

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris D. Hludowici Blosii Abbatis Lætiensis Ordinis S. P. N. Benedicti Tomus Posterior Margaritum Spirituale

Blois, Louis de

Monasterii Campidonensis, 1672

II. Enchiridion parvulorum. Libri Duo: cum Pretiunculis & Doxologiis ad
Deum & Deiparam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-45885](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-45885)

HLUDOWICI BLOSI
INSTRVCTIONIS
VITÆ ASCETICÆ

PARS SECVNDA.

SIVE

ENCHIRIDII
PARVVLORVM

LIBRI DV O.

PRÆFATIVNCVLA
A VCTORIS

AD VTRVMQVE LIBRVM.

*N*ACTVS * spiritualem Epistolam D. DACRYANI Abbatis, non potui mihi temperare, quin singulis quibusque documentis Appendices subijcerem: humili impolitaque dictione promiscue congerens ea quæ à proposito non videbantur aliena. Addidi similis dictionis Tractatulum, quo volui perstringere qualemcurque rationem præparandi se ad felicem mortem, nonnullaque dicere de Patria celesti, item de Divinitate & creatura rationali.

In il-

* Animadvertendum hic occurrit, D. Blosum hanc Epistolam XII. Documentorū, quamvis à se reverà composiram & dictatam, voluisse tamen evulgare (ut Speculum Monachorum) etiam sub assumpto nomine D. Dacryani. Nec obstat, quòd ait, sese nactum esse spiritualem Epistolam D. Dacryani: tum quia Auctor libri alicujus verè potest dicere sese nancisci librum suum; tum quia assumptam semel justis de causis simulati Dacryani personam, tali loquendi formulâ, verus Auctor Blosius, latendi studio, constanter agere & peragere potuit. Si placeat amico Lectori plura in hanc rem videre, consulat in Prolegomenis Articulum sextum & septimum.

In illis Appendicibus, & hocce Tractatulo, plerisque locis utor non solum eisdem sententijs, verum etiam eisdem verbis, quibus usus sum in Canone vite spiritualis, superioribus annis à me divulgato: sed ea quæ bona sunt, sæpius repetita, displicere non debent.

Datur causa cur aliqua interdum repetuntur hic & alibi.

Postremo loco adjeci aliquot pias Pretiunculas & Doxologias ad Deum ac Deiparam Virginem MARIAM. Parvuli utilitatem aliquam ex his fortè capient, quod utinam benignus IESVS concedat ad sui laudem æternam!

Cur addita Pretiuncula.

Observa, Lector, etiam in Consolatione Pusillanimum & alibi, nonnullas ex his Appendicibus & Tractatulo sententias subinde totidem verbis recurrere, & crebrò R. D. Blossium Per diversos libros eadem Documenta per eadem verba inculcare. Bene quidem eadem iterando fecit Blossius: nos tamen, ubi eadem sententiæ seu alijs seu iisdem verbis à Blossio repetuntur, quando Notas aliquas ad illustrandam vel exornandam Blossij doctrinam semel apposuimus, non putavimus ubique Notas easdem repetendas, ne molestiam, eadem sapè ingerendo, adferremus. Hoc monere volumus, ut si quis fortè cogitet aliquando nonnulla Blossij Opuscula seorsim divulgare, in quibus ejusmodi Notæ repetitæ non fuerunt, ille ex loco, ubi appositæ fuerunt, ad locum separati Opusculi, ubi prætermittæ fuerant, velit transferendas curare.

ENCHIRIDIUM PARVULORVM LIBER PRIOR.

CONTINENS

EPISTOLAM XII. DOCUMENTORVM

A LVDOVICO BLOSIO

SVB NOMINE D. DACRYANI ABBATIS

CONSCRIPTAM

CVM XII. APPENDICIBVS.

EPISTOLA.

Salutar
Lectorem
& excu-
sat se cõ
animi da
missione
ob consi-
pta Docu-
mẽta qua
sequun-
tur duo-
decim.

DOMINVS noster IESVS CHRISTVS, qui parvulos & verè humiles mirifica dulcedine reficere, inenarrabiliq̃ gaudio ac lumine exhilarare consuevit, intima tua cælesti benedictione & gratia replere dignetur. Cha-

rissime, dum petis à me doctrinam aliquam, quæ tibi per iter vitæ spiritualis ad pacem filiorum Dei tendenti possit esse adminiculo, tu postulas panem ab eo qui valdè inopsest, & tecum pane indiget: sed dives ille, à quo omnes alimenta accipiunt, me & te pascat, donans atque inspirans ea, quæ scribere debeam in meam & tuam utilitatem. Igitur si perfectiorem animi tranquillitatem obtinere, & CHRISTO Domino singulariter acceptus esse cupis, cura ut sedulò observes (quantum in te est) pauca Documenta quæ sequuntur.

DOCUMENTVM I.

1. Pura beneplaciti divini intentio.
2. Mundicordia, custodia innocentie.
3. Libertas spiritus.

In omnibus quæ agis, tractas, laut loqueris, honorem Dei per sanctam intentionem purè quære: & custodiendæ cordis munditiei, libertatiq; invigila.

APPENDIX.

Tria continet fundamenta vitæ spiritualis.

1. Pura intentio beneplaciti divini, vel minima opera nobilitat: etiam ea, quæ alias facimus ad honestam communitatem aut licitam voluptatem corporis nostri.
2. Puritas & mundities interna, quomodo acquiri debeat & conservari.
3. Libertas mentis sancta & inculpata in quibus consistat.

1. Pura intentio.

Hoc unum præceptum summatim comprehendit, quidquid ad vitam spiritualiter agendam præscribi potest: quo admo-

nemur in omnibus operibus, verbis, cogitationibus, atque desiderijs nostris Deum sinceriter quærere, & ad ejus honorem cuncta referre, corque mundum ac liberum habere. Dicitur non potest, quàm Deo gratas & nobis fructuosas reddat ipsas actiones nostras sancta intentio. Etiam si quis solummodò pedem aut manum, vel linguam purè propeet Deum moverit, caputve inclinaverit, seu minimam cogitationem, minimumque desiderium secundum charitatem habuerit, amplissimam postea mercedem accipiet.

Quin & quando pro Dei honore desideramus sanitatem corporis, cessationem tribulationis, necessaria vitæ præsentis, & similia, divinæ interim voluntati atque dispositioni totam petitionem nostram committentes; ipse Dominus salutis nostræ cupidissimus, grata habet etiam talia desideria nostra, & illa coronat qualem desiderassemus.

Puritati internæ custodiendæ invigilat, qui superbiam, vanam gloriam

1. *Custodiam cogitationum,*
 gloriae, iracundiaeque virijs diligenter resistit: qui inobedientiae scelus in se penitus conculcat & proterit: qui ab omni odij & invidiae labe immunem se servat: qui sordidas & iniquas cogitationes januam cordis sui pulsantes mox repellit: qui carnalibus desiderijs, & quibuslibet pravis cupiditatibus inordinatisque affectibus consentire, ac delectamentis corporalibus inhærere recusat: qui sensus suos, visum, auditum, olfactum, gustum, & tactum, sanctae continentiae freno studiosè regit: qui in verbis circumspectus est, & illicita atque inepta quaeque proferre renuit.

2. *Ingenium presentia Dei,*
 Qui Deum se jugiter intuentem, † sibi que praesentem & intimum religiosè attendens, quovis loco ac tempore cor suum sedulo coram eo custodit, & vercundiam atque honestatem in omnibus, etiam quando solus est, retinet.

3. *Sacramentorum frequentationem,*
 Qui ad sacramentalis confessionis salutare remedium, & ad sacrae Eucharistiae vivificum convivium libenter ac reverenter (licet fortè aridus, frigidus & afflitus, nulla sensibilis devotionis consolatione releveretur) propter Dei honorem accedit.

4. *Sanctas occupationes cui fuga*
 Qui torporem & otium perniciosum fugiens, intendendo rebus sacris, legendo, meditando, orando, scribendo, vel quaelibet necessaria aut congrua ad gloriae

Dei faciendo, tempus utiliter expendit: qui ante ea quae agenda vel dicenda sunt, cor saltem breviter ad Deum elevare, & ejus auxilium implorare consuevit.

Libertati internae servandae invigilat,

Qui modum in omnibus per discretionis virtutem tenere studet.

Qui erga nullam rem, erga nullum opus, affectum suum importunè effundit. qui desideria intus nascentia discutit, convenienterque moderatur, & inordinatum ac praecipitem animi impetum in his quae facienda vel tractanda occurrunt, refrenat: qui terrenis atque caducis rebus cor affixum non habet.

Qui indigentibus necessaria non invitus sed hilaris tribuit, & pueriliter non timet, ne quod alteri dat, sibi desit.

Qui saecularibus curis & sollicitudinibus mentem suam nimium involvi deprimique non sinit.

Qui nulli privato exercitio ita se altringit, quin paratus sit ab illo se mox sejungere, & ipsum ad honorem Dei intermittere aut omittere, quodcumque obedientia, vel charitas, seu alia rationalis causa id omnino exposcit: qui non vult suus esse, sed electionem, deliberationem, ordinationemque propriam in quovis negotio promptè propter Deum relinquit.

Qui securè se divinae dispositioni in omnibus credens, voluntatem

Enchiridij Patulorū. Lib. 1.

3. Libertas spiritus, ad quam facit.
 1. Discretio.
 2. Affectuum ordinatio.

3. Beneficentia.

4. Curam abjectionis.

5. Expropriatio in exercitiis.

6. Refrenatio in Deum.

† Hoc est monitum Dei ad Abraham, Genesis 17. *Ambula coram me, & esto perfectum.*

Enchiri-
dij Par-
vulorū
Lib. 1.

tatem Domini semper præeligit,
atque etiam aliorum voluntatem
suæ voluntati sapienter præpo-
nit.

7. *Aliena
non inquis
vere.*

Qui cognoscere ea quæ ad se
nihil attinent, vel quæ ad utilita-
tem animæ nihil faciunt, non
concupiscit.

8. *Nec my-
stera
scrutari.*

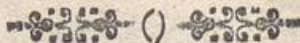
Qui majestatem summæ Divi-
nitatis atq; Trinitatis ultrà quàm
par est investigare, & incompre-
hensibilia Dei judicia te merè dis-
cutere nõ præsumit, sed pia men-
te venerando ea quæ non intelli-
git, ipsum justum Dominum ni-
hil injustè facere vel permittere
indubitanter credit.

9. *Impe-
dimenta
spiritu re-
sistere.*

Qui denique ab animo rejicit
quidquid inquietudinem intus
parit, quidquid mentem malè li-
gat aut implicat, atque à Deo im-
pedit. Maximè verò orationis
ac divini Officij tempore sepo-
nenda removendaque sunt illa
quæ cor distrahunt, quamlibet
etiam sancta, utilia, vel necessaria
videantur.

10. *Tenta-
tioni o-
rienti oc-
currere.*

Neque enim solùm mala aut
frivola, sed & ea quæ in se hone-
sta vel pia sunt, nos periculosa
tentatione plerumque occupant
& constringunt, si ipsi tentationi
statim in initio resistere, atque il-
la quæ se cordi intempestivè
ingerunt, repellere
negligimus.

DOCUMENTVM II.

*Indifferentia animi ad omnia Dei
dona, prospera vel adversa.*

PLENA fiduciâ te totum &
omnia tua Deo committe,
ita ut ejus voluntas æternaque di-
spositio sit tibi semper pro sum-
mo solatio: & sive in tenebris, sive
in lumine, sive in tribulatione
sive in prosperitatis successu, sive
in cordis angustia, sive in cordis
latitudine, sive in donis pauperè,
sive in eisdem divitem te ille esse
voluerit, rectè de bonitate ejus
sentias: & gravia ac molesta quæ-
que de manu paternæ pietatis at-
que providentiæ illius humiliter,
patienter, vel etiam hilariter sus-
cipias: certò credens eum omnia
pro tua salute ordinare aut per-
mittere, unicequè optans ut ipsa
voluntas ejus omni tempore inte-
perficiatur.

APPENDIX.

*In quibus, quomodo, quanto cum fru-
ctu, exercenda sit propria ele-
ctionis indifferentia.*

I. Non potest turbari, qui cumq; amat Dei vo-
luntatem, & credit nihil fieri aut permitti nisi ab
eo.

II. Possumus tamen & debemus petere, quatenus
rationabiliter judicamus expedire; ita dumtaxat
patienter feramus, si non concedantur.

III. Petitis adversa, quàm prospera, eligamus;
& cum evenerint, ea peccatu nostru imputemus, in-
quam pij Patris salubria flagella.

IV. Hinc constat, non esse nimis cupide appeten-
das consolationes, sed tantum prout Deo placuerit.
F. C. G.

P. Constat etiam, securiorem esse viam ad perfectionem per tribulationes à Deo immittas, aut permissas.

Pl. Omnia etiam pijs cooperari ad bonum: ac proinde debere nos esse ad omnia indifferentes, excepto peccato.

1. *1.* **E**X observatione hujus præcepti vera hominis pax dependet. Nam cum certum sit, nec folium quidem ex arbore decidere absque divina providentia; si nobis semper grata fuerit ipsa Dei voluntas atque dispositio, & eam sapienter in omnibus attendere voluerimus, non nos deiciet quidquid nobis acciderit.

g. Nihil enim fit nisi Deo permittit, et aut volente.

Neque cælum neque terra, neque alia elementa, neque bruta animalia, neque homines, neque invisibilia, neque visibilia, nos ullo modo lædere vel affligere possunt, nisi Deus permittat: nullus morbus, nullum damnum, nulla prorsus incommoditas, nos contingere valet absque ejus permissione.

g. Et nihil permissum est vult, nisi in bonum servorum suorum.

Nunquam autem ille patitur, ut vel levissimæ auræ flatus corpora, vel minimæ cogitationis molestia animas infestet suorum electorum, sine ingenti profectu salutis eorum: modò iidem electi hoc quod gravat, humiliter & patienter ferant. Sed & plerumque illa quæ minùs attentè aut etiam quasi involuntarij sustinent, idem pijs Dominus eis ad æternam salutem convertit, ita ut eorum animæ ornentur talibus tanquam cupro: quibus tanquam auro & gemmis ornarentur, si ea æquanimiùs tolerarent.

Expedit sanè, ut vitam perfectiorem uberioremque gratiam à Domino sedulò petamus.

Verumtamen si ipse sententia devotionis non concesserit, si solatia rarò præstiterit, si nos etiã diversis doloribus ac pœnis cruciari; diversisque tentationibus vexari, & diversis imperfectionibus impediri permiserit; nequam ob id perturbari aut impatientes esse, sed ad eum per orationem in omni rerum eventu confugere, in illo firmissimè sperare, illi indubitanter fidere, & in eo immobiliter persistere debemus.

2. **2.** Imò verò si daretur optio, meritò in præsentè exilio potiùs eligenda essent pro amore ejus adversa, quam prospera. Ergò vir spiritualis non tunc solum tranquillus apud se consistat, quando nihil eum premit aut gravat: sed pacem suam in patientia constituat, ita ut ad toleranda contraria semper & ubique (Deo adjuvante) paratus voluntariusque sit.

3. **3.** Quælibet molesta, tam parva, quam magna, tam externa quam interna, undecunque obvenerint; etiam ipsa impedimenta, quibus se à spirituali profectu retardari putat, pacato gratoque animo, tanquam de manu pijsissimi Patris cælestis, suscipiat.

1. **1.** Et ei in unione passionis unici filij sui Domini Jesu illa devotè offerat ad laudem ipsius sempiternam. Nam eo modo conjuncta atq; unita tribulationibus & dolori-

Enchiridij Parvulorù. Lib. 1.

2. **2.** *1.* Longè nimiter expectate

2. **2.** *2.* Adversus potius ex amore Dei eligenda quam prospera.

3. **3.** *3.* Adversa boni fructu repetit à Deo esse ut pijs Patris flagella.

1. **1.** *1.* In unione Christi.

Enchiri-
dij Par-
vulorū.
Lib. 1.

loribus Christi, ineffabilis erunt
dignitatis ac meriti.

2. *Sua ea
demeritu
patienter
imputans*

Omnem mœrorem & anxietatem, omnem afflictionem & calamitatem quam patitur, suis peccatis imputet: seque dignum flagellis, indignum verò etiam minima consolatione esse agnoscat. Cogitet justum esse, sibi que utile, ut quoties declinando à rectitudine, malè agit, gravaminibus amaritudinibusque tanquam salutari antidoto curetur.

3. *Ex hereditate
vel adoptionis
ex amore
pi-
gnora ac-
cepisset.*

Inter saluberrima misericordissimi Domini verbera, mitissimam tolerantiam exhibeat, sciens se per huiusmodi castigationem purgari, & ad hereditatem cœlestem præparari. Nam adversitas tam corporalis quam spiritualis, quæ patienti & benigna mente propter Deum sustinetur, verum præclarumque indicium est electionis divinæ, ac veluti pignus adoptionis, seu annulus dignissimæ illius desponsationis, quæ anima efficitur filia, amica, & sponsa Altissimi.

4. *Non quæ
rat in
cupide
solationes
singula-
res:*

Qui igitur Domino perfectè placere cupit, non expetat cum inordinata cordis inquietudine vel impatientia in hoc peregrinationis loco grandes & singulares consolationes: quæ si à liberalitate Dei oblatæ fuerint, humiliter & gratè eas excipiat: non tamen in illis, sed in illarum largitore Deo conquiescat. Prorsus ei committat quando & quomodo hanc animam suam consolari velit.

Periculosa res est sensibilis devotionis dulcedo his qui eam impurè desiderant, impurè que eam tumentur: hoc est, qui sui oblectationem magis quam sui mortificationem Dei que honorem in illa & per illam quærunt.

Et sæpè majori fructu non habita desideratur, quam sentiretur obtenta: nam & multis magis salutaria sunt quæ dura atque amara dolorem, quam quæ suavia & blanda delectationem adferunt.

Meritum hominis in hoc consistit, ut fideliter, et si non dulciter, Deum colat, eique perseveranter inter omnia gravamina, & inter omnes laborum difficultates, servata humilitate atque patientia, adhæreat.

Ipse Deus aliquos quidem ex electis suis in hac vita blandimentis fovet, ac cœlesti lumine illustratos mirificè afficit atque lætificat.

Sed plurimos per iter asperum deducens, permittit gravibus tribulationibus exerceri, atrocibus angoribus arctari, internæ cupidam malignitatis impulsibus agitari, diutino mœrore premi, spiritualis suavitatis gustu destituti, sensus obtenebratione confundi, molesta animi dormitatione desicci, miserabili mentis distractione affligi, fœdis imaginibus, lascivis motibus, obicœnis somnijs, dolendaque humoris carnem poluentis proluvie fatigari.

Idque eò plerumque vehementiùs atque importuniùs, quo rem-

pora

factis te-
poribus
erga ele-
ctos, ve-
hementio-
ris.

pora sacratione seu solemnitates digniores occurrunt; aded ut eos, quos aliquando gloriosissime coronaturus est in caelis, jam deserere ac projicere, eorumque sanctis studijs atque conatibus obsistere videatur. Sed non deserit illos, nec projicit; verum salutem eorum mira dispensatione & incomprehensibili consilio ineffabilique charitate inter hujusmodi calamitates promovet: novit enim quid cuique expediat.

6. *Bona voluntas
lucet
versis
Deum
omnia in
bonum.*

Omniò quidquid accidit his qui bonae voluntatis sunt, ille ad salutem eorum accidere permittit. Hoc indubitanter credere debemus: licet ea quae toleramus, planè absurda & inconvenientia, horrendaq; ac salutis nostrae prorsus contraria nonnunquam nobis videantur. Ipse Dominus novit (sicut modò dicebamus) quid cuique expediat.

1. *Debet
ergo ho-
mo bona
volunta-
tu induere
reindiffe-
rentiam
& abne-
gatione;*

Quare qui ad singularem ejus amicitiam pertingere vult, debet sic animum instituere, ut paratus sit per omnem vitam (si ille ita permiserit) multiplices miseriae & tentationes perferre, varijsque cordis ac corporis molestijs torqueri, & in spiritali conflictu assidue vivere; debet se sic abnegare, sicque providentiae & dispositioni divinae subicere, ut Deo servire malit quomodo ipse Deus ordinat vel sancta obedientia exposcit, quam quomodo propria affectio propriae naturae seu aetas suadet.

2. *Et si-
duciatlem*

Debet se totum ita Deo credere, ut quamvis desideret mox post

mortem carnis ad eum (pro gloria nominis ipsius) absque impedimento pervenire, confidenter tamen illi committat, utrum, priusquam in plenam beatitudinis gaudium recipiatur, purgari adhuc debeat. Postremò debet libenter etiam ultimum inter salvandos locum eligere, si Deus velit ut locum ultimum reneat.

Tunc enim Christo verè charissimi sumus, & piissimum cor ejus efficacissime ad nos inclinamus, copiosamque ipsius gratiam tempore opportuno percipiendam nobis felicissime conciliamus, quando non murmuramus adversus eum, nec nobis ipse displicet, propter illa quae ex permissione ejus patimur; quando, inquam, voluntatem nostram voluntati ejus perfectè conformamus atque subdimus, integerrimam humilis cordis fiduciam nos curamque nostri in eum jacentes, ac cupidissime super omnia exoptantes, ut ipsa laudabilissima voluntas ejus in nobis & circa nos plenissime tam in futuro quam in praesenti saeculo perficiatur.

DOCUMENTVM III.

Humilis longanimitas in defectuum emendatione.

EA quae nulla ratione in te vel in alijs corrigere potes, Deo commenda; longanimiter expectans, donec ille aliter de his, quae tibi malè habere videntur, disponat.

Enchiridii
Parvulorum,
Lib. 1.

resignationem,
etiam circa
purgatorium
quemvis
locum in
calo.

3. Verso
enim amor,
in plena
conformitate
cum Dei
voluntate
constitit.

APPENDIX.

Enchiridij Parvulorū. Lib. 1.

Conatus nostros à Deo perficiendos humiliter & patienter expectemus.

1. Non sit impatiens, sed statim nequeas defectus tentationisve abystris: sed cum oratione humiliter, vigilanter, placide ac perseveranter resistat.
2. Non enim illi soli felices, qui nullis tentationibus pulsantur, verum & illi qui nullis franguntur.
3. Quantum valeat coram Deo bona voluntas in conatibus nostris, quando amplius non potest anima prestare.
4. Bona voluntas filios Dei facit & conservat: & in quibus illa sit sita.
5. Merita Christi pro peccatis & defectibus nostris offerenda cum fiducia: quibusque id fieri debeat conditionibus.

1. *Figura contra defectus in gaudis & patienti.*

HVIVS quoque præcepti observatio plurimum facit ad veram hominis pacem. Igitur si is qui proficiendi desiderio fervet, molestissimos vanæ gloriæ, impatientiæ, ingluvieri, libidinis, & aliorum vitiorū motus omnino extinguere, aut distractiones evagationesque mentis tempore orationis atque divini Officij compescere necdum potest, non debet inordinatè contristari.

1. *Deum orat, suam infirmitatem agnoscat.*

Sed respiret qui talis est, Deumque sedulo exoret, ut quidquid in se vel in alijs emendandum videt, emendare dignetur. Agnoscat humiliter suam infirmitatem, agnoscat se suis viribus suaque industria nihil posse sine adjutorio gratiæ cælestis.

† Scholastici cum D. Thoma 1. 2. q. 109. art. 2. ubi queritur, utrum homo possit velle facere bonum absque gratiâ; affirmant de bono naturali aut morali, negant de supernaturali aut salutari ad vitam æternam acquirendam. Sic accipe Ioan. 17. *Sine me nihil potestis facere.* De quo & affinibus Scripturæ locis vide S. Augustinum Epistolâ 106. & de Gratia & libero arbitrio cap. 9. & lib. 2. contra duas Epistolas Pelagianorum cap. 8. & Synodum Tridentinam sess. 6. can. 2.

Ipsis vitiorum illecebris ac stimulis quibus pulsatur, resistere mentis ratione non negligat: sciens, quia quantumcumque feæda vel venenosa cordi ingesta fuerint, animam renitentem & consentire nolentem non pollunt. Etiam distractiones, quibus mens ejus inter precandum in diversa rapitur, per deliberatam voluntatem & putidam animi incuriam non admittat: sed eas rationabili diligentia reprimere satagat.

Placidè faciat quod in se est; integre interim omnia dispositioni (qui Dei fragilitatem ac instabilitatè ipsius perfectè novit) committens, atque æquo animo ferens, quod propositum suum exequi non valeat sicut cupit.

Quamvis parùm proficere, quavis etiam ad inferiora semper decidere sibi videatur, non tamen deserat suum sanctum propositum: & nullo modo existimet se suasque orationes ob id à Deo despici, quod adhuc imperfectus sit: nec animo nimium deiciatur, propterea quod multos conspiciat se perfectiores esse: sed humilians se, & de illorum profectu tanquam de proprio gaudens, gratias agat Domino.

Beatus quidem ille est, qui sopitis multiplicium desideriorum & cogitationum tumultibus, tanquam sponsa cum cælesti sponse inusdeliciatur. Sed felices nihilominus sunt, & adolescentulæ pro foribus foris exoubantes, quæ licet adhuc varijs cogitationum phan-

1. Non nocent tentationes, si resistant.
phantasmatibus distrahantur, variisque concupiscentiarum & passionum moribus infestentur, resistere tamen student, & in bonis operibus perseverantes, ipsius sponsi vestigia sequuntur. Possunt per Dei gratiam paulatim crescere, & ad perfectiora pervenire.

2. velinquantur enim ad meritum.
Pius cultor Dei, cujus anima ex numero talium adolescentularum est, cogitet, sibi ad virtutis exercitium, & ad humilitatem servandam, utile esse aliquibus imperfectionibus adhuc detineri.

3. Bona voluntas apud Deum proposita esse est.
Si ipse pauper magna Deo offerre nequit, libenter offerat vel parva, bonam promptaque voluntatem exhibens, & pium desiderium poriora offerendi habens.

4. Igitur etiam imperfecta opera in unione Christi Deo offerenda.
* Nam habere aut etiam velle habere hujusmodi sanctum desiderium, res est non parva, sed eximia, magnificè coronanda à Domino, qui bonam voluntatem pro opere vel operis perfectione suscipit, quando opus sive perfectio operis præstari non potest; quique gemitum etiam minimū pro bono spirituali piè emissum, grandi mercede donat. Quàm magna vellemus esse nostra desideria, tam magna apud illum sunt.

Ergo fidelis Dei cultor sese in humilitate contineat, bonam voluntatem (sicut dictum est) exhibens. Imperfecta opera seu exercitia sua benignissimo cordi Jesu Christi emendanda perficiendaque si non verbis, saltem animi voto

commendet: & illa offerat in unione sanctissimarum actionum ejusdem Christi Jesu, sive in unione admirabilis amabilisque illius amoris, quo ipse, factus homo, generis humani redemptionem peregit: vel certè istud aut simile dicat Deo Patri: *Domine hoc opus, vel hac opera seu exercitia, offero tibi per unicum Filium tuum in virtute Spiritus sancti, ad aeternam laudem nominis tui.*

2. Sic enim glorioliosiora sunt & perfectiora.
Ea enim ratione perficientur, & dignissima Deoque gratissima erunt quæ offeret. Nam sua, quæ ex se obscura vel minus clara sunt, ineffabilem splendorem atque decorem ex meritis Christi, quibus conjunguntur & uniuntur, accipient: Planè quod per dilectum Dei Patris filium Christum Jesum piè offertur, ultrà quàm dici possit nobile & Deo acceptum redditur: quemadmodum apparet aureum aut purpureum, quidquid per gemmam vel vitrum aurei purpureive coloris conspicitur. Hoc firmiter credat, ut eo modo seipsum consoletur, Dominumque in omnibus laudet atque glorificet.

4. Bona voluntas facit.
Nam cum omne peccatum jam excretur, & humilis factus, bonaque voluntate intus ornatus, Deo placere desideret ac laboret, Dei proculdubio filius est, summæ Trinitati charus est; ob idque si in tali proposito perseveraverit, omnino heres regni caelorum erit, quantumcunque parvus in meritis & imperfectus modò esse videatur.

Enchiridij Parvulorum. Lib. 1.

1. Licet imperfecti. Et sint in multo.

2. Modò non amet defectus suos, sed ex corde eos execrentur.

3. Et cum humili fiducia poenitentia & emendationem proponant.

4. Atque ita facile veniam obtinent, & citò, & plenè

Licet in multis quotidie ex humana fragilitate offendat, non tamen putet propterea Dominum, rupta prorsus amicitia, à se omnino recessurum, dummodò ipse voluntatem suam ab eo non avertat; & per veram poenitentiam frequenter doleat de offensis ac negligentijs suis.

Esto sanè, ut occasione oblata facile excedat in verbis, risu, affectione inordinata, propria complacentia, inani gloria, ac similibus: sed non amet ipsos excessus, neque occasiones excedendi appetat; displiceat illi omne peccatum. Quando, inquam, solus liberque apud se est, prorsus aversetur quidquid cor suum maculare, & se à Deo elongare potest: sic enim celerissimam veniam consequetur.

Etiàm si singulis horis ex infirmitate sæpiùs labatur, nequaquam tamen hanc gravissimam injuriam clementissimo & ad ignoscendum verè poenitentibus paratissimo Redemptori suo faciat, ut de ejus immensa misericordia diffidere velit. Neque propter numerositatem, neque propter enormitatem lapsuum suorum desperet: sed culpam suam humiliter agnoscens, & se fideliter corrigere proponens, toties cum sancta indulgentiæ spe resurgat, quoties cadit.

Nam quodcumque eum verè poenitet peccatorum admissorum, & ipse integro corde voluntatem suam inclinat ad sui emendationem,

ita ut deinceps patatus sit facere ea quæ placent Domino: tam repente sanctificatur, quam repente mundatus fuit leprosus ille, cui dicenti, *Domine, si vis, potes me mundare*, Dominus respondit, *Volo, mundare*. Jesus enim Dei & Virginis filius, pro salute generis humani semper aditatur Deo Patri, ut ei electos suos, ex humana fragilitate peccantes, ac deinde poenitentes reconciliet, suam innocentiam eum placans.

Quæ tamen incomprehensibilis pietas Dei illum non faciliore ad peccandum, sed promptiorem ad amandum reddere debet.

Bono sit animo. Peccatorum veniam, seu quælibet necessaria religiosè & sanctè postulet in nomine ipsius Christi Jesu: sic enim omnino exaudietur, & repulsam non accipiet. Dicat ergò Deo Patri: *Pie Pater, miserere mei, & emunda me ab omni peccato, per unigenitum Filium tuum*. Roget eundem Christum Jesum, ut pro se advocatus esse dignetur. Sed & in plenam expiationem atque satisfactionem pro peccatis ac negligentijs suis offerat ejusdem Domini Jesu cor mellissimum quod in se continet omne bonum: offerat sanctissimam conversationem, passionem & mortem ipsius: vel etiam pro sua superbia, humilitatem illius; pro impatientia, patientiam; pro incontinentia, continentiam; pro malitia sua, innocentiam ejus offerat.

Qua præcellentissima oblatione

7. Fiat oblatio ista cum sancta fiducia.

ne cum benignitate mentis factâ, *salutem, quia in me habuisti fiduciam.* jam omninò se veniam assecutam, & verè reconciliatû, ac meritis virtutibusque Christi ornatum esse confidat. Si enim adhuc dubius nimisq; meticulosus manet, similis est ei, qui exutus vestimentis vilibus ac sordidis, & repentè indutus Regijs, non novit decenter atque compositè pro exigentia ipsorum Regalium vestimentorum incedere, sed pro morum rusticitate, cui assuetus est, ineptè & inciviler graditur. Indubitanter credat, Dominum (qui omnes electos suos affectu renerrimo diligit) scire, posse, & velle sibi humiliato ignoscere, atque in omni necessitate adesse. Piam certamque fiduciam erga eum concipiat, dicens illud ex libro Iob: *Etsi occiderit me, in ipso sperabo: & si in profundum inferni demersus fuero, inde me liberabit.*

Iob. 12.

2. Quantum ea fiducia Deo placeat, & à Deo impetret.

Hæc sancta & segura confidentia in tantum placet Deo, & tantam vim pijsimo cordi ejus infert, ut ipse Dominus non possit non adjuvare, non possit non ad salutem exaudire eum, qui illam habet. Vnde & in Sacra Scriptura ira loquitur: *Ego Dominus Deus tuus apprehendens manus tuas, dicensq; tibi: Ne timeas, ego adjuvi te. Nunquid oblitisci potest mulier infantem suum, ut non misereatur filio uteri sui? & si illa oblita fuerit, ego tamen non oblitiscar tui. Ecce in manibus meis descripsi te. Erit tibi anima tua in*

Isai. 41.

Isai. 49.

Ierem. 35.

salutem, quia in me habuisti fiduciam.

Ex humilitate & charitate procedere debet ista fiducia: nam superbam, stolidam, & à casto timore alienam confidentiam Deus despicit.

Enchiridij Pavorum. Liber 1.

3. Vnde procedat, ut bona sit.

DOCUMENTVM IV.

Patientia & mansuetudo in injurijs illatis exemplo Christi.

INjuriam seu contumeliam tibi illatam si cum lætitia nondum ferre potes, non tamen propter illam insipienter perturbaris, neque irâ excandescas; sed tranquillus permanere stude: nam indigniora pro te Deus tuus mansuetissimè toleravit. Ergò in talibus ferocientem animi impetum religa & reprime: Deumque, qui te justè quidem, sed tamen ex amore affligi permittit, magis quàm hominem qui te affligit, attende.

A P P E N D I X.

Schola Patientie.

1. Injuria patienter & mansuetè ferenda sunt, exemplo Apostolorum, Davidis, & Christi Domini.
2. Sic enim tolerata valent ad meritum, ad purgationem, ad pacem.
3. Dilemma patientia contra illatas injurias.
4. Pax cordis nostri non pendet à judicij & linguæ hominum, sed à Deo.
5. Impatientia statim in ipso exitu suo est reprimenda.

1. Injuria patienter toleranda.

IS cui jam perfectior sui ipsius victoria cælitus concessa est, quam-

Enchiridij
Parvulorū.
Lib. 1.

quamlibet offensam in se admittam promptissimè remittere, convitiaque, ludibria, & subsannationes exultanti aut saltem tranquillo animo perferre novit.

Tales erant Apostoli, qui à Iudæis cæsi gaudebant, quòd *digni habiti essent pro nomine Iesu contumeliam pati.*

Talis erat & Rex David: qui cum Semei se maledicentem audiret ac videret, non est exasperatus, neque vindictam expetit, sed Deum attendens humiliter dixit:

Dimittite eum ut maledicat iuxta preceptum Domini, si fortè respiciat Dominus afflictionem meam, & reddat mihi Dominus bonum pro maledictione hac.

Et quis non animeretur ad opprobria & indigna quæque patienter toleranda, si diligenter consideret, quàm miti atque humili corde ipse Dominus noster Jesus Christus omnem passionis suæ amaritudinem & dolorem pro nobis sustinuerit? Dæmonium habere, & seductor esse dicebatur; ab impijs captus ligabatur,

premebatur, abducebatur, accusabatur, conspuebatur, a lapidibus & colaphis tundebar, illudebatur, contemnebatur, flagris confacebatur, spinis coronabatur, felle & aceto potabatur, clavis cruci affigebatur, blasphemijs imperebatur; & interim tranquillissimam patientiam servabat. Non aperiebat os suum Agnus Dei innocens: nisi quòd pendens in cruce, Patrem pro suis persecutori-

bus exorabat. A tam præclaris virtutū exemplis, quæ benignissimus Redemptor noster nobis reliquit, oculi cordis avertendi non sunt.

Tu nullo modo, pro felicitate hoc quærere debes in ista vita, ut nullus sit qui te gravet, nullus qui tibi negotium faceat: nam ad superbiam, iracundiæ, vel impatientiæ in te latentis extirpationem, ad veræ pacis acquisitionem, ad peccatorum tuorum purgationem, meritumque augmentum, sæpè utile, ac necessarium est, ut Deo ordinante seu permitte nō desint qui te exercent, & salutem tuam diversas molestias ingerendo promoveant.

Quando probrosa tibi obijciuntur quæ non admististi, testimonium conscientiæ tuæ te soletur, & tranquillus esto: si verò admististi ea quæ in te dicuntur, etiam sic tranquillus & humilis permanens, paratam habe voluntatem corrigendi te, si nondum corripisti.

Non sis multum sollicitus quomodo homines de te loquantur, quid de te sentiant, quale iudicium de te habeant: sed ad Deum causam tuam semper refer, illi te & omnia committe, in illo cor tuum stabilire stude. Ipse enim sibi fidentes ab omni confusione opportunè & convenienter eximere novit. Sic fiet, ut pax tua ex linguis hominum non pendeat.

Si data qualibet perturbationis occasione, contingat te ex imper-

fectione.

Quando probrosa tibi obijciuntur quæ non admististi, testimonium conscientiæ tuæ te soletur, & tranquillus esto: si verò admististi ea quæ in te dicuntur, etiam sic tranquillus & humilis permanens, paratam habe voluntatem corrigendi te, si nondum corripisti.

Non sis multum sollicitus quomodo homines de te loquantur, quid de te sentiant, quale iudicium de te habeant: sed ad Deum causam tuam semper refer, illi te & omnia committe, in illo cor tuum stabilire stude. Ipse enim sibi fidentes ab omni confusione opportunè & convenienter eximere novit. Sic fiet, ut pax tua ex linguis hominum non pendeat.

Si data qualibet perturbationis occasione, contingat te ex imper-

fectione.

obsequium.
Mundum.

fectione fragilitateque propria stimulis indignationis acerbius agitari, disce quietè ferre ipsius passionistuae molestiam quàm intus affligeris: & intemptivè tunc non proferas ea ad quæ dicenda spiritus tuus importunè te impellit: sed de his quæ te angunt loqui differ (si fieri potest) donec Dei gratia mentisque serenitas redierit.

DOCUMENTUM V.

Obedientia, & proprii sensus abnegatio.

Alterius voluntatem potius, quàm tuam, facere ama; & iudicio alterius tuum iudicium facile submitte, proprio sensui nunquam protervè inhærens, neque aliquid sanctæ obedientiæ præponens.

A P P E N D I X.

Obedientia bonum, inobedientia malum.

1. Vera obedientia exhibenda erga omnes, sine discussione, sine mora, ordinate, & ex animo, in omnibus.
2. Meritum ejus pendet à rectitudine voluntatis, non à magnitudine aut excellentiâ operis.
3. Excellentissimi fructum obedientiæ, verag abnegationis.
4. Nullum opus contra obedientiam factum peest Deo placere.

I. **S**vblimis planè virtus est obedientia, quam purè & simpliciter exhibitam Deus præfert quibuslibet alijs operibus atque

exercitiis, quantumvis excellentibus & sanctis.

Verus obediens non solum majoribus, sed & sibi æqualibus, atque etiam minoribus, alacriter in his quæ licita sunt obtemperat. Non discutit apud se, quàm juvenis aut imperfectus sit Superior qui jubet.

Non judicat frivolum vel inutile esse quod præcipit: sed audito ejus mandato, mox omnibus alijs, quæ tunc intermitteri possunt, intermissis, animo paratissimo jussa exequitur.

Non tanquam hominì, sed tanquam Deo obedientiam impendens, & propter Deum etiam præsentem minùs rectè viventem reverenter honorans, sincerumque ac dulcem affectum & benevolum animum erga eum gerens: memor verborum illorum Domini Iesu, *Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit.*

Purioris & integrioris vitæ amator obedit tunc quoque quando agnoscit voluntatem Superioris, licet mandatum ejus expressum non interveniat.

Vbique paratus est seipsum deferere; & propterea non solum in his quæ sibi placent, verum etiam, ac multò maximè, in his quæ molesta sensuique suo contraria sunt, vult obedire: recogitans, non semper illud esse Deo acceptius, quod hominì est dulcius atque delectabilius.

Enchiridij Patrum Lib. I.

1. Non discutit quis ille sit qui imperat.

2. An quid imperat.

3. Deum solum imperare cõsiderat.

Luc. 10

4. Non expectat mandatum ubi agnoscit voluntatem.

5. Etiam in molestis.

Michiridi Parvulorff. Lib. 1.

Publi- ca privae, communiæ propriæ antea- qv.

Actiones communes, quæ ad rationem obedientiæ spectant, suis privatis actionibus ex propria electione susceptis semper anteposit, etiam si illæ sibi magis familiares esse videantur, minus quæ sapiant quàm privatæ. Talis si, fortè sacræ lectioni vel meditationi intentus, evocetur Superioris jussu ad indignum aut vanum aliquod opus, exempli gratiâ, ad quisquilias colligendas; nihil cunctatur, sed statim, absque aliqua contradictione vel dijudicatione, sancta studia illa omittit, ut obedientiam servet, Deum propter Deum convenienter & sapienter relinquens. Nam quod in se vile est ac nullius momenti, dum per obedientiam fit, redditur præstantissimum.

2.

Meritum obedientiæ; 1. Sumitur ex animo, non ex opere. 2. Vt demeritum inobedi- tiæ.

Neque enim ipsa obedientia nomen virtutis ac meritum sortitur ex dignitate rei quæ præcipitur, sed ex bona voluntate illius qui præcipienti fideliter obtemperat.

Gen. 3.

Eodem modo inobedientiæ gravitas in his quæ vel modica videntur, vel in se mala non sunt, ex prava voluntate ejus qui obedire non vult, pensanda estimandaque est. Verbi gratiâ: si quis pomum non edere jussus, superbe mandatum transgreditur, ipse reus punietur à Deo, non quod pomum comederit, sed quia inobediens fuit. Prævaricatio primorum parentum id abundè docet.

O qui sciret, quantus fructus in

virtute obedientiæ lateat, quàm religiosè etiam minima quæ sibi præscripta sunt, impletet! quàm promptè voluntatem alterius, sua voluntate contracta relictaque, faceret!

Omninò Deo charissimus est, qui sic se abnegat, & arbitrium, sensum, judicium, atque consiliū aliorum prudentum libentius quàm suum sequitur: illudque optimum sibi esse credit, quod à voluntate vel electione propria natum seu profectum non fuerit.

Hæc via plana & secunda est: quicumque per eam strenuè graditur, inoffenso pede ad cælestem patriam pergit: & non solum in futuro, verum etiam in præsentis sæculo largam benedictionem accipiet à Domino Jesu, qui pro nobis factus est obediens usque ad mortem crucis.

Possent fieri (sicut Patres affirmant) ut aliquis per promptam, fidem & puram obedientiam altius elevaretur in Deum, quàm si toto decennio in devotarum precum exercitijs diligentissimus fuisset.

Libet addere aliud, quod Sancti asserere solent. Sint, inquit, duo homines, quorum alter in libertate, alter sub obedientia vivat: si is qui liber est aliquo die jejunit, simplicem mercedem consequitur: si verbò ille qui sub obedientia constitutus est, non jejunit eo die, sed secundum præscriptum canonis ac legis cui se astrinxit, continenter & sobriè etiam

Etiam carnibus vescitur; cuperet tamen jejunare, nisi obedientia seu canonis constitutio vel charitas aliud requireret; duplici mercede à Deo donabitur.

Nulla virtus, nullum virtutis opus Domino placet, si vitio inobedientiae contaminetur.

Uti inquam displicet quidquid per inobedientiam deliberato animo fit, etiamsi alioqui pium ac laudabile sit quod agitur. Nam, ut sacra Scriptura testatur, melior est obedientia quam victima, & quasi scelus idololatria est, nolle acquiescere.

Hæreses non aliunde sumunt originem, quam ex superbia & inobedientia: hæretici enim suum sensum proteritè sequuntur, & decretis Ecclesiae Catholicae parere, propriumque iudicium iudicio illius submittere nolunt.

Si quis fervens spiritu rigorem abstinentiae, seu cujuslibet sanctae actionis austeritatem ad præceptum Superioris non mox deponeret, postea verò poenitentia datus absque mora corrigere se & obedire vellet, tam facile indulgentiam inveniret apud Deum, quam facile veniam apud Imperatorem obtineret is, qui strenuè adversus hostes dimicando ipsum Imperatorem ex

improviso paululum læsisset.

DOCUMENTVM VI.

Humilitatis doctrina.

Nunquam alicui te præferas, nunquam aliquem contempnas. Omnium vilissimum indignissimumque te esse existima, omnibus te subijce, omnibus propter Deum inservire desidera: & eos qui te monent aut reprehendunt (etiam si inferiores videantur) æquanimiter audi: magis eligens culpam humiliter agnoscere, quam contentiosè ac superbè te ipsum excusare.

APPENDIX.

Comparatio humilitatis & superbiae.

1. Magna superbia est, velle se unum hominum ceteri præferre.

2. Humilis aliorum virtutes cogitat, & suis vitiis pensat.

HOC præceptum, sicut & præcedens, demonstrat iter rectum, commodissimumque compendium, ad vitæ perfectionem & æternam gloriam obtinendam.

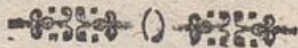
Cùm Regis & mendici secundum animam æqualis sit dignitas, secundum carnem æqualis infirmitas (uterque enim animam imagine Dei insignitam, & corpus mortale habet) mirum

Lll 2 valdè

Enchiridii
dii Parvulorum.
Libr. 1o.

1. Hominem homini se præferre, superbia actus est.

1. Quia homines in anima & corpore paræ sunt.

Enchiridij Parvulorū. Lib. 1.

valdè est, quomodo homo homini superbè se præferre.

2. Pares enim habendū.

Quomodo homo hominem contemnere, & non honorare, non sicut seipsum diligere possit.

2.

Humiliatus est, aliorum virtutes cogitare, & sua vitia.

Felix est qui sic se deserit, sic deprimit, sic contemnit, ut aliorum tam latentes quàm patentis virtutes recogitans, & sua vitia pensans,

2. Viliorem eligere ut se digna,

Ac quemlibet vel jam esse, vel mox per Dei gratiam posse esse longè se meliorem credens, pedibus omnium se veluti conculcandum exponat, omnes tanquam suos dominos attendat, omnium ministrum se constituat; omnibus propter Deum servire, grandi affectu appetat.

3. Amare confusionem & vilipensionem.

Felix qui viles quasque actiones, non quasi se indignas ridendo, sed quasi sibi convenientissimas amplectendo, serè perficit.

Qui etiam confundi pro Dei honore atque amore non refugit: qui contentionibus non delectatur, qui culpam suam liber agnoscit: qui se accusare, alios excusare amat: qui monitores & reprehensores (etiam si inferiores sint) patienti gratoque animo audit, & ipsos sincerè diligit.

DOCUMENTVM VII.

Contemptus honorum.

TAM libenter esto minimus, quàm libenter fortè aliquis alius esset maximus: & abjectus,

non autem honorabilis haberi concupisce, ut Christo sacraque ejus Genitrici Mariæ familiaris appareas.

APPENDIX.

Quomodo honores pro Christo fugiendi.

1. Humiliatus est, sua non jactare, nec permagni estimare, nec ob dona Dei efferi, sed in solo Christo fiduciam collocare.

2. Nec hominum vereri judicia, nisi duntaxat ut vitetur scandalum.

QUI verè humilis est, in finum locum semper appetit.

Subesse magis quàm præesse; & doceri magis, quàm docere cupit: laudes hominum non requirit.

Ea ex quibus honorari & in admirationem apud homines venire potest, per alium potius quàm per se peragi optat.

Sublimia de alijs sentiens, se nullius momenti esse reputat: bona quæ facit non insolenti cogitatione apud se magni pendit, nec ea per jactantiam ostentat.

Ob visitationem divinam non resolvitur ineptâ inordinatâve lætitiâ, neque securitatem imprudenter assumit: non, inquam, sibi vanè placet propter Dei dona, quæ percipit, nec de eis pascim (propriam quærendo gloriam) loqui gessit.

Non in se, non in suis meritis, sed in Dei misericordia, & in bea-

tæ ge-

*in humana
nis, sed
in divi-
ni confi-
dere.*
tæ genitricis, ejus Mariæ, aliorūq;
Sanctorum intercessionibus, ac
piorum hominum orationibus
confidit. Omnem animi altitu-
dinem in se penitus deijcit ac pro-
terit: pauperem, parvum, atque
imbecillum se Deo exhibens.

*2. Exem-
plo Davi-
dico.*
Hominum de se judicia non
anxiè metuit: sui contemptu non
perturbatur.

*3. Reg.
6.*
Denique vilis potius quàm hu-
milis, & inutilis magis quàm san-
ctus haberi desiderat.

*1. Optat
vilis ha-
ber.*
Talis puer ille secundum cor
Domini, qui à superba Michol
spretus, & convitio præter me-
ritum exceptus, respondit: *Et lu-
dam, & vilior sum plusquam factus
sum, & ero humilis in oculis meis.*

DOCUMENTVM VIII.

Nec placere alijs studeas, nec displicere timeas. Familiaritates ne expetas.

ALICUT placere vanè non
affectes, neque displicere
inaniter pertimescas: & homi-
num, maximè mulierum, noti-
tiam, familiaritatem, aut singu-
larem erga te dilectionem ne ex-
petas.

APPENDIX.

*Placendi studium nimium, & fami-
liaritas particularis vitanda.*

1. Soli Deo placendum, & bonis viris propter Deum
2. Omnium mulierum familiaritas fugienda.
3. Nullius persone, quantumvis sanctæ, præsentia anxie expetenda est.

VIR verè spiritualis omne
verbum, omnemque gestum
adulationis fugit: nec magno-
pere curat utrum placeat an dis-
pliceat hominibus: sed modis
omnibus ad hoc laborat, ut Deo
placere possit. Ita tamen vivere
studet, ut bonis (quantum in se
est) placeat. Qui si nonnunquam
intentionem suam ad humanam
complacentiam vitiosè declinare
senserit, mox eam corrigit & re-
vocat, unius Dei favore atque
amicitia contentus.

Non solum impudicarum, ve-
rum etiam honestarum mulierum
incanta nimiaq; familiaritas mul-
tis sæpè obfuit, multis derrimen-
ta purioris castimonie intulit,
multos gravibus tentationibus
involvit. Sapiens igitur est qui
hujusmodi pericula vitat, & spre-
ta omni carnali affectione, purita-
tis cordis servandæ se addicit, ac
vultum mulieris curiosè contem-
plari refugit. Sapiens, inquam,
est, qui pias feminas Deo com-
mendat, & eas ac quoslibet ho-
mines circa illum, non circa se per
singularem amorem occupari cu-
pit.

Beatus item est, qui nullius
præsentiam corporalem nimis an-
xiè experit: & absentiam etiam
illorum æquo animo propter
Deum fert, quorum exemplis at-
que colloquijs plurimum spi-
ritualis consolationis & ad-
jumenti percipere
posset.

Enchiridij Parvulorū. Liber 1°

1. Placendū soli Deo, nec aliter nisi propter Deū.

2. Fugienda familiaritas nimia, maxima feminarū, etiam piarum.

3. Corporalis præsentia nullius est anxie nimis querenda.

Euchiri-
dij Par-
vulorū.
Lib. 1.

DOCUMENTVM IX.

*De aliorum factis non satagendum,
nec malè de ijs loquendum.*

Aliorum dicta vel facta te-
merè neque iudices, neque
discutiās: & superfluis curis te nō
implices, verbaque detractoria
loqui, aut etiam audire (quan-
tūm potes) caveas.

APPENDIX.

*Curiositas in alienis negotijs ampū-
tanda. Item suspiciones &
detractiōnes.*

1. Piè de omnibus existimandum, nec de ullo te-
merè iudicandum.
2. Suspiciones sinistras statim abijci debere. Etia
qui aliorum gerit curam multum suspicax esse non
debet.
3. Peccantibus compatiendum potius quàm in-
dignandum.
4. Detractio, & censura de aliorum defectibus,
pio viro maxime fugienda.

I. **V**TILE fuerit ad hujus præ-
cepti observationem,
Aliorum mores & gestus minùs
compositos studiosè non atten-
dere, nisi in quantum officij ne-
cessitas exposcit.

*Temera-
rium ju-
diciū
fugien-
dum.
1. Esto ca-
cus in a-
lienis;*

*2. Ob in-
commoda
curiosita-
tē.*

*3. Remē-
dia teme-
rary ju-
dicij.*

Qui enim in ea re curiosus est,
facile etiam inquietus, suspicio-
sus, amarus, atque indignabun-
dus erit: & circa alios intempe-
stivè occupatus, sui ipsius obli-
viscetur.

Laudabile admodum est, teme-
raria iudicia vitare: non continuo
putare nullos ibi bonos esse, ubi

multi videntur non rectè vivere;
nec existimare illos omnes jam ir-
remediabiliter perijsse, qui cog-
noscantur adhuc licentiùs pec-
care: neque arbitrari hominem
orthodoxum ac pium propterea
à Deo despici vel non diligi, quòd
adhuc aliquibus imperfectioni-
bus detineatur.

Laudabile inquam est, suspi-
ciones sinistras in se leviter non
admittere, eis importunè & ini-
què se cordi ingerentibus consen-
sum non præbere:

Mala de aliquo audita nimis
facile non credere:

Benè de alijs sentire, & eorum
verba atque opera in meliorem
partem (quatenùs fieri potest)
interpretari. Non est cur multum
doleat se errare, qui etiam de ma-
lis hominibus bona cogitat.

Is cui aliorum cura credita est,
licet aliquando fortè metuat ne
ibi malum lateat ubi malum non
est, nunquam tamen fixa mente
suspiciari debet ibi malum esse, ubi
utrum malum sit incertus est.

Vir benevolus, & benigna cha-
ritate præditus, certò cognoscens
aliquem graviter peccasse, com-
miserescit:

Memorià repetens, quanta sit
infirmas & cæcitas humana.

Quantaque diaboli tentantis
invidia atque malitia.

Sed & hoc apud se recogitat,
quàm ardenti desiderio Dominus
experat & expectet tempus illud,
quo peccator convertatur, & se
corrigat,

Qui

APPENDIX.

Regula conversationis externa cum benevolentia erga proximum.

Enchiridij Parvulorum. Lib. 2.

1. Conversatio externa debet esse affabilis, modesta, serena.
2. Nullum despiciere oportet tanquam inemendabilem.
3. Anima in hominibus respicienda, non species corporis aut fortuna.
4. Aliorum bonis congaudendum, malis vero condolendum.
5. Opera misericordie spiritualia frequentanda, & si poterit, etiam corporalia.
6. Amara omnia erga alios & asperitas vitanda & reprimenda.
7. Corruptio fraterna exercenda, humiliter, innocenter, dulciter, fortiter, discretis, tum in proceros, tum in infirmos.
7. Singularitatis nota in communi & exterioris vita & conversatione maxime vitanda.

OMnino convenit ut servus Dei affabilem alijs se præbeat, & in vultu modestam castamq; serenitatem potius, quam nimis tristem vel austeram gravitatem, prætereundam consuecat. Debet (quantum in se est) amicè cum omnibus conversari, nemini onerosus esse, neminem conturbare, verborum infirmitatem atque à dilectione alienam mordacitatem vitare, promptè quoslibet juvare, cupidè omnium necessitatibus subvenire, libenter non solum his à quibus diligitur, sed potissimum his à quibus infestatur aut læditur, benefacere; cor amaritudine aut felle infectum adversus aliquem non gerere, nulli signa charitatis negare, nulli malè vellet, nulli invidere.

Nullum quantumvis iniquè violentem,

Benevolentia conversatio nis octo Monita.

1. Sic serena & amica affabilitas.

2. Nullum violentem, judicem.

Qui negotia sibi commissa relinquit, & sollicitudinem de rebus ad se suamque officium non pertinentibus abijcit, qui que inepre avidus non est ut aliorum secreta cognoscat, grandi pacis internæ beneficio fruatur.

Pij multum exhorrent detractionis vitium:

Ita ut de alterius imperfectionibus tacere semper malint, quam aliqua dicere.

Quod si necesse interdum fuerit ut talia vel loquantur vel audiant, summoperè vigilant ne aut per verborum excessum, aut per intensionem affectionemque minus sinceram corda sua maculent. Rem Deo gratam facit, qui detraherentis sermonem prudenter amputat, & ad meliora transferre satagit.

DOCUMENTVM X.

Benevolentia & affabilitas erga alios.

Benignum, * benevolum, & affabilem omnibus te præbe: de aliorum bonis sicut de proprijs gaude, & pro aliorum malis ingemisce; omnes sincera charitate diligens, neminem, quantumvis etiam tibi molestum, odio habens, de nullius salute desperans, & imperfectis quibusque piam compassionem magis quam turbulentam indignationem impendens.

1. Qui ad panem suum aspiciat.

4. Vitanda detractionis vitium.

3. Quomodo exsultanda vel divergentia detractionis.

* Hec citat Iudocus Lorichius s. Theologiae Doctor de Cura corporis.

Enchiri-
dij Par-
valorū.
Lib. 1.

inemen-
dabilem,
manime
h. & ipse
olim pec-
cator
fuit

ventem, despiciere; de nullius pec-
catoris vera conversione ac pœni-
tentia desperare: nam & ipse ali-
quando fortè à Deo averlus, in
iniquitatibus aut vanitatibus vi-
xit. Cogitet quàm clementer à
misericordi Domino tunc serva-
tus, atque ad meliora tandem re-
vocatus fuerit. Si Deo manum
porrigente evasit pericula, confidat,
& alios eodem adjuvante e-
vasuros. Transijt ipse à pravitate
ad justitiam: sed non putet alijs
viam salutis præclusam, aut pon-
tem misericordiæ dejectum esse.
Possunt alij transire quàm transijt:
possunt proficere, possunt etiam
ad perfectionem pervenire. Ergò
(sicut dictum est) de nullius ve-
ra conversione desperet: omnes
Christianos tanquam fratres ad
ad eandem secum hereditatem
cælestem vocatos cum gaudio as-
piciat & diligat.

3.
Anima
internam
pulchritu-
dinem &
pretium
ac salutē,
non exte-
riora cor-
poris aut
fortuna
bona ad-
spiciat.
Genes. 2

In hominibus non visibilis
corporis vilitatem, sed invisibilis
animæ (quæ ad imaginem Dei
creata est, quia rationalis est) præ-
cellentem nobilitatem pulchritu-
dinemque attendat. Tanta est
animæ humanæ dignitas, ut pro-
pter eam Rex regum, Dominus
dominantium, Unigenitus Dei
Patris, incarnari, pati, proprium-
que Sanguinem fundere, ac mori
voluerit. Itam animarum indi-
cibilem generositatem atque ve-
nustatem passim negligentis de-
decorari, peccatisque derurpari,
vehementer doleat; malè viven-
tes & excæcatos, pereuntesque

tam Christianos rectæ fidei, quàm
hæreticos, schismaticos, ac gen-
tiles, intima commiseratione
prosequatur: omnium salutem
vera charitate exoptet, de cujus-
libet profectu & consolatione
gaudeat.

Bona quæ in se non habet, in
alijs Dei electis se habere lætetur,
& pro eis divinæ liberalitati gra-
tias agat: nam cum omnes electi
sint unum corpus mylticum, præ-
stantia & gloria unius membri
cedit in honorem alterius. Alio-
rum item miseras & calamitates
suas reputet: erga pauperes, in-
firmos, tentatos, & afflictos pijs-
sima viscera gerat.

Sanctam hospitalitatem amet:
Opera misericordiæ, quæ facere
potest, hilariter faciat: si nequit
ea corporaliter impendere, im-
pendat spiritualiter.

Imperfectiones tam animorum
quàm corporum in alijs æquani-
miter toleret: omnemque inde-
centē asperitatem seu amarulen-
tiam animi sui, patienti benigni-
tate & sancto dilectionis dulcore
mitigare, vel etiam excludere ni-
tatur, tanquam & ipse habens in
se multa quæ ab alijs tolerari de-
beant. Quòd si penitus excludere
vel mitigare indignationis a-
maritudinisque internæ stimulo-
necdum potest, saltem consen-
sum eis deneget: ita ut quamvis
in inferioribus animæ viribus
graves impatientiæ motus sen-
tiant, superiorem tamen mentis ra-
tionem imperturbatam servare
conentur.

conetur. Suspiret ad Deum, & eius auxilium imploret. * Meminerit verò se ipsū Domino non placere, si aliquem hominem odit: cū filij Dei à filiis diaboli in eo singulariter distincti sint, quòd illi charitatem habeant, isti non habeant.

Igitur peccantibus compatia-
tur, peccatis non faveat. Por-
tet, & etiam in corde suo sibi
preferat, quos corripit: & cor-
ripiat seu castiget, quos portat.

2 Non hominem, sed hominis
vitia persequatur; & illa alibi
facile non recitet, ubi nec ejus
qui offendit, nec aliorum qui au-
diunt emendationem seu utilita-
tem ex hujusmodi recitatione se-
cuturam sperat.

3 Hominem ip-
sum, cujus imperfectiones ac
negligentias persequitur, sincero
cordis affectu diligit, & ei vultus
serenitatem, verborumq; & ope-
rum solatia (quoties res exigit)
exhibeat. + Dei Religionisque
injuriam, ac animarum damnum
non dissimulet: nec propter hu-
manam amicitiam omittat con-
venienter & opportunè cum cha-
ritate reprehendere ea, quæ à se
reprehendenda esse cognoverit.

4 Iustitiæ zelo ferveat; non ta-
men feratur precipiti sive inordi-
nato animi impetu: sed iram ejus
semper & consilij gravitas &
mansuetudinis gratia condiat.
Imperfecti & vitij adhuc obno-
xij in Ecclesia Dei, infirma at-
que ulcerosa sunt membra mysti-

ci corporis Christi. His non fu-
riosa pugnorum contusio, sed
(quantum res patitur) lenis ta-
ctus, id est, lenis admonitio pri-
mò adhiberi debet: & quòd si
ipsa lenitate non sanantur ulcera,
deinceps adhibenda est durior
correptio, tanquam sectio neces-
saria; ita tamen, ut semper veræ
charitatis affectus seruetur erga
eum qui castigatur.

Qui in congregatione aliqua
vivit, ubi honesta & sancta lex
atque institutio communis est,
pacificè eandem institutionem in
communibus actionibus & exer-
citijs sequatur, notam vitiosæ
singularitatis ubique vitans. Bo-
na quæ non nisi cum perturbatio-
ne aliorum publicè faceret, si
absque offensione Dei, & absque
læsione propriæ conscientiæ o-
mittere potest, prudenter (sicut
viderit esse necessarium) omit-
tat. Nihil attentè inolicum,
quod humanam fragilitatem ex-
cedere videatur: nisi Deus id sibi
placere certa revelatione declara-
verit, viresque, quibus illud
commodè perfici queat, præsti-
terit.

DOCUMENTVM XI.

*Mundi & vanitatum con-
temptus.*

MVNDI vanitates, carnis-
que voluptates vilissimas
sperne; immortalis animæ tuæ
M m m sponso

* Amor
erga pro-
ximos
est cha-
riter
filiorū
Dei, ut
odium,
filiorū
diaboli.
1. Ioan.
cap. 3.
& 4.
7.

Observe
correptio-
ni frater
ma mo-
dos.
2. Humi-
liter.
2. Inno-
center.

3. Conso-
labilitate
& aman-
ter.

4. Feri-
ter, in
causa sa-
lutis.

5. Mode-
ratè erga
imbecil-
les.

Enchiri-
dij Par-
vulorū.
Lib. 1.

6. Duri-
ter, erga
proter-
vos.

8. Fugien-
da omnis
conspicua
singula-
ritas &
indiscr-
eta fer-
vus.

Enchiri-
dij Par-
vulorū.
Lib. 1.

sponso teipsum servans, & in
eo solatia tua constituens.

A P P E N D I X.

*Voluptates hujus vita spernenda,
gaudia futura inquirenda. De
illo quinque monita.*

1. Fuga seculi, & vanitatum mundi.
2. Carnu impure voluptas deacet anime digni-
tatem, Dei beneficy reddit indignam.
3. Patria celestis amanda est, non ista peregrina-
tionis regio.
4. Licita est tamen moderata & cauta mentis
relaxatio ad laudem Dei assumpta.
5. Temperantia & sobrietas in victu sum pia
praxi.

T.
Vanitas
varia sa-
culi con-
temnen-
da pre-
divinis
oblectatio-
nibus.

Monet hoc præceptum, ut
fastum, gloriam, favorem,
honores, pompas, possessiones,
divitias, spectacula, lusus, jocos,
vaniloquia, & nugas hujus sæcu-
li, fœdasque carnis delicias con-
temnamus, nosiplos in solo Deo
rebusque divinis oblectantes.

2.
Carnalis
voluptas
indigni-
tatis &
impuri-
tatis.

Profectò qui animæ suæ ad
imaginem Dei creatæ dignitatem
& ingenitam pulchritudinem di-
ligentiùs considerat, impuris, car-
nis voluptatibus non facile se de-
det; sciens per illas animam ra-
tionalem fœdari, & decorem ge-
nuinum amitti. Itidem qui be-
neficia à Deo sibi impensa sedulo
recogitat, quomodo poterit erga
illum tam ingratus esse, ut peccat-
orum sordibus eum offendere

non metuat? * Quomodo non
sefe immaculatum illi servare stu-
debit, à quo benignissimè condi-
tus, misericordissimeque redem-
ptus est? à quo custodiam Ange-

licam, & omnia tam spiritui quàm
corpori necessaria, à prima ætate
accepit, accipitque quotidie? à
quo sic protegitur, sic governa-
tur, sic fovetur die ac nocte, quasi
ceterorum omnium oblitus ipse
Deus, curam ejus solius gereret?
à quo denique ad vitam æternam
gratuito electus ita diligitur, ut
sine illo ipse beatus esse nolit? Ni-
mis æquum est, ut tam bono Deo,
tam dulci animarum nostrarum
sponso, integram cordis purita-
tem (quantum in hac vita licet)
servemus. Tam liberalis bene-
factor, tamque ardens amator
omnino redamandus est: propter
eum transitoria omnia despicien-
da sunt.

Nos peregrini & exules hic su-
mus: quare non infimis istis in-
hærere, nec ea perversè amare, sed
patriam nostram, patriam cele-
stem requirere, & ad æterna bona
suspirare debemus. Neque enim
propter præsentem, sed propter
futuram vitam Christiani su-
mus.

Licetum quidem est, jucunda
aliqua pro loco & tempore pia
intentione interdum proferre, re-
creationemque externam con-
gruam ad Dei honorem admitti-
re: sed summâ diligentia modus
servandus est, ne aut per nimiam
aut per minus castam relaxatio-
nem, harmonia interioris homi-
nis dissolvatur, & cordis puritas
lædatur.

Cum necesse sit singulis diebus
cibo potuque uti, in gustibus à
plexis-

pluris que superari difficilius solet, quàm cetera cordis vitia. Vigilet igitur vir spiritualis in quotidiana adversum gulam pugna: 1 & Dei auxilium sedulo imploret, ne vincatur. 2 Indecentem aviditatem, turbulentamque cupiditatem inter edendum etiam in simplicibus escis frenet, ipsum cibum modestè sumens, & eum honestè sensimque mandens. 3 Rationabilem corpusculi refectioem, non autem voluptatem quærat: 4 & quamvis delectationem terrenam sentiat (sine qua refectio corporalis ab homine famente vel sitiente nequaquam sumitur) non tamen eidem delectationi inhæreat, neque eam ad intima sua admittat. Non, inquam, ob id manducet aut bibat, ut carnis concupiscentijs inferviat, & prava desideria expleat, sed ut naturam juvet, ei que satisfaciat. 5 Excelsû diligenter vitet, ne cibo prægravatus reddatur ineptus ad interna exercitia. 6 Verûtamen si ipse minùs fortè attentus metas debitæ continentie paululum prætergressus fuerit, non sit nimium pullanimis: sed ad Deum confugiens, culpam humiliter agnoscat, veniamque ab eo postulet: & innovato sancto proposito, confidat in illius benignissima pietate. Paucos invenire est, quorum spiritum non aliquantulum gravet aut præpediat cibus sumptus, dum in stomacho concoquitur: sed citra vitium crapulæ id accidere potest.

7 Qui piè secum retractat atque recogitat, Dominum Jesum fel & acetum pro nobis gustasse, faciliùs gulæ illecebras spernit, faciliùs deliciosis escis ac potibus carere potest, atque ipsa deliciosa edulia æquè temperanter & inculpatè sumit, sicut minùs sapida ac vilia.

Enchiridij Patrum vulgariu Lib. I.
7. In Chre sti fel & acetum buccellæ intingat. Ioan. 13

In vita regule septem.
1. Oratio ad cibū.
2. Modestia in manducando.
3. Discretio in modo.
4. Morosificatio in appetitu gule.
5. Mensura refectiois.
6. Correctio sui, sine anxietate.

DOCUMENTVM XII.

Paupertas & simplicitas.

PAUCIS contentus esto, & simplicibus delectare: memor paupertatis quam pro te assumpsit, tibi que commenda vit Deus tuus. Tu discipulus, ille Magister: tu servus, ille Dominus. Gaudeat discipulus dum imitatur Magistrum: exultet servus, dum sequitur Dominum.

A P P E N D I X.

Sancta paupertatis ingentes divitie.

Simplicitas in omnibus amplexanda: superfluitas penitus amputanda.

QUI fervet spiritu, & mundum ac seipsum verè contemnit, is superflua, curiosa, & exquisita ad suos usus non requirit: simplicitatem in victu ac vestitu, ceterisque necessarijs diligit: minùs potius quàm ampliùs habere semper appetit: pro his quæ sibi vel desunt, vel negligentiùs

Simplicitas sine omni superfluitate.

Euchiri-
dij Par-
vulorū.
Lib. 1.

Phil. 2.

tius administrantur, facile non
murmurat : propriæ electionis
atque optionis commodum ubi-
querelinquere paratus est : hu-
milia & abjecta opera (à quibus
superbi abhorrent) magno cor-
dis affectu peragit. Respicit e-
nim fidelibus oculis in auctorem
vitæ Dominum Jesum, qui pro-
pter nos *semetipsum exinanivit,
formam servi accipiens.*

referre vult, studeat tota mentis
intentione vitam suam ad illa
corrigere, ordinare, atque com-
ponere. ea sæpè (quemadmodū
Auctor Epistolæ infra in conclu-
sione dicit) relegens, & exactè se
discutiens, & attenteque consi-
derans, utrū id quod legit ipse
faciat. Singula per 2 meditatio-
nem, 3 desiderium, & 4 oratio-
nem in animi viscera traicere,
& indeque ad mores traducere sa-
tagat: ita ut quovis loco ac tem-
pore mox illi occurrat, quid age-
re, quid relinquere, quid admit-
tere, quidve respicere debeat.
6 Humilitatem, obedientiam,
mansuetudinem, patientiam, cha-
ritatem, misericordiam, benigni-
tatem, & continentiam Christi
pro suo modulo imitetur; prom-
ptè se in his, quæ vel desiderabi-
lia, vel naturæ contraria sunt, re-
linquens atque abnegans. Opera
sua omnia pura intentione (sicut
suprà in primo Præcepto dictum
est) ad honorem Dei peragat: sic
enim lucida, & ipsi Domino val-
dè grata erunt. Ea mirificè exor-
nabuntur, si ipse illa saltem desi-
derio conjunxerit actionibus
Christi. Exempli gratiâ: si cu-
piat, vel in animo suo statuat o-
bedire hominibus, servire Deo,
preces offerre, laborare, jejunare,
adversa tolerare, edere, bibere,
dormire in unione illius pietatis,
quâ Christus Jesus pro se factus
homo, in terra hominibus subdi-
us fuit, Deum Patrem laudavit,
ora-

APPENDICVM
COROLLARIVM.

*Vsus Documentorum precedentium,
& cautela circa exercitia spi-
ritualia.*

1. Methodu acquirendi virtutes, per sex instru-
menta: Examen, Meditationem, Desiderium, Ora-
tionem, Praxim in occursum occasionum, & Imita-
tionem ac Unionem Christi.
2. Revelationes non sunt expetenda: & si ad-
fuerint, causè examinanda, & cum humilitate ac-
ceptanda.
3. Nullo modo nor alijs propter Dei dona præ-
feramus.
4. Discretionè in exercitijs pietatis spirituali-
bus & corporalibus regula.
5. Contra pusillanimitatem & dissidentiam ad-
monitiones.
6. Eucharistia reverenter frequentanda, non
obstantibus tentationibus, aut desolationibus.
7. Excellentia meditationis circa passionem
Christi.
8. Fiducia quotidianis actibus in Christi mise-
ricordia debet corroborari.
9. Distractiones non superantur melius, quàm
humilitate & perseverantia.
10. Non caret magno fructu oratio, etiam in
lingua quam orans ignorat.

1.
Sex in-
strumen-
ta acqui-
renda
virtutū.

I AM, qui ex prædictis præce-
ptis eximium aliquem fructum

Enchiridij Parvulorū. Lib. 1.

oravit, laboravit, jejunavit, adversa pertulit, comedit, bibit, dormivit: aut si illa ipsa quæ facit, commendet offeratve Domino in unione ejusdem pietatis seu charitatis, in laudem æternam.

lius mutari posse, vel etiam jam in illis aliquas virtutes ipsi Domino cognitas & accepras latere. Non in sola regione suæ mentis solem gratiæ lucere, nec se solum cælestia desideria habere existimet: sed in alijs potiora Dei dona esse speret & confidat.

2. Non appetat illustrari revelationum vel miraculorum gratiâ, ut per ea nomen sanctitatis apud homines sibi comparare possit. ^{1.} Quæ gratia si ei concessa fuerit, humiliter ac sapienter utatur illâ, sicut cognoverit placere Deo qui eam gratuito donavit. ^{2.} Meminerit verò, quia Angelus satanæ nonnunquam transfiguratur se in Angelum lucis, ut per dolosas vanasque revelationes incautos fallat. ^{3.} Etiam si magna sint, & magna esse sciat ea quæ cælitus percipit, nunquam tamen magnus & perfectus sibi videatur.

3. Donis & benedictionibus Dei, quibus prævenitur, * indignum se semper reputet. Non sibi adscribat quòd bonæ voluntatis sit, nec ob id arroganter alijs se præferat: sed quoslibet, etiam perverissimos, sibi in corde suo præponat. Agnoscat quia nisi ipse gratiâ Dei fervaretur atque protegeretur, mox deficeret in tentationibus, graviusque peccaret quàm illi: & quia si illi tantam gratiam à Deo accepissent quantum accepit, minùs fortè ingrati essent, minusque peccarent quàm ipse. Sed & cogitet, eos repente, Deo adjuvante, in me-

Rationis judicium, & sanctæ discretionis moderamen, ubique sequatur.

Nihil supra vires suas temerè attentet. Neque enim expedit, ut pertinaci animi decreto facere velit, quæcunque bona alios fecisse cognoscit.

Perfectorum sublimia opera admiretur, ac pro eis Deo gratias agat, & ex eorum consideratione confirmetur, ne in parvis bonis operibus quæ agit, deficiat: sed quantum ad conversationis suæ tenorem attinet, magis attendat quid ipse ex munere divino facere possit, quàm quid illi fecerint aut faciant. Neque enim eadem gratia omnibus datur, nec eadem exercitia omnibus conveniunt, neque eodem modo omnes à Spiritu sancto moventur vel trahuntur. Sanè in hac vita non omnibus donum sublimioris contemplationis conceditur, non omnes eliguntur ut resideant ad mensam Regis æterni, & delicijs ejus plenius perfruantur: sed plurimi ad hoc deputantur, ut stent coram mensa, & per laboriosas actiones inserviant: qui tamen in futura vita simul cum his qui contem-

Enchiri-
dij Par-
vulorū.
Lib. 1.

plationis dono hic claruerunt,
mensæ communis Redemptoris
ac Patris cælestis assidebunt, æter-
na beatitudine donati.

3. Sequan-
tur quæ-
que quod
a Deo vo-
catur, seu
ad hanc
Martha,
seu ad eam
templationem
Magdalena.

Quemadmodum autem hi,
quos in hac peregrinatione Rex
cælestis ad mensam suam, videli-
cet ad contemplationis quietem
vocat, ut cum eis delicietur, non
debent inciviliter se subducere,
neque tunc surgere ut stent, aut la-
boribus externis insistant, nisi o-
bedientia, vel charitas, seu causa
rationabilis requirat: ita mini-
mè convenit, ut hi qui ad stan-
dum ministrandumque deputati
sunt, relicto officio suo, non vo-
cati ingerant se mensæ Regali,
Regique assideant ad vacandum
soli contemplationi. Deus non
solum exercitijs spiritualibus, sed
etiam externis occupationibus
pro sui honore piè susceptis de-
lectatur. Ergò is qui in spiritu
proficere desiderat, sua sorte con-
tensus sit, & nihil (sicut dictum
est) ultrà vires suas temerè at-
tentet.

4. Modū
servet in
abstinen-
tijs & as-
suetudine
corporali.

Cibum, potum, somnumque
necessarium corpusculo suo non
neget: nec inusitatum abstinen-
tiæ rigorem facile consecetur:
nisi spiritu sancto revelante certò
didicerit id placere Altissimo.
Ad spiritualis vitæ continuatio-
nem minùs ei oberit, si de cibo
& potu aliquid paulò ampliùs ad-
miserit, quam si id quod necessa-
rium est subtraxerit.

Suas privatas actiones conve-
nientes alternet, ne fastidium
generent, & animum prægra-
vent.

In ipsis etiam internis exerci-
tijs suis immoderatam imagi-
nationem, nimisque vigorosam
mentis ad Deum conversionem,
& anxiam perplexamque sollici-
tudinem, vel etiam adnatum plus
justo vehementem, solerter vitet:
ut & capite sanus, & spiritu inte-
ger, in obsequio Dei persistere
possit.

Omnem quoque diffidentiam,
& indecentem pusillanimitatem,
implacabilemque timorem, ac
vanam tristitiam.

Et superfluos conscientiae
scrupulos (quibus libertas cordis
profectusque spiritualis præpedi-
ri solet) diligenter à se repelle-
re studeat.

Verumtamen si dolorem ca-
pitis, vel alia incommoda pror-
sus vitare nequiverit, non propte-
rea nimium deiciatur animo;
sed servatâ patientiâ, quidquid
modestum est, offerat Deo in lau-
dem æternam, etiam si ipse suo
vicio suâque culpâ illud sibi con-
ciliaverit.

Quando impijs in Deum ac-
divina blasphemijs, aut alijs in-
dignis suggestionibus intus pul-
satur, sæpè meliùs vincet, si illas
negligendo atque contemnendo,
mox signo Crucis edito, cogita-
tionem suam ad Vulnera Christi,
sive

sive ad alia sancta & convenientia transtulerit, quam si multis rationibus cum talibus contendere disceptareque voluerit.

4. *Confite-
lye priu-
dentum
pareat.* Prudentum & expertorum consilium circa hujusmodi erit ei admodum utile, maximè in initijs melioris vitæ.

6. *Euchari-
stica mē-
sa.* Quando ad sacram cælestemque mentiam, in qua Christus verè sumitur, est accessurus.

1. *Medi-
tanda
charitas
Christi.* Religiosamente recolat charitatem illam stupendam, quæ ipse Dominus Deus noster pro nobis homo factus, etiam pati morique voluit.

2. *Vnio
cum me-
ritis eius,
& San-
ctorum.* Potest, ad supplendam inopiam spiritualem quæ laborat, offerre sanctissimam ejusdem Christi conversationem & passionem, vel etiam beatæ Mariæ Virginis Deiparæ seu aliorum Sanctorum merita. Precetur ipsum Dominum Jesum, ut suis meritis ac virtutibus animam egenam exornare dignetur.

3. *Sapè
frequen-
tanda, et
se ab his
sensibilis
devotio.
Ioan. 6.* Et quidem ab isto dignissimo, suavissimo, maximèque necessario convivio, ab isto unitatis Sacramento, quo Christo incorporamur, manemusque in eo, & cum in nobis manentem habemus, atque ita omne bonum accipimus, non facile se subducere debet propter tentationes quibus premitur, neque conturbari, si sensibilis devotionis consolatione destitutus est. Nam Deus unice delectatur vera humilitate & patientia, ei que sæpè magis placet afflictionis amaritudo, la-

borisque gravamen (dum bona voluntas & sanctum desiderium homini adest) quam internæ dulcedinis affluentia.

Si ei defunt lacrymæ exteriores, non desint interiores. Is cui omne vitium displicet, & qui Deum diligit seu diligere verè cupit, non caret interioribus lacrymis.

Porro ignorare non debet, illa exercitia, quibus aliquid ex passione Domini Jesu juxta gratiam sibi datam legit aut ruminat, majoris esse virtutis, quam alia spiritualia exercitia.

Omninò, sicut ille qui opobalsamum vel leviter contingit, necessariò suavem odorem retinet: ita is qui passionem Dominicam piè recollit, licet per modico affectu id faciat, nò potest non referre augmentum gratiæ divinæ.

Sed nec effigiem quidem crucifixi Redemptoris, homo Christianus Orthodoxæ fidei unquam reverenter aspexit aut aspiciet, sine grandi utilitate.

Semper memor sit Dei cultor, quòd ad virtutum perfectionem faciliùs feliciusque pertingeret, in benignissima Domini pietate sperando, & humiliter ac perseveranter orando, quam proprijs viribus atque conatibus confidendo. Credat, nullam orationem in Ecclesia Catholica fideliter fusam, carere fructu.

Si, conscientiam peccatorum remordente, nequit libero corde orare,

Enchiridij Parvulorū. Lib. 1.

4. Vera lacryma, displicentia peccati.

7. Meditatio Passionis superat alia exercitia.

1. Licet non sit magnus affectus.

2. Est utilissima.

8. Spes in Christo quotidie radican- da.

9. Distractio- nes in oratione.

Sta-

Enchiri-
dii Par-
vulorū.
Lib. 1.

8. Humi-
li perse-
vantia e-
vane-
scant.

2. Etiam
imperf-
te oran-
tes; exau-
des Deum.

3. Suo tē-
pori re-
servat
Deum,
quod nūc
videtur
differre.

Statim culpam suam coram Deo cum humilitate fateatur, veniamque perat, & se corrigere proponat: atque ita demum sanctā fiduciā resumptā, faciem animæ suæ jam repurgatam ad Dominum per preces laudesque divinas levet.

Et quando ex humana fragilitate distrahitur, Deoque negligentius intendit, non idcirco arbitretur orationes suas prorsus inutiles esse, & rejici ab ipso Domino, qui pro sua ineffabili clementia atque bonitate omnia opera nostra æterna remuneratione digna reputat, si pijs sumus, & voluntatem nostram ab eo non avertimus, frequenterque dolemus atque ingemiscimus pro his quibus nos deficere & delinquere cognoscimus.

Non etiam propterea existimet se non exaudiri, quod orationis suæ effectum non statim sentiat aut videat: sed longanimis fideque plenus perseveret in sanctis petitionibus, Deo penitus committens quando & quomodo velit postulata tribuere. Nam misericors Dominus sæpè ea quæ concedere vult, differt in longum tempus præstare, eò quod non satis convenienter neque satis utili-

ter illa citius largiretur. Et plerumque exaudiens nos ad nostram salutem, non id præbet quod petimus (quia nobis non conducit) sed aliud quod expedit donat. Planè tories centum talenta (ut ita dicam) in thesauros reponit danda suo temporei qui piè orat, vel etiam illi pro quo oratio funditur, quoties ipse orans vel minimum nummum postulat.

Quando aliquis Latinæ linguæ ignarus, benigna religiosaque mente Deum Latinè laudat aut precatur, non minùs utilitatis ac meriti refert, quàm si linguâ sibi notâ laudes precesque suas Deo offerret. Nam & ægrotus quisque potionem medicinalem sumens sanitati restituitur, etiam si ipsius potionis virtutem ignoret.

Qui alicujus orationibus congrua pietate ac fide se commendat, fructum sancti desiderij sui apud Deum consequitur, etiam si is cujus preces experierat, orare pro ipso negligat.

Hæc pro qualicunque explanatione seu dilataratione utilissimum Præceptionum, quæ in brevi ista Epistola habentur, dixisse sufficiat.

CONCLUSIO EPISTOLÆ.

Enchiridij
dij Par-
vulorū.
Liber II

- I. Perseverandum contra crebros lapsus & defectus.
- II. Non superbiendum de gratia divina.
- III. Interna instabilitas, quando est involuntaria, non tollit meritum orationis.

Joan. 6.
& 15.
*Ad ve-
ram gra-
tiam,
Perse-
verationē
& salu-
sem.

HÆC Documenta crebrò inspicere ac lege, Deum-
que precare ut ea adimplere possis, sine cujus gra-
tia nihil * boni facere potes. Non autem de-
speres propter frequentes lapsus tuos, vel propter
passionum vitiorumque indecentes motus, qui-
bus adhuc vehementer fortè impugnaris & im-
pediris : sed ex infirmitate tua in humilitate

1.
Perseve-
randum
in exerci-
tio vir-
tutum, &
tiam in-
ter mul-
tos defe-
ctus.

proficiens, bono animo esto, ac, rejecta nimia
pusillanimitate, confide in Domino JESU. Roga eum ut malis
tuis indulgeat, merita quæ tibi desunt suppleat, bona quæ necessaria
sunt concedat, & quæ concessit, sed imperfecta habes, perficiat.
Pete, quære, pulsa : nam perseverantem proculdubiò tandem exau-
diat ille qui dixit, *Omnis qui petit, accipit ; & qui querit, invenit, &*
pulsanti aperietur.

Luc. 11.

Cum verò postulata ab ipso acceperis, cave ne de donis ejus
stultè in te glorieris, aut a liquid præ cæteris te esse reputes. Illi gra-
tias age, illi totum attribue qui totum dedit, tibi nihil adscribens
præter peccatum, quod solum à teipso est.

2.
De donis
Dei non
superbi-
endum, sed
agenda
gratia.

Porro memineris, absurda illa quæ vel dormiens ligata ra-
tione pateris, vel vigilans invitatus sentis, non adimere in te virtu-
tem, quando tibi non placent, quando consensum eis denegas.
Imò verò laboris molestia, quam in talibus sustines, virtutem per-
ornat, meritumque adauget. Interna etiam instabilitas, quæ tibi
nolenti cor inter precandum psallendumque miserè (ut verbis tuis
utar) distrahitur, non tollit orationis tuæ fructum, sicut nec in-
ternæ sterilitatis ariditatisque gelu, quo te præne assidue constringi

3.
Quævis
turpitu-
do, inter-
na insta-
bilitas,
aut per-
turbatio
nil nocet,
si non
placet.

N n n

conque-

conquereris. Sed curare debes, ut vigili, strenuâ, & fideli diligentia sanctum illud opus reverenter peragas : nam crescente in te humilitate ac charitate, aliquando tibi fore dabitur, ut serena, suavi, attentaque mente rebus divinis intendas. Vale, & ora pro me.

APPENDIX

AD

ENCHIRIDII PARVVLORVM PRIOREM LIBRVM.

S. I.

Consolatio in tentationibus & defectibus, ex B. Gregorio, D. Bernardo, & Anonymo.

- 1. Omnes in hac vita obnoxios esse tentationibus.
- 2. Exordia conversionis spiritualis deliciosa, progressus vero difficiles.
- 3. Cur non statim perveniant boni ad perfectionem.
- 4. Tentationes reprimunt elationem mentium.
- 5. Adversitas secura est ad virtutem viam.
- 6. Ama quantum potes, & sufficit.
- 7. Non tantum innocentes, verum etiam penitentes diligis Deus.

Beatus GREGORIUS ait :

I. Omnes obnoxios tentationibus,

HOMO in sua conversione sæpè multum affligitur, dum hinc spiritus vocat, hinc caro revocat; hinc amor novæ conversationis invitat, hinc usus perversee verustatis impugnat.

Maxime qui ferventiores sunt,

Hostis noster adhuc in hac vita nos positos, quanto magis sibi re-

bellare conspicit, tanto amplius expugnare contendit : eos enim pulsare negligit, quos quieto jure possidere se sentit.

Quisque in ipso conversionis initio magna plerumque excipitur dulcedine consolationis, sed durum laborem postmodum experitur probationis.

Sæpè conversus quisque in eo fallitur, quod dum quibusdam donis gratiæ per dulcedinem inchoationis excipitur, confirmationem accepisse se perfectionis arbitratur : & plenitudinis consummationem æstimat, quæ adhuc blandimenta esse inchoationis ignorat. Ne ergo conversus jam sanctum se esse credat, dispensante Deo permittitur, ut post conversionem suam tentationum stimulis fatigeretur.

Plerumque virtutes, dum plus quam

quàm fit
perfectum

quàm necesse est exuberant, vim suam exhalant. Vnde Dominus electorum suorum & ante tempus desideria implere renuit, & rursus in tempore intra mensuram profectus premit: ne, si aut antequàm debent aut plus quàm debent proficiant, per profectus sui magnitudinem in elationis defectum cadant.

4. Elatio mentis deprimatur sensu rationis.

Plerique cum desideria sancta concipiunt, in summis etiam exerceri virtutibus inardescunt: ut non solum culpa operationem non inquinat, sed nec cogitationem pulset. Et adhuc quidem in corpore positi sunt, sed nihil iam perpeti de communionem presentis vitæ volunt: imitari per intentionem internam mentis stabilitatem appetunt, sed interuenientibus tentationibus reuerberantur: ut videlicet infirmitatis suæ meminerint, & elati de virtutibus, quas accipiunt, non sint.

5. Via crucis per tribulationem nec iuta est.

Si sola nobis adsunt prospera, solvitur; ad virtutem verò melius per aduersa solidamur. Deus igitur providè cuncta disponens, electos suos inde robustius in integritate custodit, unde eos per inimici tentantis impugnationem aliquo modo ab integritate labefactari permittit.

Divus BERNARDUS.

6. Ama Deum, quantum potes, & sufficit Deo.

Diligam te Domine pro dono tuo, & modulo meo. Si quantum debeo, non possum, non possū tamen ultrà quàm possum. Potero verò plus, quādo plus dare dignaberis: nunquā tamen prout dignus haberi. *Imperfectum meum vi-*

Psal. 138.

derunt oculi tui: sed tamen in libro tuo omnes scribentur, qui quod possunt faciunt, et si quod debent non possunt.

Enchiridij Particulorū. Lib. 1.

ALIUS quidam.

Deus diligit non solum iustos, qui semper in innocentia vixerunt; sed & eos, qui post multa atq; enormia crimina resipiscunt, seque diligenter corrigunt: isti enim sunt chara vasa misericordiæ ejus. Illorum animas per virgines, istorum verò animas per proximas intelligimus designatas esse à Psalmista, loquente de præclara Regina, sponsa Regis Christi, ac dicente, *Adducentur Regi Virgines post eam, proxima ejus afferentur tibi.* Tam istæ, quàm illæ perveniunt ad patriam cælestem, sicut idem Psalmista consequenter asserit, dicens: *Afferentur in lætitia & exultatione, adducentur in templum Regis.* Quare autem Deus aliquos ex electis suis in innocentia conservet, alios graviter peccare permittat, non est nostrum inquirere: id enim in profundo consilij judicijq; ejus latet.

7. Non solum innocentes amat Deus, verum & penitentem.

Psal. 44.

§. II.

Orationis frequentia. Eucharistia fides & Communio.

EX R. D. LVDOVICO BLOSIO.

- 1. Ubique orandum, maxime tamen in templo ad eum suum erectū.
- 2. Missa Sacrificium, amoris est miraculum.
- 3. Eucharistia & transsubstantiationis fides juxta Catholicæ Ecclesiæ veritatem firmiter tenenda.
- 4. Frequens Eucharistia communio.

Dominum Deum nostrum, qui spiritus est, qui ubiq; est, N n n 2 possu-

1. Templi orationis

Enchiri-
dij Par-
vulorū.
Lib. 1.

causa cū
devotione
frequen-
tanda.
Ioan. 4.

Propter
Eucharis-
tiam &
Angelos
assisten-
tes.

possumus etiam ubique locorum
convenienter adorare, venerari,
colere, ac precari: sed id conve-
nientissimè facimus in Oratorijs
nomini ejus consecratis. In qui-
bus Christianos omnes cum ma-
xima reverentia, & decentissima
interioris exteriorisque hominis
compositione adesse oportet, pro-
pter ipsius summi Dei, & beato-
rum Angelorum eximiam gratio-
samque præsentiam. Qui verè in-
tus illuminati & copiosius uncti à
Spiritu sancto sunt, ineffabili per-
funduntur gaudio, quando coram
venerabili Sacramento Dominici
Corporis, & coram invisibilibus
gloriosissimisque illis cæli prin-
cipibus spiritibus Angelicis assi-
stunt. Nullus eis locus in hoc
mundo est gratior domo oratio-
nis, adeo ut à templis sanctis ægre
plerumq. avelli possint: quæ dum
procul aspiciunt, si accedere &
ingredi prohibentur, devoto cor-
de saltem salutant, & æternæ
majestatis Dominum religiosè ad-
dorant.

2.
Ad esse Sa-
crificium
excessum
indicat
charitatis
Christi.

O quàm stupendus & quàm
inexplicabilis est summi Dei erga
nos vermiculos amor, qui in Missæ
Sacrificio quotidie cum numero-
sa Angelorum multitudine se mi-
rè præsentem nobis exhibere
(† etiam si Sacerdos, qui sacrifi-
cat, malus sit) dignatur! ita ut

† Hoc est signū bonitatis in amante nos Deo.
Hoc de omnibus Sacramentis per malos mi-
nistros confectis, aut collatis docet D. Tho-
mas 3. parte quest. 64. art. 5. & citat sanctū
Augustinum Tract. 5. In Ioannem: *Quid tibi
facit malus minister, ubi bonus est Dominus?*

apud nos non minùs verè sit ipse
Dominus Iesus, quàm in cælo est.
Meritò ad tantam divinæ charita-
tis dignationem ac dulcedinem
corda nostra amore resoluta peni-
tus liqueferent. Meritò etiam
iter prolixum promptissimè &
cum ingenti exultatione suscipe-
re deberemus, quò possemus i-
psius Missæ sacrificio divinisque
mysterijs interesse. Sic enim a-
nimæ nostræ supernis fulgoribus
frequenter irradiatæ, caduca om-
nia facillè contemnerent, & ea
quæ sursum sunt ardentè ama-
rent.

Non magis licet inquirere, quo-
modo in Sacrificio Missæ, Sacer-
dote verba consecrationis profe-
rente, panis in Corpus Christi, &
vinum in Sanguinem converta-
tur, quàm quomodo Deus ex pu-
rissimis sanctæ Virginis Mariæ
sanguinibus carnem sibi aptave-
rit.

Vbi enim Deus operatur, non
opottet quærere quomodo: sed
indubitata fides his quæ à Deo
sunt adhibenda est. Firmissimè
credere debemus, panem in verū
Christi Corpus, & vinum in verū
Sanguinem, operatione Spiritus
sancti, virtute verbi divini, virtu-
te omnipotentis, transmutari.

Quid quærimus naturæ ordinē
in Christi Corpore, quod præter
naturam natum est ex Virgine?
Nos legimus de mundi operibus,
quòd Deus dixerit, & facta fue-
rint; quòd mandaverit, & crea-
ta sint. An verò qui ex nihilo
potuit

Psalm. 148. deducere ad esse ea quæ non erant, non potest ea quæ sunt mutare in id quod non sunt? In mundi hujus exordio dixit, *Germinet terra herbam viuentem*; & ita factum est, atque hæcenus perduravit, perdurabitque in posterum virtus illius præcepti: & ipso dicente, *Hoc est corpus meum, hic est Sanguis meus*; non est quod dicit? Ipse hoc dixit, dicendumque infuituit.

3. Contra Sacramentorum figuram.
1. Cor. 11. Prorsus verba illa veritatem Corporis Dominici expriment: neque enim dixit Dominus, *Hoc est figura Corporis mei*, sed, *Hoc est Corpus meum, hic est calix Sanguinis mei, &c.*

4. Non descendit Corpus Christi ad panem, sed panis convertitur in Corpus Christi.
 Non autem arbitremur Corpus Christi ad enuntiationem divinorum illorum verborum de scelo descendere, ut in altari adsit: † sed inconcussa fide credamus, ad eorundem verborum debitam prolationem, virtute divina, non sacrificantis merito, panem vinumque converti, & (ut planius dicam) transsubstantiari in Corpus & Sanguinem Christi verè ibi præsentis, ipso nihilominus beatissimo Corpore in cælo ad dexteram Patris manente. * Nam & figura hominis (si sensibili exemplo in retanta uti convenit) ita effingitur in speculo oblato, ut tamen ab homine non recedat.

† Theologicas hæc de Transsubstantiatione sententias reperiet Lector fufius disputatas apud Scholasticos in D. Thomam 3. parte quæst. 75. & 76. Hic verò moneo, ut tres elegantissimæ similitudines de Eucharistiæ mysterio annotentur.

Non est aliud Corpus Christi in cælo, atque aliud in Sacramento: sed unum omninò & idem utrobique est. Quàmlibet multæ habeantur Hostiæ consecratæ, sub qualibet earum integrum Corpus Christi subsistit: * quemadmodum videmus eandem faciem humanam efformari integram in pluribus objectis speculis, & verbum humano ore prolatum excipi integrum plurium audientium auribus. Imò verò facta unius Hostiæ consecratæ divisione, sub singulis partibus separatim integrum Corpus Christi consistit: * veluti contracto speculo facies hominis in quolibet fragmento exprimitur non minùs integrè quàm in toto speculo.

Quando autem frangitur & dividitur Hostia consecrata, hujusmodi fractio live divisio non fit in Christi Corpore, cum jam immortale sit, sui que sectionem nullatenus admittat: sed fit in specie Sacramenti, nempe in figura panis.

Santissimum hoc mysterium, quod supra naturam est, sola fides capere potest. Fit ita, quia Deus vult ita, Deus ita instituit. Intellectus noster, qui quamdiu in hoc exilio degimus imbecillis hebesque est, divinæ Majestatis opera atque consilia comprehendere nequit: proinde nec ea temerè comprehendere velimus, reprehendere verò nullo modo audeamus.

A salutifera esca Corporis Dominici nullus bonæ voluntatis Nnn 3 facile

Enchiridij Parvulorum. Lib. 1.

5. Unus idemque Corpus in cælo & in Sacramento.

* Similitudo secunda

6. In singulis Hostiæ partibus separatim integrum Corpus Christi consistit.

* Similitudo tertia.

6. Fractio fit in Sacramento, non in Corpore.

7. Hæc fit de sola ea piuntur.

4. Pulchra comparatio.

Enchiri-
dij Par-
vulorū.
Lib. 1.

et o invi-
tans ad
erebram
Commu-
ni nem,
et ramim-
pe fectio-
at hō na-
volunta-
si homi-
nes.

facile se subducere debet propter indignitatem suam. Quemadmodum enim parvulus Regis filius etiam cum his puerulis, qui obscuro loco nati, & vilibus vestimentis induti sunt, ludere gaudet: ita Dei ac Regis summi filius Jesus Christus, per Sacramentum Eucharistiæ libenter se adjungit non solum perfectis, verum

illis quoque qui multis quidem imperfectionibus sunt obnoxii, non tamen ipsas suas imperfectiones amant, sed ad meliora semper contendunt, & ab omni peccato lethali immunes se (Deo adjuvante) servare student.

***

ENCHIRIDI
PARVVLORVM
LIBER POSTERIOR.
DE PRÆPARATIONE AD FELICEM MORTEM.

DE PATRIA CAELESTI, DE DEO,
ET CREATVRA RATIONALI.

CAPVT I.

Preparatio ad mortem.

1. Maxima sollicitudine vigilandum est, appropinquante mortis probabili periculo.
2. Cura seculi primò abicienda. Deinde sumendum Sacramentorum viaticum, tum resignatio in manus Dei facienda.
3. Postea cogitanda Christi passio, ejuque merita fide viva Deo offerenda.
4. Invocanda B. Virginis & Sanctorum patrocinia.

1.
Pia solli-
citus in
moris
articulo.

SEMPER quidem vigilare, semper lumbos præcinctos, & lucernas ardentes habere

debemus, ut cum venerit Dominus, ac pulsaverit, confestim aperiamus ei: maximè tamen horâ moris evidentè appropinquante, id studiosissimè agere convenit. Quisquis igitur Deum piè colis, dum morbo correptus mortem jam vicinam expectas, vide ut ad felicem exitum sedulò te præpares.

Expedi cor tuum à curis & sollicitudinibus hujus sæculi, Sacramenta

CAPUT II.

Protestatio morituri; quæ se confirmat contra tentationes, & ut assistentes edificet.

Laudat hanc protestationem R. P. Antonius Balenghem lib. 2. de Orat. jaculat. cap. 4. Adhæc cum præclaro Blossij elogio Rev. P. F. Didacus Yepes à Confessionibus Philippi II. Hispaniarum Regis Catholici, narrat in morte Regis, Regum ipsum totam hanc protestationem Hispanicè moribunda voce pronuntiasse. Similem huic moribundi Protestationem reperiet pius Lector apud R. P. Antonium Sucquet. lib. 3. Viæ vitæ cap. 25.

1. Veniam offensarum petere, & vicissim dare.
2. Agnoscere peccata sua cum dolore, & petitione indulgentiæ.
3. Fiduciam in misericordia Dei collocare, propter Christi merita & passionem.
4. Ore profiteri, & corde amplecti fidem Catholicam, ejusque symbolum.
5. Protestatio, quæ infectum statuit & cupit, quidquid morbi violentia, aut tentatio indeliberata voluntati extorsit.

Valdè utiliter hanc aut similem protestationem, facies:

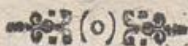
Ego peccator indignissimus, redemptus preciosissimo Sanguine Domini nostri IESU Christi, palam profiteor me sincero corde ignoscere omnibus, qui quovis modo mihi iniuriam vel molestiam aliquam unquam intulerunt: & humiliter rogo tam presentes quam absentes, omnes, ut mihi vicissim ignoscant & dimittant si in aliquo eos offendi.

Agnosco me hactenus non vixisse pure nec sanctè coram Domino, sicut vivere debueram: agnosco sceleram meam multam nimis: agnosco culpas & negligentias meas infinitas. Agnosco quidquid mali per omnem vitam

Viaticum menta pro viatico grata mente
petat, suscipe, & animam tuam Deo
Deo ser. commenda.
visignet.

3. *Passionem* Recole passionem pijsissimi Redemptoris tui: beatam ejus crucem in spiritu amplectere: osculare rosea illa Vulnere, teque totum eis imprime: ut ibi abditus, feliciter evadere possis omnes diaboli laqueos & insidias. Roga Jesum, ut suo pretioso Sanguine te abluere, universaque peccata tua delere dignetur. Pro meritis bonorum operum, quæ tibi desunt, offer Deo Patri merita illius, offer sacratissimam conversationem, passionem, & mortem ipsius: offer merita dulcissimæ ejus Genitricis Mariæ, ac Sanctorum omnium. Ita enim fiet, ut tu qui ex te miser, pauper, ac nudus es, ornamentis spiritualibus mirificè decoratus appareas.

4. *S. Mariæ* Comenda te ipsi benignissimæ Virginis Deiparæ, ceterisque cæli civibus, illis potissimum quorum venerationi peculiariùs fuisti addictus: certò credens, eos tuam orationem, piunique animi tui affectum agnoscere. Sanè si Mariam ex corde invocaveris, si ad eam humiliter & confidenter converteris, ipsa introitum regni cælestis, quem tua iniquitas iustitiæque divina tibi fortè occludebat, aperiet. Mater enim misericordiæ, & porta paradisi est.

Enchiridij Parvulorū.
Lib. 2.

1. *Vitæ protestatio morituri, petit, & dat veniam offensarum.*

2. *Agnitio peccatorum cum dolore & petitione veniæ.*

Bachiri-
dii Pac-
vulorū.
Lib. 2.

vitam commisi, & supplici mente à misericordissimo Domino Deo nostro veniam peto: dolens quod unquam eum offenderim, & proponens deinceps vitare peccata.

3.
Excitat
fiduciam
in Deo.

Quamvis autem graviter & multis modis hactenus deliquerim, non tamen diffido de omnipotenti & benignissima misericordia ipsius Redemptoris mei: sed spero me per meritum passionis, & mortis eius, non autem ita per merita mea participationem futurum aeternae vitae atque hereditatis. Ego ipsam passionem eius sacratissimam, pro refugio munitamentoque tutissimo habeo: ego eam inimicis meis invisibilibus semper & ubique, tanquam armaturam inexpugnabilem, obijcio; eam sanctae Trinitati pro merito, quae mihi desunt, & pro perfecta satisfactione de peccatis meis offero.

Per Chri-
stum &
passionem
ac mortē
eius.

4.
Fidem
Catholicā
profiteor
Symbolo.

Credo in Deum Patrem omnipotentem, creatorem caeli & terra: & in Iesum Christum filium eius unicum Dominum nostrum, qui conceptus est de Spiritu Sancto, natus ex Maria Virgine, passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus, & sepultus. Descendit ad inferos, tertia die resurrexit à mortuis, ascendit in caelum, sedet ad dexteram Dei Patris omnipotentis, inde venturus est iudicare vivos & mortuos. Credo in Spiritum sanctum, sanctam Ecclesiam Catholicam, sanctorum communionem, remissionem peccatorum, carnis resurrectionem, & vitam aeternam, Amen.

5.
Protesta-
tionē

Protestor coram ipso omnipotenti Deo, & coram tota curia caelesti, me

cupere & velle in ea fide vitam hanc finire, in qua convenit obedientem sanctae Matris Ecclesiae filium mori. Protestor me credere universa quae ipsa Catholica fides continet, & quae à veris Orthodoxis, Christi fidelibus credenda sunt. Quod si vel impugnatione diaboli, vel violentia morbi pressus, aliquid huic proposito contrarium cogitarem, loquerer aut facerem: † tam illud revoco, & contestor me nullo modo consentire talibus cogitationibus, verbis, aut operibus. Gaudeo, & gratias ago misericordissimo Creatori & Salvatori meo, cuius ineffabili pietati me in sancta fide Christiana moriturum confido. In manus eius sanctissimas animam & corpus meum nunc & in hora mortis meae commendo.

† Tametsi forte apud D. Thomam 1. 2. q. 73. circa art. 8. Doctores disputare possent, an voluntarium vel involuntarium per ejusmodi protestationem precedentem possit assequere aliquem actum sequentem, tamen videtur clarum & certum, placere Deo formulam ejusmodi protestationis, quae quis ex vehementi execratione peccati, quando est extra tentationem positus, coram Deo, sincero corde revocat quidquid forte ex fragilitate sua aut tentationis violentia, vel indeliberate, vel etiam deliberate post esset in Deum commissurus. Hoc credendum est voluisse David Psalmo 29. Ego autem dixi: in abundantia mea: Non movebor in aeternum. Item Gen. 22. Alligatio & vincula Isaac ante sacrificium sponte suscepta, protestatio quaedam fuit Deo gratata, quae potestatem sibi adimebat resistendi ab obedientia, si forte gladio patris aut mortis terrore in prioris voluntatis proposito nutare contingeret.

CAPVT

CAPUT III.

De mortis formidine moderanda.

1. Mortu metui naturalu est, & in omnibus etiam sanctissimu inveniri solet.

2. Eo non obstante, solent fideles mortem à Deo acceptura fortiter: atque ut hoc doceret, etiam ipse Christus metum illum voluit assumere.

3. Patientia in angustijs morbi & mortu sedulo conservanda.

4. Mortu non debet à nobis gravatè acceptari, cum eam pro nobis Christu acceptaveris.

7. **S**I in te fluctuat & metu concutitur naturæ infirmitas, si tristitiâ deprimeris, & horror mortis sese ingerit: non propterea existimes te à Deo derelictum esse, vel ad eum non pertinere. Nam plerique etiam magnæ sanctitatis viri ac feminæ, morte imminente, pavorem (Deo id utiliter permittente) sentiunt: plerique per hujuscemodî formidinem à levibus quibusque culpis purgantur.

* Habes exemplum Christi & S. Hieronionis in vita eius per S. Hieronymu; & alioru quos pavor in morte aggressus est.

2. **C**um quo tamen accipere possumus mortem libenter.

Exemplo ipsius Christi Domini.

Matth. 26.

Christus Jesus volens consolari quoslibet electos suos, qui ex fragilitate humana ad mortis expectationem tædio affecti tristes sunt & trepidant, transtulit in se eorum infirmitatem, quando imminente passione pavens ac mœrens dixit. *Tristis est anima mea usque ad mortem.* Non ergo te à

Deo alienum esse existimes propter mœrorem quo gravaris. Transit ipsa tristitia cum fine: veniet lætitia sine fine.

Enchiridij Pavoru. Lib. 3.

Quamvis dolorum aculei pungant, & cruciatus undique torqueant: tu tamen patientiam serva, & persiste in sancta spe, sanctaque erga Deum fiducia. In omnibus abnega te, & trade ipsi Domino, subinde dicens id quod Redemptor tuus sub mortem angustijs pressus dicebat, *Pater, fiat voluntas tua*: sic enim requiem atque refrigerium invenies. Memento quia *sive vivimus, sive morimur, Domini sumus*: & sive vivimus, sive morimur, in illo benè nobis erit, si nos unitatem Ecclesiæ Catholicæ retinentes, pij atq; humiles sumus. Erigant animu tuum verissimam hæc verba Domini Jesu. *Qui credit, inquit, in me, etiam si mortuus fuerit, vivet: & omnis qui vivit, & credit in me, non morietur in æternum.*

3. Patientia in angore mortu cum spe bona & refignatione.

Matth. 26. Consolatio dulcissima.

Rom. 14.

Ioan. 11.

Non tibi videatur durum corporaliter mori, cum ipse Christus mortem carnis subierit. Ille præcessit, & veluti viam stravit, comodatque reddidit, ne te pigeret sequi: illius igitur mors mortem tuam soletur. Precare eum, ut illa sua pretiosissima morte tuam undique contegat, muniat, sanctificet, & sibi gratam reddat. Corpus istud corruptibile quod relinquis, velut amarus cortex nucis est, vile ac sordidum animæ vestimentum modò est. Quid ad te si computrescat, si in cinerem

4. Christus prægressus vit mortem, ut nobis dulcesceret.

Sachiri-
dij Par-
vulorū.
Lib. 2o

& favillam redigatur, ubi illud deposueris? Securus exue vestem, quam Deus tuus aliquando restituet tibi integram, fulgidam, atque incorruptibilem. Qui Deum perfecte diligunt, resolutionem suam cupidè expectant, etiamsi non sine aliquo timore & mœrore ad eam fortè perveniant. Quilibet talium istud cum grandi affectu Deo dicere potest: *O Domine, quando, te permittente, corpus meum revertetur in pulverem, & anima mea liberè refluet in te suam originem?*

CAPIT IV.

Contra anxietatem mortem ex incertitudine salutis post mortem obtinendam.

1. Sufficere debet fidei morituro certitudo ea, quæ scit, Deum posse & velle salvare omnes humiles & bona voluntate præditos.
2. Purgatorium timendum, sed cum resignatione in divinum beneplacitum, si nos eâ vult relegare.
3. Sancta anima nollent salum ingredi, nisi plene purgata.
4. Oratio pro defunctis multum prodest ad eorum liberationem.

1. Certum est Deum posse & velle salvare humiles.

Fortè hoc te angit, quòd ignoscere quomodo te migrantem Deo excepturus sit, utrùm ad æternam paradisi requiem, an ad transitoriam Purgatorij pœnam. Non est necesse te aliquid horum scire. Sicut tibi placet dulcedo divinæ misericordiæ peccata dimittentis: ita displicere non debet pulchritudo divinæ justitiæ peccata expiantis. Perfecti viri,

quòd digniùs emendare possent quidquid in benignissimum Redemptorem suum commiserunt, parati essent non solum ad purgatorium, verùm etiam ad † infernum descendere, si divinæ justitiæ decor id omninò exigeret. Ista certitudo tibi sufficiat, quòd habeas Dominum pijsimum, qui & potest & vult salvare te, si humiliatus confidas in eo, non in te. Multum illi placemus, quando voluntatem ejus ita diligimus, & providentiæ ipsius tam plenâ fiducia nos in spiritus humilitate committimus, ut etiam nescire gaudeamus, quid ipse circa nos agat. Tu igitur ejus dispositioni totum credens, mortem lætus expecta. Qua præsentè, egredere securus ad Patrem clementissimum, exoptans ut non minùs in æternitate, quam in tempore utatur te quemadmodum voluerit. Egredere, inquam: non tanquàm carceri crudeliter ab eo mancipandus, sed tanquam sinu misericordis.

† Nulla resignatio aut charitas tanta esse potest, ut quis paratum se offerat ad ullam culpam vel flagitium; sed, salva semper nudente gratia, Dei citra peccatum, potest sese quisvis charitate ardens promptum offerre Deo ac resignari ad quasvis pœnas aut supplicia, etiam apud inferos æternum duratura, si hoc sine ullo peccato nostro Deus decernere vellet. Estque ille modus, quo Reverendissimus Antistes Antuerpiensis Joannes Malderus, & passim Doctores apud D. Thomam 2. 2. q. 26. art. 4. explicant resignationem Moysis Exodi 32. & Apostoli Pauli Rom. 9. quando ille offert sese ut deleatur de libro vitæ; iste, ut anathema fiat. Non enim offerunt sese ut vel levissimâ culpam admittant, sed ut pœnam quamvis gravissimam subeant, si ita Deo videatur.

INSTRUCTIO VITAE ASCETICAE. 285

Recordiæ piè suscipiendus atque fovendus.

Quod attinet ad Purgatorium,

Purgatorium cum v signatione ci- quodam.

sanè illæ quoq; animæ, quæ non admodû multa purganda secum hinc deferunt, dolent plurimùm quòd non satis purè vixerint, unde & à perfectis regni cælestis gaudijs percipiendis retardari debent, quæ retardatio eas valdè affligit. Nam corporibus exuræ, cum jam Deum clariori intellectu cognoscant quàm hic cognoscebant, ob id quæ avidius eum appetant, non possunt non vehementer cruciari ex dilatione tam infabibilis boni. Licet verò pœnas suas (quibus juxta modum culparum nondum expiatarum torquentur) non ament, nequaquã tamen eas invitè tolerant: neque enim voluntatem à Deo averfam habent, sed libenter divinæ justitiæ consentiunt. Sanè de adipiscenda post earundem pœnarû finem æternæ beatitudinis gloria certæ sunt, nec ad hanc vitam (in qua multa peccandi pericula sunt) redire vellent.

Ab dilationem vi- gna Dei qua est pœna dâ- ni gravif- sma. Libenter ab anima- bus in Purgato- rio tolera- tur.

3. Nollens intrare calum, nisi perfectè prius pur- gatus.

Sed & (ut ita dicamus) si liber eis pateret introitus ad ipsum regnum cæleste, cum gratiosa reverentia subducerent sese, & ingredi nollent quousque per plenam purgationem tanta felicitate dignæ redditæ forent: scientes nihil inquinatum illi summæ puritati perfectè conjungi copulariq; debere. Quælibet earum dicit id quod fidelis quisque in tribulatione constitutus dicere solet, vi-

delicet: *Iræ Domini portabo, quoniam peccavi ei, donec causam meam indicet, & faciat iudicium meum: Expectabo Deum Salvatorem meum, educes me in lucem, & videbo iustitiam eius.*

Eneiri- dij Pag- volori- Lib. 2o

Mich. 7]

Porro pius & suavis Dominus ipsas electorum suorum animas, quas post mortem carnis adhuc purgari necesse est, in tantum diligit, earumque liberationem tam ardentè desiderat, ut, si nos benigna charitate moti, pro illarum absolutione fideliter precemur, & adorandam sancti altaris Hostiam, sive merita Christi Jesu, vel psalmodiam, aut quælibet alia salutaria offeramus peragamusve, hoc non minùs gratum habeat, quàm si eundem Dominû nostrum carcere conclusum consolationibus relevare atque adiutorio liberare studeremus. Ipse enim dixit, *Quod fecistis uni ex meis minimis, mihi fecistis.*

4. Oratio vñ vorum & Missa pro defunctis

Matthæ 25.

CAPUT V.

Expectatio cælestis beatitudinis, via nostra solatium est.

1. *Spes beatitudinis exoptu maximè exhilarat fideles Dei amatores.*
2. *Vt ad illam perveniant, mors eù optabilis est.*
3. *Admiranda consolatio anima fidelis à corpore piè egredientis.*

Nihil est quod fidelem amantemque animam in præsen- ti exilio magis exhilaret, quàm quòd sperat se (postquam hujus vitæ stadium emensa fuerit) per-

1. Solatium via, est spes pa- tria.

Enchiri-
dij Par-
vulorū.
Lib. 2.

venturam ad beatum illum sinum
aeternae pacis: ubi nullo amplius
vitio inquinabitur, ubi nulla ten-
tatione, nullo timore, nullo pe-
riculo, nulla anxietate, nulla re-
rum vicissitudine affligetur; ubi
plena charitate Deum absque ali-
quo impedimento, absque labo-
re, absque fatigatione, absque fa-
stidio laudabit; ubi per omnia il-
li placebit, ubi denique tota illum
possidebit, & ab illo tota possi-
debitur.

2. Cum hæc in vita præsentī sta-
biliter & integrè haberi non pos-
sint, meritò mors ipsa justis opra-
bilis, vel certè tolerabilis est.
Sentiunt enim quàm sit gravis vi-
tæ mortalis hiems, ob idque æsta-
tem vitæ immortalis desiderant.
Verè tristis hiems est hæc vita,
quam corruptionis propriæ tor-
por constringit, quam ignorantiae
caligo obnubilat, quam præmia
tot molestiarum, tot laborum,
tot ærumnarum imbres irruentes
quotidiè atterunt. Qui premen-
te hieme afflicti suspirant, ubi æ-
stas advenerit, & umbrâ mortali-
tatis inclinatâ dies æternitatis a-
spiraverit, accepta consolatione
gaudebunt.

3. Beata illa anima, quæ audiens
vocem sponsi dicentis, *Eccce venio*
cirò, mox exhilarata respondet,
Veni Domine Iesu. Et felix illa
hora, ac tempus illud optatissi-
mum, quando ipse cælestis spon-
sus animæ sanctæ de carcere cor-
poris egredienti lætus occurrit,
eamque blanda allocutione in-

Ed. coque
enori opta
tur, ut in
gressu ad
veram
viam &
reditur
ad exilio
ad pa-
tiam.

Cant. 2.
Cant. 4.

3.
Beata
mori ani-
me velut
sponsa ad
nuptias
abvenit!
Apoc. 2.

vitat, dicens: *Surge, propera, a-*
mica mea: iam enim hiems transiit,
imber abijt & recessit, flores appa-
ruerunt in terra nostra, vineæ floren-
tes odorem dederunt, & vox turruis
audita est in terra nostra. Egredere
cum iucunditate, filia charissii-
ma, nihil trepides, nihil expavesca:
evadis exilium, relinquis miseriam
calamitosi sæculi. Non iam erit
dolor, nec gemitus, deinceps corpus
quod corrumpitur non aggravabis
animam: introducta enim in gau-
dium Domini tui, de incorruptionis
munere sine fine lætaberis: exulta-
bis, & cantabis æternum Alleluia in
gloriosa civitate, ac beata domo
mea. Sic videlicet merebitur in
exitu suo consolari anima perfe-
cta, & sponsa casta, quæ non hoc
sæculum, sed Deum diligit.

CAPUT VI.

Cælestis patriæ contemplatio.

1. Felicitas patriæ cælestis:
2. Euvisione Dei beatissima,
3. Ex affectu Christi, B. Virginis, ac sanctorum
Angelorum & hominum;
4. Ex cognitione rerum omnium quæ in Deo
lucubunt;
5. Ex donis corporum gloriosorum, & elementis
renovatione.
6. Pulchritudo mundi visibilis: imago qualem
est futura gloria:
7. Quidquid enim in hoc mundo delectat, longè
feliciori modo erit in celo.
8. Istum ergò mundum contemnamus, ad futu-
ram vitam anhelamus.

O Cælestis Ierusalem! ò patria
dulcis & amabilis! patria
claritatis immensæ, quam ipse
Deus lux vera, lux increata illu-
minat, in qua etiam tot sunt quasi
soles,

soles, quot sunt Angeli & electæ animæ, de te quid scribitur? quid dicitur? quid creditur? In te est perfecta cognitio omnium quæ scienda sunt, & quæ creatura rationalis scire appetit: in te est pax & requies omnem sensum exuperans: in te est dies sempiternus, & unus omnium spiritus: in te est certa securitas, & secunda æternitas, & æterna tranquillitas, & tranquilla felicitas, & felix suavitas, & suavis iucunditas: in te est omne bonum.

2. O quantum gaudium, quantum sincerissimæ voluptatis torrens nobis erit, videre Deum sicuti est, clarissimè contemplari illam incomprehensibilem gloriam, inæstimabilemque illam pulchritudinem fulgentissimæ Trinitatis, & perfectè gustare ineffabile illud nectar divinæ dulcedinis ac suavitatis! liberrimè amplecti Deum, plenissimè frui Deo! habere eum intus in nobis præsentem tanquam vitam nostram, sentire in substantia animarum nostrarum inhabitantem, & inundantem Divinitatem sicut fluminis impetum!

3. Jucundissimè aspicere illud præcellentissimum ipsius Divinitatis templum, videlicet Corpus Christi gloriosum! jugiter intueri gratiosissimam ejusdem Unigeniti Dei Matrem, cælique Reginam inclytam Virginem Mariam! cum ea & cum Angelis omnibus, atque cum ceteris cæli civibus perpetuè habere consortium, ac singulos

distinctè penitusque cognoscere! omnium denique rerum creaturarum geneta, species, naturam, vires, ordinem, & quidquid ad mundi perfectionem seu decorem attinet, exactissimè scire, apertissimeque speculari!

Majus est intueri Creatorem, quàm universam creaturam: qui Creatorem videt, quod majus est, creaturam quoque ejus intuetur, quod minus est. Hinc beatus Gregorius ait: † *Anime videnti Creatorem, angusta est omnis creatura.*

Et rursum, *Anima*, inquit, *sancta in celo, quia intus claritatem Dei vident, nullo modo credendum est aliquid foris esse quod ignorent.* Profectò, Deum sicuti est vidisse, est omnia didicisse. In illa præclara Dei civitate etiam minoris gloriæ cives prædicta omnia pro suo capitu ac modulo obtinebunt: nam & beata Dei visione in æternum vivent, & casta ejus dilectione in æternum perfruentur, & cum ipso feliciter in æternum regnabunt. Propter minus meritum ibi non dicetur, nec erit aliquis imperfectus: quia quod quisque in se non habebit, hoc per charitatem in alijs possidebit. Quis plura? Omnes ibi pleni Deo erunt, & immeriti atque absorpti delicijs gloriæ ejus, nihil ulterius appetent.

Ooo 3

Quod

† De visione creaturarum in Deo velut in speculo, citant Scholastici varios sanctos Patres apud D. Thom. 1. p. 9. 12. art. 8. 9. 10. & plerumque ex S. Gregorio lib. 4. Dialogorum cap. 33. tum hæc, tum illa de Beatis omnia in Deo videntibus: *Quid est quod ibi nesciant, ubi scientiam omnium sciunt?*

Enchiridij Parvulorū. Lib. 2.

Iucundissima cognitio creaturarū.

4. Omnia vides. Dum vident.

Diversi gradus charitatis sine invidia.

Philip. 4.

2. Visio beatifica Dei & fruvisio, de quibus D. Thomas 1. 2. q. 3. art. 4.

Mal. 45.

3. Aspicium Christi.

4. Virginitas, Angelorum, Sanctorum.

Enchiridij Parvulorū. Lib. 2.

Datur beatitudo anima ante resurrectionem carnis. Apoc. 6.

5. Dotes corporū glorioſi, & a lorū ac elementorum renovationis.

6. Mundu visibilia umbra gloria futura.

Quod habebunt, nunquam fastidient: semper enim illud desiderabunt, & tamen illo semper satiabuntur. Simul hæc duo erunt, ardens desiderium, & plena satietas. Ceterum ipsi electi Dei in cælum translati, felicitatis æternæ præmia ante resurrectionem cumulatiſſimè in anima percipiunt.

Post iudicium verò illa etiam in carne percepturi sunt, quando scilicet corpora eorum jam immortalia, incorruptibilia, pura, suaveolentia, agilia, subtilia, clara, ac fulgida, vestientur gloria indicibili. Tunc cæli quoque & elementa, id est, hæc sensibilis mundi machina, insolito decore renovata imutataque effulgebit; ut, sublata omni corruptione, semper maneat, & perpetuum perfucundumque spectaculum Sanctis exhibeat.

Quisquis hæc legis, disce expetere beatissimum illum statum: disce supernam patriam amare, & ad eam frequenter suspirare. Ipsam oculis istis carneis modò videre non potes: sed crede, invisibilia ac cælesta, visibilibus terrenisque incomparabiliter potiora, digniora, pulchriora, gratiora suavioraque esse. Visibilia enim & sensibilia quæ hic sunt, imagines fancillorum invisibilium quæ sunt in cælo, in Deo. In illis invisibilibus veritas, in istis visibilibus umbra est. Sed quia nobis, qui de terra sumus, terrena sensibiliaque prius cognita fuerunt,

idcirco ipsa visibilia, res; invisibilia verò, rerum similitudines æstimamus: reverà tamen illa invisibilia, res; ista autem visibilia, rerum similitudines sunt, quæ illis permanentibus transeunt. Ea quoque invisibilia quæ creavit Deus, Angeli, & animæ rationales, si cum Deo comparentur, umbra sunt.

Non putes aliquid eorum quæ hic vides, & quæ te delectant, deesse in supramundana Ierusalem: sed crede, in invisibili & intelligibili illo mundo esse omnia quæ in visibili & sensibili hoc mundo cordibus humanis placent. (Intelligibile dicimus id quod solo intellectu percipi potest: in qua significatione etiam intellectualem ponitur; licet aliqui magis velint intellectualem esse id quod intelligit seu intelligendi virtute præditum est, sicut & frequenter usurpatur.) Deus, qui origo, fons, exemplar, archetypum, idea, & ratio omnium est, omnia etiam est. Igitur quidquid in hoc mundo delectat, quidquid in hoc mundo est, in cælo est: & quod ibi est, longè sublimius, longè præstantius est, quàm quod hic est. Omnis voluptas quæ hic corpore live sensibus corporis hauritur, non nisi remotissima, obscurissima, obtusissimaque imago est illius sincerissimæ voluptatis, quam spiritus rationalis spiritui increato unicus percipit. In cælo verissima perfectissimaque

quæ rerum exemplaria sunt: multa unum sunt, & unum multa. Ibi omnia incorrupta & stabilia in æternum perseverant. Hic symbola quædam & signa verorum habemus tantum, quæ cum tempore labuntur & prætereunt.

chritudo beatorum Angelorum, pulchritudo sanctarum animarum, pulchritudo corporum humanorum, pulchritudo animalium brutorum, pulchritudo cælorum, siderum, solis, lunæ, ignis, aëris, maris, terræ, plantarum, florum, gemmarum, metallorum, & colorum omnium, suavitasque sonorum, odorum, ac saporum delectantium, abs te est. Quidquid decoris, gratiæ, amœnitatis, elegantiæ, dulcedinis, virtutis, dignitatis, & opulentiæ est in creaturis, hoc totum in te abundantissimè, excellentissimè immarcescibiliterque consistit. Verè tu es summè pulcher, summè delectiosus, summè amabilis, & summè desiderabilis. Tu exuberantissimè in te contineres omnem venustatem atque jucunditatem semper vernantem ac florentem, quæ tantò præstantior est illâ quam in rebus creatis cernere aut experiri possunt homines, quantò tu creator præstantior es quacumque creaturâ tuâ. Tu omnium quæ delectabilia esse queunt superfluens es plenitudo: tu puræ lætitiæ sanctæque voluptatis pelagus immensum. Tu lux indicibiliter serena, lux fulgida, lux decora, lux æterna & incircumscrip̄ta.

Enchiridij Parvulorū. Lib. 2.

8. Vnde pij omnes ultramundana illa, licet nondum visa, in hac peregrinatione diligunt; ista quæ vident & præsentia habent, contemnunt. Crede ergò quod non vides, ut meritò integræ fidei aliquando assequaris quod credideris. Id ubi, deposita carnis tenebrosa mole, obtigerit, tunc anima tua videbit bona cælestis Ierusalem longè meliori atque feliciori visu, quam sit visus iste corporis: videbis enim sicut vident sancti Angeli.

8. Spiritus ergò infirmus & visibilis, ad illa sublimiora & invisibilia festinat.

CAPUT VII.

Quam amabilis Deus.

1. Omnium pulchritudo, omnium amabilitas in Deo plenissime inveniuntur.
2. Etiam in hac vita, ab his qui se Deo totos consecrant;
3. Quam ergò magis in futura?
4. Desiderabilis valde dicit æternitatis.

1. **D**EVUS meus! ô dulcis vita animæ meæ! ô vera salus mea! ô unicum & æternum bonum meum, bonum summum atque incommutabile! quid volo, quid quæor, præter te? Nonne habeo omnia, si te habeo qui creasti omnia? Nihil usquam charum est, quod tu non feceris. Ecce pul-

1. In Deo omnia virtus amabilitatis inveniuntur.

2. O! qui tibi etiam in præsentibus exilio per eximiam cordis munditiam intimius uniuntur, quid vident? quid audiunt? quid olfaciunt? quid gustant? quid sentiunt? hoc nulla lingua, exprime-
re po-

2. Imò & in hoc exilio apud animas piæ in uno Deo reperitur.

*Enehiri-
dij Par-
vulorū.
Lib. 2.*

*quidquid
parum
per crea-
tas pul-
chrum &
amabile.*

*3.
Sed longe
gloriosius
in patria
a. Cor.
13.*

*2. Ioan.
6.*

*4.
Sola dies
aeternita-
tis, desi-*

re potest. Amorosi amplexus, & delicata oscula, quibus vel mater tenello nato suo, vel sponsus dilectæ sponse suæ blanditur, non sunt nisi permodica quædam & tenuis umbra illorum amplexuū atque osculorum, quibus animam te castè amantem afficis.

Quòd si tam beati sunt, & tam inexplicabilia percipiunt pauperes exules, qui te non nisi per speculum in ænigmate hîc vident; quàm beatos esse, & quàm ineffabilia percipere credere debemus gloriosos atque inclytos cives regni tui, qui te vident sicuti es, qui mellifluam faciem tuam clarissimè contemplantur, qui abyssopereñnium deliciarum feliciter immergi, tibi perfectissimè ununtur? Ipsi charissimi filij tui jam manifestè cognoscunt, atque in se penitus sentiunt, quantum tu Pater suavissimus eos diligas, & ab æterno dilexeris. Tu illis omnibus placidissimè præsides, omnes lumine claritatis tuæ jucundissimè illustras, in omnium cordibus familiarissimum gratissimumq; colloquium jugiter habes, omnium affectus incomprehensibili charitatis dulcore pariter & ardore in te trahis, omnes deliciosissima tui fructione tranquillās, lætificas, reficis, & satias; denique tu in illa superna Ierusalem Deus sempiternus omnia es in omnibus.

O præclarum diem illum diem unum, diem æternum, solum verum diem! de quo tu Domine

Jesu sic locutus es electis tuis: *In illa die vos cognoscetis, quia ego sum in Patre meo, & vos in me, & ego in vobis.* O diem votis ardentibus expetendum, in quo animæ sanctæ tibi unitæ, & inenarrabili luce sapientiæ perfusæ, transformantur in claritatem sempiternæ gloriæ! Concede, obsecro mihi lesu, ut quamdiu in hujus peregrinationis tenebris verfor, oculos mentis ad illius diei fulgentissimum rutilantissimumque lumen apertos habeam, tibi que Deo meo placeam.

CAPUT VIII.

Sanctæ Gertrudis doctrina experientialis de beatitudine.

1. Quomodo describat beatitudinem.
2. Loquebatur ex abundantia suavitatis celestis, quam prægustaverat in terra.
3. Inenarrabilis & incogitabilis altitudo & sua Divinitas.

Gertrudis sive Trutha Ordinis monastici virgo, & eadem literata, Deoque familiarissima, scripturæ ista commendavit. * *O regio, inquit, illa beata & beatificans affluentis beatitudinum! ager deliciarum, cuius minutissimum granum sufficientissimè satisfacere potest aviditati omnium electorum in diversis, qua humano cordi desiderabilia, amabilia, delectabilia & suavia possunt excogitari! O æternum solstitium, speciosa merides, mansio securæ, locus totum continens quod delectat! paradisus perennium deliciarum, præterfluens rivus inastimabi-*

inabilium voluptatum, alliciens florigeram vernantiam omnigenarum amantatum, demulcens suavi sono, imò suaviter afficienti melodia intellectualium musicorum, inebrians solventi dulcedine internorum saporum, immutans mira blanditate secretorum amplexuum! Sed quid inde balbutire conatur mea impeditior lingua? cum, etsi omnis Angelica & humana potentia in unam conferretur scientiam, nequaquam ad plenum formare sufficeret vel unicum verbum, quo tanta excellentia eminentia in minimo dignè attingeretur aut exprimeretur.

2. *Quod ipsa praeusua verat, e-rubabat de cali gaudij.*
Ceterum ne quis arbitretur, hanc sponsam Christi Gertrudem talia quasi de rebus sibi nullà prorsus experientiã cognitis loqui, subjungemus quid ipsa alibi, gratias Deo agens, de se narret. Cum, inquit, cantaretur Responsorium VIDI DOMINUM FACIEM AD FACIEM, mirabili quadam & inestimabili coruscatione illustrata est anima mea luce divina revelationis.

* Vide admirandam & priorius inauditam in excelsa sanctæ Gertrudis, quã nemo capere potest, nisi qui experitur, imò & qui experitur, explicare non potest.

Ex ipsis Desicis oculis tuis. sensi per oculos meos intrantem lucem quandam inestimabiliter suavificam, qua transiens omnia interiora mea, supra modum mirabilem virtutem in omnibus membris meis videbatur operari: primò quidem evacuans omnes medullas ossium meorum, hinc etiam ipsa ossa simul cum carne annihilans, in tantum, ut tota mea substantia nihil aliud sentiretur esse, quàm splendor ille divinus, qui ultra quàm dici possit delectabili modo in seipso colludens, in estimabilem animam meam exhibebat serenitatem. O! quid amplius dicam de ista dulcissima visione? quia, ut verum fatear, omnium linguarum eloquentia per omnes dies vite mea mihi hunc præclarum modum et etiam in caelesti gloria videndi, nunquam (prout mihi videtur) persuasisset, si dignatio tua, Deus meus, unica salus animæ meæ, per experientiam me ad illum non admisisset.

Eadem felicissima Virgo Gertrudis, aliquando per spiritum intellexit, tantam & usque adeò incomprehensibilem esse lucem Divinitatis, ut si quilibet Sanctorum ab Adam usque ad novissimum hominem singularem perciperet cognitionem tam altam ac perspicuam, quàm altam perspicuamque aliquis unquam percipere potuit; & alter cum altero sua cognitione non participaret; etiam si millies numerosior esset multitudo Sanctorum, adhuc tamen in infinitum ipsa lux Divinitatis superaret omnem intellectu.

Ppp. tum.

Enchiridij
Parvulorum.
Liber 2.

3.
Lux ineffabilis
Divinitatis
&
incomprehensibilis.

Enchiridij Parvulorū Lib. 2.

ctum. Lux creata, tam spiritua-
lis quàm sensibilis, participatio-
ne solùm lux est, illius veræ lu-
cis typus & umbra duntaxat est.

Plura possemus adferre ex San-
ctorum monumentis, quæ pias
mentes ad amorem patriæ cæle-
stis vehementer accenderent: sed
hoc aliàs (si Deus voluerit) facie-
mus. Nobisenim in animo est,
colligere * Psychagogiam ex
scripturis beati Augustini Episco-
pi, & beati Gregorij Papæ, in qua
copiosius de felici statu ipsius su-
pernæ Ierusalem tractabitur.

* Iam
est data
Psych-
agogia,
quæ hic
promit-
titur.

CAPUT IX.

Quomodo pius exercitator possit Deum contemplari.

1. Contemplatio Dei summatim, quoad natu-
ram, personas, & attributa in communi.
2. Speciatim, attributum Potentia & bonitatis
in creatione universi;
3. Præsentia in omnibus rebus & locis;
4. Sapientia, per quam omnia scit, & provi-
det, & gubernat.
5. Infinitas, in essentia prorsus incomprehen-
sibili.
6. Quomodo in se ex natura invisibilis, per gra-
tiam se exhibeat visibilem creaturæ.
7. Immunitas ab omni compositione & concre-
tione in Deo est.
8. Esse fontale, & solum verum.
9. Cur de Deo corporalia dicantur.
10. Immensus est, & nullo loco clauditur.

I.
Quomodo
reveren-
ter & cir-
cumspicte
meditan-
dum est
de Deo.
* Dei
natura,
essentia
& sub-
stantia;

HIC aliqua expressius dice-
mus de Divinitate, ut par-
vulis gratificemur. Quando Deus
sincere ac religiosè cogitatur, viva
quædam & spiritualis substantia
* cogitatur, omnem creaturam
transcendens, prorsus intermina,
omnipotens, summè perfecta,
summè simplex, summè pura,

summè elegans, summè jucunda,
summè amabilis, summè gratiosa,
summè suavvis, summè deliciosa:
substantia per se substantia, non
aliunde esse habens, neque aliunde
dependens: fons existentia
his quæ sunt, fons vitæ his quæ
vivunt, fons sensus his quæ sen-
tiunt, fons rationis his quæ ratio-
nalia sunt, fons sanctitatis his
quæ sancta sunt, fons luminis his
quæ lucida sunt, fons perfectionis
his quæ perfecta sunt, fons deni-
que & causa omnibus bonorum
omnium: fons omnis dignitatis
& potentia, omnis virtutis & sa-
pientia, omnis venustatis & gra-
tia, omnis dulcedinis & lætitiæ,
æterna plenitudo totius beatitu-
dinis. Pij ita apud se philoso-
phantur de Deo. * Et quidem
Deus Pater, Deus Filius, Deus
Spiritus sanctus, non sunt tres dii,
sed unus Deus: unus in substan-
tia, trinus in personis. Gloriosa
Trinitas, Pater, & Filius, & Spi-
ritus sanctus, * unus est vivus ac
verus Deus increatus, invisibilis,
infiguralis, immaterialis, incom-
positus, impartibilis, indefensus,
incircumscriptus, id est, neque lo-
co, neque sæculo seu tempore ter-
minatus, neque intellectu com-
prehensus, utpote omnia replens,
omnia velut ambiendo termi-
nans, omnia sine ambitu conclu-
dens, super omnia existens. Ipse
ergò illocalis est, sui ipsius locus
est: intemporalis est, sine initio,
sine fine sempiternus est. Ipse est
incommutabilis, nulli alteratio-
ni,

ni, nulli perturbationi, nulli passioni obnoxius: semper tranquillus, semper idipsum permanens. Sic dispensat tempora & quæque mutabilia, ut tamen ad ejus æternitatem non accedant tempora, & ipse nunquam mutetur.

2.
Commen-
tationes
pæ do-
ctæ de
Dei Pa-
tentia &
Bonitate.
* Liberè
Deus ex
sola boni-
tate
creavit
universa,
per
varios
essentiæ
gradus.

Factor est omnium sæculorum sive temporum, Creator coeli & terræ, visibile omnium & invisibile. * Non ex necessitate aliqua, sed propter solam Bonitatem suam creavit omnia, dans rebus inanimis ut subsistant; plantis, ut subsistant & vitâ vegetativâ vivant; brutis animantibus, ut subsistant, vivant, ac sentiant; creaturis rationalibus, nempe Angelis & hominibus, ut subsistant, vivant, sentiant, atque intelligant. Sola Bonitas ejus causa est naturalium proprietatû, & bonorû omnium quæ in creaturis sunt. Nam cum boni proprium sit in alia se diffundere, & ipse Deus sit summè bonus ac substantiale bonum, derivat suam Bonitatem in omnia, indulgens ejusdem Bonitatis suæ radios cuique creaturæ juxta ejus captum atque aptitudinem: quemadmodum sol iste visibilis illuminat & permeat omnia inferiora, ut quodque eorum luminis virtutisque solaris consortium ac participationem in se admiserit. Igitur Deus propter Bonitatem suam, omnia quæ existunt deduxit ad esse ex nihilo: & adhuc multò plura, imò verò innumeros mundos, si veller, creare posset, cum sit essentiæ pelagus infinitum.

† Ipse mundum istum pulchrum condidit, ad exemplar illius pulcherrimi mundi, quem in sapientia sua habebat. Quem admodum enim peritus architectus domum exemplarem materia carentem mente continet, ad cuius similitudinem efformat domum materialem, tanquam exemplum & expressionem illius archetypi quod mente gerit: ita rerum omnium opifex Deus in sua æterna scientia exemplares divinasque ideas ac rationes habuit eorum quæ fecit: & quidquid ab eo creatum est, sive visibile sive invisibile sit, quia semper ab eo cognitum fuit, ab æterno in ejus mente atque intelligentia vixit. Hinc ait beatus Ioannes Evangelista: *Quod factum est, in ipso vita erat.* Quælibet ergo creatura prius in Deo existit, quàm in seipsa.

Enchiridij Parvulorû. Lib. 2.

Pulchritudo creaturarum elucet in Deo velut in exemplari imagine, & fabrica in archetypo.

Ioan. 1.

Non ita existunt in Deo res creatæ, sicut in propria natura: nam secundum hanc sunt corruptibiles, mutabiles, & egenæ; in Deo autem nihil corruptibile, nihil mutabile, nihil egenum est. Cum omnis creatura facta sit ex nihilo, ex se nihil est, & in nihi-

De modo quo omnia in Deo præexistunt, quæ tam ex nihilo facta & creata sunt.

+ Quomodo in Archetypo idearum divinarum omnis pulchritudo creaturarum exemplaria sit, disputant passim Scholastici ex Philosophis & sanctis Patribus apud D. Thomam 1. parte quæst. 15. totâ, quæ est de ideis in Deo. Citatur S. Dionysius de Divinis nominibus cap. 5. S. Augustinus locis valde multis, explicans de ideis divinis illud Ioannis 1. *Quod factum est, in ipso vita erat.* Boëtius de Consolatione Philosophiæ lib. 3. Metro 9. alloquens Deum:

Terrarum calig. sator, tu cuncta superna
Ducis ab exemplo: pulchrum pulcherrimum ipse
Mundum mente gerens, simulq. in imagine formans.

Ppp 2 lum

*Inchiri-
dij Par-
vulorū.
Lib. 2.*

lum mox redigeretur, nisi virtute & gratia Conditoris servaretur. Omne enim quod esse cœpit, etiā suapte naturā desinere potest. Se- paretur à rebus conditis quidquid corruptionem, imperfectionem atque indigentiam sonat; & jam elucescet quomodo sint in Deo. In cognitione Dei, sive in Deo, res omnes sempiternæ vivunt, & vita sunt. In essentia, inquam, Dei omnium rerum exemplaria sunt, & ipsa eadē divina essentia omnium rerum unū exemplar est. O quàm jucundum erit videre in illa gloriosa civitate, quomodo in Deo & multa unum sint, & unum multa!

3. Omnia ipsi Deo præsentia sunt, ipseq; omnibus præsens est: longè tamen ab eorum sensu, qui impij sunt, abest. Sanctis peculiaritèr & eximiè adest: quia in eis tanquam in templo suo per salutarem gratiam habitat. Omnibus rebus inest præsentia, potentia, substantia: nullius tamen rei immunditia contaminatur. Nihil ei immundum est, præter peccatum, quo ipse etiam non inquinatur.

*Nec tamè
infitur,
aut mu-
natur.* Sensibiles rerum sordes non secundum rationem, sed secundum sensum duntaxat sordes dicuntur. Quomodo autem Deus, qui æterna stabilitate incommutabiliter in seipso semper manet, omnibus rebus à se conditis insit substantialiter, sive per essentiam, cum tamen ipsæ res creatæ non sint in Deo per propriam naturā,

(nam quidquid per naturam seu essentiam in Deo est, hoc est ipse Deus) sensus humanæ mentis in hac vita percipere nequit. Scimus & dicimus ita esse; quomodo verò id sit aut fiat, nescimus.

Si quæritur ubi erat Deus antequam mundum conderet, rectè respondetur, quia in seipso erat, apud seipsum erat: & mundo condito apud seipsum est. Ipse ergò Deus ubique est; ubique sine situ, ubique sine sui divisione totus est: non in parvis parvus, sed in parvis & magnis sine quantitate vel mole magnus.

Scit omninò omnia: videt incorporeo oculo, & inscrutabili cognitione clarissimè cognoscit cuncta præterita, præsentia, & futura. Quando aliquis peccatum committit, Deus quidem illum peccaturum ab æterno præscivit: non tamen ille idèd peccat quòd Deus peccati ejus præsciens fuerit; sed potius eum peccaturum Deus idèd prævidit, quia omninò ille prava sua voluntate peccatum erat commissurus † Præscientia Dei non tollit libertatem

† Rev. P. Leonardus Lessius in docto & pio Opusculo de attributis divinis, & R. P. Gabriel Vasquez Commentarijs in 1. partem D. Thomæ, confirmat & illustrat ex Scriptura, sanctis Patribus, Concilijs orthodoxis, quæcunque hic pro solido fundamento devotæ pietatis de Deo Deique attributis adferuntur à R. D. Blosio Theologica dogmata. Esto exemplum in hoc dogmate pro consolatione anxiorum ob Dei prævisiones, quæ videntur necessitatem liberæ voluntati imponere. Citat Vasquez disput. 68. cap. 6. S. Iustinum quæst. Gentilium 58. *Nec causa est, ejus quod futurum est, prænotio; sed quod futurum est, causa est prænotionis,* & S. Augustinū lib. 4. de Ge-

de Genesi ad litteram cap. 32. Neque enim cogitatio fieri potest, nisi cognoscenda præcedant; & Severinum Boetium lib. 5. de Consolatione Philosophiæ prosâ 4. ubi inter multa sic ait: Præcognita liberis habent exitum. Nam sicut scientia præsentium, nihil his quæ fiunt; ita præscientia futurorum nihil his quæ ventura sunt, necessitatis importat. Si verò pius Leæon seu de hoc seu de alijs Dei attributis plura, pro suo gustu aut fructu volet, quàm hic solide & floridè prolata à Rev. D. Blosio, tum ex nominatis duobus Doctoribus, tum ex alijs petere poterit.

non im-
ponit ne-
cessitatem
rebus.

arbitrij nostri. Ipse accusandus non est dum iniquè aliquid agimus, licèt prævideat quid acturi simus: quemadmodum is qui in specula constitutus videt aliquem properare ad locum ingentium periculorum, sponteque suam ipsius necem accersere, cognoscit sanè quò ille properet, non tamen ob id in causa est quòd eò properet.

Deus bonæ voluntatis est præcognitor, non auctor: bonæ verò voluntatis & præcognitor & auctor est. Ipse mala fieri permittit, non cogit: & quidquid permittit, rectè justèque permittit, etiã si nos permissionis ejus ratio lateat. Ergò, sicut dicebamus, ipse omnia scit.

Omnia
intuetur.

Penetrat abditissima quæque, & occultissimas cordium cogitationes intentionesq; dinumerat. Non solum honesta, verum etiam inhonesta omnia purissimè pacatissimeque considerat. Quemadmodum enim sol, radijs suis cloacas illustrans, non earum sordibus inficitur: ita Deus citra aliquam sui injuriam intuetur & agnoscit quidquid fit, quidquid dicitur, quidquid cogitatur.

Ipse sine labore regit omnia quæ condidit. Sua admirabili providentia ordinat curatque minima & maxima, vilissima ac nobilissima: attingens à fine usque ad finem fortiter, & disponens omnia suaviter. Cujus sapientissimæ providentiæ suæ vestigia etiam ipsi rebus creatis in didit, ut illam in eis tenui quodam simulachro sese manifestantem agnoscere-mus. Videmus enim homines, jumenta, aves, & cetera animalia, naturali instinctu gerere curam foetuum à se editorum: illis parare lectulos, cubilia, nidos: eos alere, fovere, protegere. Quantâ diligentiam invigilat mater, ne infantulus suus, qui per se nondum satis tutè graditur, corruat, & se lædat! Quin & plantas atque arbuta conspici-mus folliculis, testisque duriusculis concludere ac veluti circum-munire suos fructus. Si tantâ providentiâ relucet in creaturis, quæ symbola veritatis sunt; quantam credere debemus esse in ipsa veritate, nempè in Craatore? Quis hæc attendens non laudabit Deum, non ei ex intimis animæ suæ medullis gratias aget, non se totum dispositioni ejus liberè committet ac tradet?

Ipse Deus suâ potentiâ, suâ sapientiâ, sua bonitate, exuperat omnium hominum atque Angelorum intellectum. Incircumscripti enim & infiniti Dei, incircumscripta atque infinita est potentia, sapientia, & bonitas: ob

Enchiridij
Parvulorū.
Lib. 2.

Omnia
prudent-
ter guber-
nat per
singularem
providen-
tiam.
Sap. 8.

5.
Infinitu-
do & in-
compre-
hensibili-
tas Dei.

Enchiri-
dij Par-
vulorū.
Lib. 2.

Solu
Deu sese
ipsum
compre-
hendit.

idque neque homo, neque Ange-
lus (qui circumscripti finitique
sunt) eam comprehendere pos-
sunt.

Solus Deus integrè ipsam suam
potentiam, sapientiam & boni-
tatem, sive seipsum comprehen-
dit atque cognoscit: ipse sui ipsius
deliciosissima, substantialis, per-
petuaque fruitio, & sibi ipsi inter-
mina atque incommutabilis bea-
tudo.

6.

Invisibi-
liu Deu
ex se, vi-
sibiliu ex
gratia
per lumē
gloria in
caelo, ubi
Sancti vi-
dent Deu
sicuti est,
sed finito
modo.

Sancti Angeli, sanctæque ani-
mæ in cælum receptæ, vident qui-
dem Deum sicuti est, & cognos-
cunt eum pro suo captu gra-
duque; non tamen prorsus ipsum
Dei secretum intuentur, non plenè
Deum comprehendunt. In-
finitum Deum non infinitè, sed
finitè cognoscunt. Non omnia,
quæ in Deo sunt, & in Deo vi-
deri sciri que possunt, (ab ipso e-
nim Deo videntur & cognoscun-
tur,) vident aut sciunt: id namq;
creatæ finitæque intelligentiæ
captum excedit. Secundum hunc
sensum accipiendū est illud quod
dicere solemus, Deum vidisse, est
omnia didicisse. Omnia sanè:
non tamen sic omnia, ut is qui
substantiam Dei videt, dici pro-
pterea debeat, omnia, quæ in illa
relucent, & quæ cognoscit Deus,
cognoscere: hoc enim esset, scien-
tiam creaturæ æqualem scientiæ
Creatoris esse. Qui videt Deum,
licet intueatur & agnoscat omnia
quæ creavit Deus, non tamen in-
tuetur neq; cognoscit omnia quæ
creare potest Deus. Verba beati

Pauli Apostoli, quibus in calcæ
prioris Epistolæ ad Timotheum r. Tim
asserit, nullum hominum Deum
vidisse nec videre posse, sic aptè
intelligimus, quati diceret, nul-
lum hominum Deum compre-
hendisse nec comprehendere pos-
se: quamquàm ita etiam accipiea-
verba possunt, ut sensus sit, nul-
lum hominum vitâ sensitivâ in
hoc exilio viventium Deum vi-
disse, nec videre posse. Si con-
cedendum est, aliquos in hac pe-
grinatione substantiam Dei vi-
disse; etiam concedendum erit,
eos interim, dum Dei essentiam
contuebantur, † vitâ sensitivâ
non vixisse.

Porro in Deo nihil accidenta-
rium est. Bonitas, justitia, sa-
pientia, non accidentaria, sed
substantialis ei adest. In nobis
illa accedunt & abscedunt, at non
in Deo, qui inalterabilis immu-
tabilisque est. Ipse summè sim-
plex est, ob idque in eo non est a-
liud esse, atque aliud bonum, ju-
stum, sapientem esse: non est a-
liud in illo bonitas, justitia, sa-
pientia, & aliud essentia. Non
aliud est ipse, atque aliud quod in
ipso est: non inquam est aliud
Deus, & alius quod Dei est.

Et

† Beatam Virginem Mariam, Apostolum
Paulum, Moysen ferè pro exemplo adferunt,
quando agitur de visione Dei in hac vitâ.
Alij adveniunt Adamum, S. Augustinum, S.
Benedictum Patriarcham nostrum; de qui-
bus vide R. P. Gabrielem Vasquez in 1. part.
q. 12. art. 15. Vtrum aliquis in hac vita pos-
sit videre Deum per essentiam; ubi toradi-
spuit. 55. & 56. de hac necessaria à sensibus
abstractione ad Dei visionem in hac vita, &
de modo illius differit.

8. Et tamen quid omnino sit illa simplicissima, immutabilis, & aeternae Dei substantia, quae omni substantia superior est, quid omnino sit divinum illud ens quod omnia entia excellit, nos neque dicere neque comprehendere possumus.

Convenientius itaque quid non sit, quam quid sit ipse supersubstantialis & superintellektualis spiritus Deus, enuntiamus: semper agnoscetes, Deo inferius esse quidquid de eo dicere vel comprehendere potuerimus. Sed quem investigando non ut est invenimus, amando complectimur: ipse enim charitas est.

Essentia divina essentias rerum creaturarum tanto intervallo exsuperat, ut hae cum Deo collatae, non entia potius quam entia, dici debeant. Entia quidem, quia à summo Ente profecta sunt: non entia verò, quia ex se nihil sunt, ex se mutabilia sunt, & ab immensitate atque perfectione incommutabilis Dei in infinitum distant & deficiunt. Deus solus verè ac propriè est, qui non ab aliquo est, qui nec exordium nec finem habet, neque unquam mutatur. Propterea dicebat famulo suo Moyli: *Ego sum qui sum. Dices filiys Israel, Quis est, misit me ad vos.*

9. Quòd sacra Scriptura multa de ipso incommutabili & incorporeo Deo mutabiliter corporaliterque enuntiat, hoc utique facit, ut nobis, qui infirmi sumus, sese ac-

commodet. Deus in illa veluti balbutire dignatur, ut à parvulis balbutientibus intelligatur. Neque enim ad intellectualia & divina aliter commodè subvehi possemus, quam per verba nobis familiaria domesticaque. Attribuuntur itaque Deo oculi, aures, os, manus, pedes, somnus, oblitio, ira, furor, & consimilia; ut spirituales ejus operationes virtutesque significantur. Eadem ratione talia etiam Angelo & animae humanae plerumque accomodantur.

Eadem quoque ratione, illocali Deo locus adscribitur. Nam locus sive sedes Dei metaphoricè dicitur, ubi aliqua singularis & perspicua ejus operatio fit: † veluti est caelum, mens justis, & templum divino cultui dedicatum. In templo enim Divinitati consecrato divinae laudes decantantur, divina Officia peraguntur, & divina celebrantur mysteria, admirabili stupendaque Dei operatione ac virtute commendatissima: ibi thesaurus ille thesaurorum omnium dignissimus sacra Eucharistia asservatur. Quae quidem Eucharistia non figura veri corporis Christi, sed ipsum verum Corpus Christi est. Rectè tamen religiosa ejus perceptio dicitur figura futurorum: quia in futura

vita
† Si Deus ob singulares operationes in antiquo Testamento dicebatur peculiariter esse in Arca aut templo Salomonis, quanto magis in caelo, in anima iustorum; & in Ecclesijs Catholicorum, ob praesentiam sacramentalem & veram in Eucharistia.

Enchiridij Patrum Lib. 2.

velut ἀνθρώπων νοητά.

10. Sicut & localia, sicut sit immensus.

Esse Dei fontale, inenarrabile.

Facilius quid non sit Deus, quam quid sit dicimus, quam Theologi vocant. Nam per negationes.

Soluti vobis est, cetera ad verum comparata, non sicut & nihil sunt.

Exod. 3. Corporalia per metaphoram de Deo enuntiantur.

Enchiri-
dij Par-
vuloꝝ.
Lib. 2.

vita non sub accidentiarum
specierum velamento participes
erimus Divinitatis, sicut modò ;
sed facie ad faciem Deum con-
templantes, Divinitate perfectè
fatiabimur. Tempore vitæ præ-
sentis in sumptione ipsius adorandæ
Eucharistiæ, pignus futuræ
gloriæ nobis datur.

CAPUT X.

*Trinitatis mysterium piè & Catho-
licè explicatur ad captum sim-
plicis contemplatoris.*

1. Quomodo concipi debet distinctio personarum
in una simplici natura Divinitatu.
2. Communia quædam omnibus personis divinis,
non obstante earum distinctio.
3. Propria & peculiaria personarum singularum,
prout inter se distinguuntur.
4. Lucunda societas & communicatio insepara-
bilis earum ad invicem.
5. Debent hæc etiam à simplicioribus fidelibus piè
ruminari: etsi non exigat ab eis Deus exactam eo-
rum intelligentiam, sed Catholicam reverentiam &
fidem.

*Theologi-
ca expli-
catio de
Deo uni-
trino, con-
formis do-
ctrina
Scholasti-
ca & Sym-
bolo A-
thanasia-
no. Di-
stinctio
persona-
rum cum
unitate
naturæ.*

QUOD suprâ paucissimis ver-
bis perstrinximus de beata
Trinitate, id repetitum diffusius
explicare libet. Pater, & Filius,
& Spiritus sanctus, non sunt tres
dij, sed unus Deus; unus in sub-
stantia, trinus in personis. Alius
Pater, alius Filius, alius Spiritus
sanctus. Tres sunt, & unum sunt.
Tres sunt Personæ, dictæ à Græ-
cis *hypostases*, id est substantiæ;
at trium personarum una est es-
sentia, una Divinitas. Latini
interpretes sæpè vertunt hyposta-
sim in substantiam: Theologi ta-
men Latini usurpant substantiam

pro essentia dicta à Græcis * *Vsa.* * *obole*
In ipsa Deitate & Trinitas unita-
tis, & unitas Trinitatis adoranda
est: oportet & Trinitatem Per-
sonarum in unitate substantiæ, &
unitatem substantiæ in persona-
rum Trinitate confiteri.

Ipsæ personæ suis proprietati-
bus hypostaticis ab invicem di-
stinguuntur. Patris proprietas
hypostatica est, quòd Filium ge-
nuerit, & in eo solùm à Filio dif-
fert. Filij proprietas hyposta-
tica est, quòd à Patre genitus
sit, & in eo tantùm differt à
Patre. Spiritus sancti proprie-
tas hypostatica est, quòd à Patre
Filioque procedat, & in eo differt
à Patre ac Filio. Pater gignit Fi-
lium, & spirat Spiritum sanctum:
Filius gignitur à Patre, & unà cū
Patre spirat Spiritum sanctum.
Spiritus sanctus spiratur à Patre
& Filio.

Ex his personalibus proprieta-
tibus apertè liquet, alium esse Pa-
trem, alium Filium, alium Spiritum
sanctum: quia Pater qui ge-
nuit Filium, non potest esse ipse
Filius quem genuit: & Filius qui
genitus est à Patre, non potest esse
ipse Pater, à quo genitus est: &
Spiritus sanctus qui à Patre Filio-
que procedit, neque Pater neque
Filius, à quibus procedit, potest
esse.

Proprietates hypostaticæ in
Trinitate, sive nomina persona-
lia, Pater, Filius, genitor, geni-
tus, Verbum, imago, proce-
dens, &c. non substantiam, sed
substi-

subsistendi modum, & habitudinem quandam atque relationem ad invicem indicant. Sic unicuique hypostati convenit sua proprietas personalis, ut tamen quidquid est una hypostasis sive persona secundum substantiam, hoc sit & quævis alia.

2. Quando istud nomen Pater dicitur non relativè ad Deum Filium, sed ad creaturam, convenit etiam Filio, convenit & Spiritui sancto, totique simul Trinitati. Nam & Pater & Filius & Spiritus sanctus, sive tota Trinitas, Pater noster est: nosque, sibi boni sumus, filij Dei sumus, non quidem per naturam sicut Deus Dei Filius, sed per gratiam & adoptionem. Imitatione bonitatis & dilectionis divinæ sumus filij Dei ac genus Dei. Etiam hi qui iniqui & impij sunt, genus Dei dici possunt, quia ad imaginem Dei sunt conditi. Omnes homines Deum habent Patrem per creationem: sed illi soli perveniunt ad cælestem hereditatem, qui Patrem cælestem imitantur, & voluntatem ejus faciunt, justiciam atque sanctitatem sectantes.

Profecò ipse Deus, qui ex nihilo nos ad esse perduxit, veriùs principalisq; Pater noster est, quàm illi qui nos genuerunt: neque enim generare nos poterant, nisi virtutem generandi à Deo accepissent. Præterea solus Deus est auctor productorque animæ, quæ dignior est quàm corpus. Corpore extincto deperit ratio

carnalis paternitatis: sed illius denominatio paternitatis, quæ Deus dicitur Pater animæ (cùm anima immortalis sit) nunquam decedit.

Similiter quando hoc nomen, Spiritus dicitur non relativè ad Deum Patrem & Deum Filium, convenit etiam Patri & Filio, ac toti simul Trinitati. Quidquid enim de qualibet persona dicitur non relativè ad aliam personam, dici potest & de omnibus communiter, & de singulis sigillarim personis. Nam essentielles divinitatis proprietates omnibus & singulis personis divinis conveniunt.

Rectè & verè dicimus, Pater est Deus, Dominus, omnipotens &c. Filius est Deus Dominus, omnipotens; Spiritus sanctus est Deus, Dominus, omnipotens: Pater & Filius & Spiritus sanctus, sive Trinitas, est Deus, Dominus, omnipotens. Attamen Patrem & Filium & Spiritum sanctum, id est Trinitatem, non dicimus esse tres Deos, tres Dominos, tres omnipotentes; sed unum Deum, unum Dominum, unum omnipotentem. Tanta videlicet vis est unitatis substantiæ in ipsa Trinitate. Nomina essentiæ aliquando ad significandas personas deflectuntur: ut cùm dicimus, Deus de Deo genitus est, in altero Filium, in altero Patrem intelligimus.

Scire autem convenit, ista nomina, Pater, Filius, Rex, Dominus, & similia, non esse ex nobis

Enchiridii Parvulo. Lib. 2.

Prima & secunda Persona spiritus essentialiter est; tertia notionaliter sive relativè duntaxat, ob spirationem personalem.

Unus Deus Dominus, non tres.

Nomina perfectissimum prius &c.

Enchiridij Parvulorum. Lib. 2.

Principalius Deo conveniunt quam triaturus. Ephes. 3.

ad Divinitatē translata, sed contra inde ad nos per quandam similitudinem esse traducta. Hinc beatus Paulus Apostolus ait: *Flecto genua mea ad Patrem Domini nostri Iesu Christi, ex quo omnis paternitas in celis & in terra nominatur.* Nam paternitas, quā Deus Pater ab æterno genuit Filium, omnis paternitatis exemplar primum est. Huiusmodi denominationes perfectionem dignitatemque delignantem, primum veritati, deinde veritatis imagini vestigioque conveniunt.

3. Proprium per sonarum. Pater ingenuus: Filius unigenitus. Verbum. Imago.

Deus Pater, ingenuus dicitur: ipse non est ab aliquo, sed à seipso est, à seipso habet quidquid habet, non ab alio.

Deus Filius, unigenitus dicitur, ipse non à seipso sed à Patre est, de cuius substantia natus est. Patri consubstantialis est, Verbum & imago Patris est. Ipse à Patre habet quidquid habet:

Genitus, non factus.

habet autem quidquid Pater secundum essentiam habet. Non est factus, sed genitus; neque enim creatur, sed cum Patre & Spiritu sancto omnium creaturarum conditor est. Tunc primum dictus fuit factus, quando naturam nostram assumpsit, quando sanctissima caro & anima ejus creata fuit. Non autem dicitur, vel certè non intelligitur simpliciter factus aut creatus, sed cum additamento, creatus secundum carnem, secundum hominem, factus

Galat. 3. Rom. 1. Ioan. 1.

homo, factus ex semine David, factus ex muliere: ita ut factura

seu creatura non ejus Divinitati sed humanitati attribueretur. Quòd in Evangelio beatus Ioannem Baptistam legimus juxta Vulgaram editionem dixisse de ipso Christo filio Dei, *Qui post me venit, ante me factus est;* idem est, ac si dixisset, *Ante me fuit, me præcedit, mihi prælatus est, maiestate me transcendit.*

Ipsam Filij Dei de Patre generationem ineffabilem, res inferiores ac sensibiles remota quadam imagine testantur & declarant, quæ sui simile producere gaudent. Hinc homo hominem, leo leonem, turtur turturam, carpio carpionem, oliva olivam, nardus nardum, ignis ignem, lux lucem, & quidquid speculo aut aquæ limpide objectum fuerit, suam effigiem gignit atque efformat. Nam generatio Filij Dei de Deo Patre, exemplar & veritas est cuiuslibet huiusmodi productionis naturalis: id quod supra quoque indicavimus, dicentes, illam paternitatem, quā Deus Pater ante sæcula genuit Filium, esse omnis paternitatis exemplar prototypum.

Deus Spiritus sanctus Paracletus dicitur: ipse etiam à seipso non est quia à Patre & Filio procedit, Patri & Filio consubstantialis est: Patris & Filij Spiritus ac donum est: Patris & Filij amor, nexus, complexusque, dulcissimus ac vinculum dilectionis perpetuum est: ipse inde est, & inde habet quidquid habet, unde procedit. Dicitur

fuit autem à Patre & Filio procedere, non gigni vel nasci, ne Patris & Filij Filius credatur, quod omnium sanorum sensus abhorret. Neque enim unius ejusdemque filij duo patres esse dicuntur. Pater & Mater habent unum & eundem filium: aliàs duo patres unum eundemque filium non habent.

Deus Filius etiam à Deo procedere, exire, sive emanare dicitur, quia à Patre est; sed aliter procedit, quàm procedat, exeat emanetve Spiritus sanctus: ipse enim Filius processit à Patre nascendo, exijt ut genitus; quod utique de Spiritu sancto dicere non possumus.

Processio per generationem convenit Filio, non Spiritui sancto: processio per Inspirationem convenit Spiritui sancto, non Filio. Pater ex se habet quòd à se procedat Spiritus sanctus: Filius verò non ex se, sed ex Patre habet quòd à se procedat idem Spiritus sanctus. Pater est fons & principium Filij atque Spiritus sancti secundum originem: Pater & Filius, fons & principium Spiritus sancti: Pater & Filius & Spiritus sanctus, fons & principium omnis creaturæ.

Divina illa & incomprehensibilis generatio ac processio sive emanatio, nec initium habet, nec finem habitura est: quia si aliquando desineret, aliqua mutatio circa Dei substantiam facta esse diceretur, quod dicere fas non est. Nun-

quam Pater fuit sine Filio, qui sine Filio Pater non diceretur.

Si summa cum imis comparare licet, Filius & Spiritus sanctus sic sunt à Patre, quomodo splendor & calor à sole vel igne aut flamma. Non est prior flamma, ac posterior splendor calorque ejus; sed simul flamma, simulque splendor & calor ab illa proficiscens: itidem non est prior Pater, ac posterior Filius, posteriorque Spiritus sanctus; sed simul Pater, simul Filius, simulque Spiritus sanctus. Coæva & inseparabilia sunt flamma, & splendor atque calor ejus: itidem coæternæ & inseparabiles sunt tres hypostases, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus.

Per mutuam & inenarrabilem ipsarum divinarum personarum immeationem atque immanentiam, totus Pater est in Filio & Spiritu sancto: totus Filius est in Patre & Spiritu sancto: totus Spiritus sanctus est in Patre & Filio. Id adhibita similitudine utcunq; elucidemus. * Si tres soles sibi contigui mundum, vel tres cerei domum aliquam illuminarent, utique tres fulgores conjuncti mutuo sese permearent inhabitarentque, toti in totis mutuo essent, & unum quendam fulgorem indivisum præferrent. Vnirentur quidem, minimè tamen confunderentur inter se: neque enim unus fulgor esset alius, sed ipsi tres fulgores conjunctione uniti, discretione ab invicem permanerent separati. Cujus discretionis evi-

Enchiridij Patrum Lib. 2.

vestigium similitudinis à sole ad coæternitatem personarum sanctæ Trinitatis.

4. Lucunda societas Trinitatis, per circummissionem seu

* Iterum similitudo, à luce & sole adhibita.

Diversa est processio Filij & Spiritus sancti à Patre. 202n. 13. 16. 17.

Inspiratio est generatio per generationem.

Processiones conterminæ sunt.

Enchiri-
dij Par-
vulorū.
Lib. 2.

dens argumentum istud est. quia si unus illorum trium cereorum asportaretur è domo, fulgor ejus totus integerque simul abiret, & nec ipse aliquid de reliquis duobus fulgoribus secum abduceret, nec illi duo aliquid de eo retinerent. Per prædictum unum fulgorem indivisum, humana imbecillitas indivisam inseparabilemque Deitatis substantiam; per tres verò fulgores, tres ejusdem Divinitatis personas se invicem permeantes atque inhabitantes, sicut potest, concipiat. Meminerit autem, hoc sensibile exemplū ipsa incomprehensibili Trinitate longè esse inferius. Visibilia cum invisibilibus, temporalia cum æternis, mutabilia cum incommutabilibus, corruptibilia cum incorruptibilibus comparantur: ut mens hominis in his, quæ de Deo audit, nihil dubitet, ubi ea aliquo modo in creaturis agnoverit. Nimirum enim absurdum foret, si putaremus Creatorem imperfectiorem esse suâ creaturâ, & id, unde admiramur atque commendamus creaturam, non crederemus posse inveniri in Creatore.

*Societas
trium per
sonarum
per indivi-
sibilem
inseparabilem
& incommu-
tabilem
simpliciter*

Igitur in Divinitate & personarum Trinitas, & substantiæ unitas est. Propter quam essentiæ unitatem, non possunt dividi ab invicem ipsæ tres hypostases: ad eò inseparabiles sunt, ut si una tantum nominetur, reliquæ duæ pariter intelligantur: & si solùm duæ nominentur, itidem tertia necessariò intelligatur. Vnde quando dicimus de Filio Dei, Tu unicum

bonum nostrum, non excludimus Patrem, neque Spiritum sanctum, sed omninò includimus; excludimus verò creaturam. Non tamen fas est credere compositam ex tribus personis esse Divinitatem, quæ simplicissima est. Quid enim compositum est, potest in ea ex quibus componitur dividi, aut distractione partium, aut certè apprehensione mentis ipsas partes componentes distinguentis. Ceterum divisio à Divinitate, quæ omnem multitudinem refugit, profus aliena est; proinde & compositio ei congrua non est.

Ipsius summæ Trinitatis, nempe Patris, & Filij, & Spiritus sancti, sicut una est substantia, ita una est æternitas, una gloria, una majestas, unum regnum, una eademque voluntas, una eademque operatio, & omnimoda in essentialibus proprietatibus æqualitas, similitudo, unitas, atque identitas. Planè trium personarum unica & eadem Deitas est, tota in Patre, tota in Filio, tota in Spiritu sancto.

Trinitas (quod sæpius repetimus) unus Deus est, unus inquam, ex quo omnia, per quem omnia, in quo omnia. Ex Patre omnia, per Filium omnia, in Spiritu sancto omnia: & tamen etiam ex Patre per Patrem atque in Patre omnia, ex Filio per Filium & in Filio omnia, ex Spiritu sancto per Spiritum sanctum in Spiritu sancto omnia. Item Patri potentia, Filio sapientia, Spiritui san-

sancto bonitas attribui solet: at-
tamen Patris & Filij & Spiritus
sanctus, una est potentia, una sa-
pientia, una bonitas.

Quomodo
Pater per
Filium or-
getur.

Dicimus Patrem omnia fecisse
per Filium, non sanè quasi per in-
strumentum servile, sed ut per na-
turalem substantialemque virtu-
tem: nam & splendorem ab igne
fusum non dicimus esse organum
administratorium per quod ignis
luceat, sed esse naturalem ignis
virtutem. †

5.
Etiam à
simplicio-
ribus my-
sticis hanc
sententiam
de sancto
cum be-
militate:

Verùm de Divinitate satis mul-
ta jam à nobis dicta sunt. Volui-
mus enim faciliora duntaxat scri-
bere in simpliciorum gratiam, ut
ipsi quoque per qualemcumque
Dei cognitionem, ad Dei dile-
ctionem assurgere contrescant,
mentes suas amanter humiliterq;
in illum ubique præsentem &
ipsis intimum sublevantes. Hor-
tamur itaque eos, ut id pro suo
modulo faciant: non autem per-
tinaciter perterritent imbecilles
interioris hominis oculos, inac-
cessæ Divinitatis luci insigere; ne
divinorum splendore hebetati,
densas erroris tenebras pro veri-
tatis certo lumine inveniant.
Omnis vana curiositas, omnisq;
temeritas summoperè hic fugien-
da est. Divinus ille Dionysius

Sed ab his
pernicax
curiosita-
tas.

† Quæ hæc de Trinitate sanctissima
toto hoc capite accepimus, Theologicè fun-
data sunt apud D. Thomam & Scholasticos
Doctores 1. parte, à q. 27. ad 43. Tertius au-
tem & utilis ad præxim Asceticam, hæc
humiliter credere, quam subtiliter indaga-
res, ut jam monebit ipse R. D. Blofius; &
ante monuit Thomas à Kempis lib. 1. de
Imitatione Christi cap. 1. Quid prædesti-
biti, alta de Trinitate disputare, si carere humilitate uide-
difficilem Trinitati?

Areopagita ait: *Tantum fas est
ad celsiora contendere, quantum
seipsum divinorum eloquiorum ra-
dius insinuare dignatur: compara-
musque vires nobis ad supremos illos
fulgores, si divina sobriè, & piè ca-
stèq; reveremur.* a Aurea planè
Dionysij sententia.

Enchiri-
dij Par-
vulorū.
Lib. 2.

Esto sanè, ut nos summam Di-
vinitatem clarè contemplari in
hoc exilio non possimus: num
propterea spem salutis nullam
habebimus? Atqui à nobis non
exigit Deus ut naturam ipsius
exactè cognoscamus: sed exigit,
ut in recta fide Ecclesiæ Catholicæ
permanentes ipsum sanctè cola-
mus amemusque. Si in præsen-
ti vita non pertingimus ad Dei
sublimitatem, non recedamus à
Filij Dei humilitate. Illum pro
nobis ineffabili pietate & chari-
tate filium hominis factum, illum
pro nobis passum & mortuum at-
tendamus: ut ejus cruce tanquam
tutissimâ navi subvecti, mare
hujus sæculi absque naufragio
traiciamus, & feliciter pervenia-
mus ad portum salutis æternæ.
In beata illa patria videbimus
Deum sicuti est, & absque labore
eum cognoscemus. b

Non de-
bemus
velle ex-
celsè Deum
cognosce-
re: satis
est piè
credere
& colere.

a Hæc aurea sententia constat est ex ver-
bis S. Dionysij, collectis tum ex Epistolis ad
Timotheum, tum sparsim ex lib. de Mystica
Theologia, & maxime cap. 1. tum ex cap. 7.
de Divinis nominibus, tum ex aliis locis.

b Vsum & fructum spirituales in medi-
tatione & contemplatione Attributorum
Dei unius & trini, à R. D. Blofio in eum i-
nem hæc duobus capitibus traditorum,
peregre gidi docet R. P. Thomas à IESV de
Contemplatione divina, toto lib. 4. in quo
etiam Plura Lector reperiet de praxi Con-
templativa ex aliorum Enchiridii lib. 2.
capitulum materia.

Q 9 9 3

CAPVT

Euchari-
dij Par-
vulorū.
Lib. 2.

CAPVT XI.

*Quomodo rectè concipi debeat Filius
Dei Incarnatio.*

1. Verbum Dei propter nos incarnatum ?
2. Christum simul Deum verum est, & verus homo: duas naturas integras & inconfusas in unica persona retinens.
3. Vnde Maria non solum *Χριστοῦ*, Mater Christi, sed & Mater Dei, *Θεοῦ* dici debet.
4. Filius Dei nec peccabilitatem assumpsit, nec ignorantiam,
5. Nec personam humanam, sed naturam: Christi tamen nomen utrumque dicit unà cum Deitate, sicut utriusque natura proprietatibus.
6. Ideo gemina in eo voluntas, & gemina operationes, non tamen dissidentes:
7. Hinc idiomatum sive proprietatum communicatio, sine identificatione aut confusione.
8. Divinitas post Incarnationem nunquam fuit separata ab anima & corpore Christi.
9. Corpus Christi post resurrectionem immortale & impassibile.

1. **V**ERE Filius Dei bona voluntate Patris, cooperatione Spiritus sancti, factus est filius hominis, factus est frater noster: ut per mortem suam nos redimeret, Patri obediens. Ipse (non autem Pater, neque Spiritus sanctus) incarnatus est. Descendit de cælis, de regalibus sedibus, de mellifluo sinu Patris, in hanc vallem miseriam, propter nimiam charitatem, quâ dilexit nos: id est, factus est visibilis per carnem apud nos, qui semper invisibilis per Divinitatem manet apud Patrem. Ibi mansit, unde descendit; & ubi erat, illuc venit. Similiter, per actum redemptionis nostræ opere, ascendit ad Patrem, non descendens à nobis: hoc est, hominem

Quomodo
& quan-
do facta
Dei Filius
incarna-
tio.
Philip.
2.

Ephes. 2.

Deo unitum cælis invexit, & Divinitate apud nos permanfit: quamquam in venerabili Eucharistiæ Sacramento etiam corporaliter usque ad consummationem sæculi nobiscum est. Ejus sacratissimam incarnationem tota Trinitas operata est. Quam incarnationem cum Angelus beatissimæ Virgini Mariæ annuntiasset, & illi assensum præberet, dicens, *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum*; mox superveniente Spiritu sancto, ipse Filius Dei, Deus de Deo, lumen de lumine, principium de principio, Verbum Patris, in castissimo Virginis utero corpus animatum sibi construxit, simulque suæ Divinitati hypostaticè univir.

Deus homo factus est. Unigenitus Dei, Deus & homo est: Deus quidem ex substantia Patris in temporaliter genitus, homo autem ex substantia Matris temporaliter plasmatus. Caro enim ejus ex purissimis Mariæ Virginis sanguinibus opere Spiritus sancti fabricata fuit. Ipse secundum Divinitatem æqualis est Patri & Spiritui sancto: secundum humanitatem minor est Patre & Spiritu sancto. Natura divina & natura humana in una hypostasi conjunctæ sunt: ita ut ille Deus homo, sive homo Deus, non sint duæ personæ, sed sit una hypostasis, unus Christus: sicut anima rationalis & caro una est persona, unus homo. In illo aliud Deus, aliud homo, sed non alius Deus, alius homo.

Marc.
14.

1.
Causa
vera
Dei
vera
mo.

homo. Sicut in supersancta Trinitate est personarum pluralitas & naturæ unitas: ita contrà, in Christo est personæ unitas, & naturarum pluralitas.

Christus verus perfectusque

3. *Vere natus est ex Virgine perpetua: quæ idcirco Deipara, non solum Christipara est.*

Deus & verus ac perfectus homo, natus est in sexu virili ex Maria Virgine: unde & eadem Virgo rectè dicitur *Theozocos*, id est, Deipara: verè enim Deum peperit. Ille, sicut incomprehensibiliter absque virili semine de Spiritu sancto conceptus fuit, ita etiam ineffabiliter de thalamo pudicissimi uteri prodijt: utrobique lex naturæ nostræ separata est. In ejus conceptione & nativitate intacta clausaque permanit porta virginea: non est violata, sed sacrata Matris Virginitas. * Nam & radius solis per vitrum ingreditur sacrarium, rursumque per vitrum è sacrario egreditur, ac se recipit, absque vitri contractione vel lesione. Mater Virgo concepit, Virgo peperit, & post partum Virgo permanit. Porrò quando ipse Filius Dei in utero ejusdem Virginis Mariæ incarnatus est, non est depressa Divinitas, verùm humanitas est exaltata: ille non desijt esse quod erat, sed assumpsit quod non erat.

4. *Assumpsit Verbum totam naturam humanam, non peccabilitatem aut ignorantiam.*

Assumpsit totum hominem, nempe corpus humanum, & animam rationalem; non assumpsit peccabilitatem (ut ita loquamur) neque assumpsit in illa Deitatis & humanitatis admiranda unione, ignorantiam. Accepit

quidem naturam, quæ per se considerata ignorans est: sed quia Divinitati in eo conjuncta est, ignorans in eo non fuit. Christus enim ab ipso conceptionis suæ momento omnia scivit.

Enchiridij Patrum Lib. 2.

Quodd autem legimus in Evangelio, eum puerum profecisse sapientiâ & gratiâ; intelligimus sapientiam in illo non suscepisse augmentum, sed manifestationem: quemadmodum solis claritas, quæ semper æquè magna est, paulatim sese per orbem diffundit, primò quidem parcius, postea verò plenius. Et licet ipse idem Filius Dei in Evangelio die judicij dicat, *De die illo vel hora nemo scit, neque Angeli in celo, neque Filius, nisi Pater*: non debemus arbitrari Christum ignorare diem illum, cum constitutus sit omnium iudex: sed convenienter verba illa intelligimus, haurit beatus Hilarius & intelligit. Ait enim: *Filius & Spiritus sanctus, quia non sunt à se, de die illo nesciunt à se: Pater verò qui à se est, scit à se. Vel fortè Filius Dei*

Luc. 1.

Elegantissimè do à sole.

Mar. 13.

AQ. 10.

^a Quia bonitas contemplationis fundanda est in veritate fidei; idcirco contemplationis studiosus bene faciet, si fundamenta dogmatum Blosianorum de Incarnatione Domini quærat apud Scholasticos Doctores in 3. partem D. Thomæ, ante & post questionem 17. in qua de peccabilitate & ignorantia, & aliis defectibus, an in anima Christi esse potuerint, disputatur.

^b In libris de Trinitate contra Arrianos, ex illis Christi verbis afferentes, Filium esse minorem Patre. Sic etiam explicant S. Athanasius Serm. 4. contra Arrianos, Augustinus lib. de Trinitate cap. 12. Basilius lib. 4. contra Eunomium, & alii veteres Patres.

Christi

FIO

Echiridij Parvuloru. Lib. 2.

Lucæ 8. Ioan. 1.

Gen. 18.

5. Verbum non assumptum pro persona, sed natura: & quid importat nomen Christu.

Christus, cui nihil incognitum loquitur ibi de se tanquam de homine ignorante. Nam & quando de muliere (quæ sanguinis fluxu laborabat) ipsum tangente, dixit, *quis est qui me tetigit?* & de Lazaro ait, *Vbi posuistis eum?* non erat nescius quænam mulier fimbriam vestimenti ejus tetigisset, neque ignorabat ubi Lazarus positus esset: sed ad instar hominis ignorantis se habebat. Hujusmodi voces ignorantie humanæ non solum in novo Testamento Deus factus homo, verum etiam in veteri Testamento Deus non homo usurpat. Dicit enim in Genesi: *Descendam, & videbo, utrum clamorem, qui venit ad me, opere compleverint: an non est ita, ut sciam.* In plerisque alijs sacrae Scripturae locis, Deus summæ majestatis juxta modum humanæ humilitatis loquitur.

Etiã Christus in sua incarnatione non assumpsit hominis personam: nam anima & caro ipsius Christi non habuerunt aliquam hypostasim, præter illam quæ est Verbi seu Filij Dei hypostasis. Hoc vocabulum CHRISTUS, atque hoc mellissimum nomen JESUS, in ipso Filio Dei non solum naturam divinam, neque solum naturam humanam designat, sed utramque. Et non una natura ex illis duabus naturis in Christo composita est; sed illæ duæ diversæ naturæ in una hypostasi conjunctæ sunt, quarum quælibet cum suis proprietatibus man-

fit salva atque integra, absque aliqua confusione, commixtione, aut transmutatione.

Unde in illo erat gemina voluntas, scilicet divina & humana: erant geminæ actiones, nimirum divinæ & humanæ. Et quamvis in eo essent duæ voluntates, geminam naturam consequentes, non tamen inter se dissidebant ipsæ duæ voluntates; sed voluntas animæ Christi per omnia conformis erat voluntati divinæ. † Gemina erat voluntas: sed geminæ voluntatis una erat sententia, sicut geminæ naturæ una erat hypostasis. Quod autem in oratione positus ipse Christus (cum calicem passionis à se transferri petijisset) dixit Patri, *Verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu;* id dixit non secundum superioris rationis voluntatem, sed secundum humanum affectum, naturalemque appetitum, quo quilibet mortem, & ea quæ naturæ molesta sunt, refugit. Hoc ita dicens, docuit nos quomodo dicere debeamus, quando in nobis infirmitas humana aliquid aliter vult, quàm Deus vult.

Igitur in Christo (quod modò dicebamus) & natura divina mansit cum suis proprietatibus integra, & natura humana cum suis proprietatibus itidem salva permanit: neque divina in hu-

† Notanda doctrina contra hæreticos Monotelitas, seu unice voluntatis in Deo incarnato assertores: quos hic solidissime confutatos vide, juxta Theologiam D. Thomæ 3. p. q. 18. art. 1. 2. 3.

manam

INSTRVCTIO VITÆ ASCETICÆ. 971

Humanam, neque humana in divina mutata est. Ceterum divina natura permeabat humanam, & humana natura immanebat divinæ, atque à divina permeante sibi que unita deificabatur: veluti ferrum (ut interim in primo exemplo in re tanta utamur) ab igne se ingrediente & sibi unito redditur ignitum: non natura ferri in naturam ignis, neque natura ignis in naturam ferri convertitur. Proinde quando dicimus, *Verbum caro factum est*, Deus homo factus est, non intelligimus aliquam mutationem esse factam in incommutabili natura Dei, sed intelligimus, Deum, sive Verbum Dei, verè, non phantasticè, hominis carnem animatam assumpsisse: quemadmodum si dicamus, Rex effectus est trabeatus, non Regis substantiam mutatam esse, verum Regem trabeam induisse significamus. In his itidem verbis, Dominus gloriæ crucifixus est, Deus passus & mortuus est, ac similibus, non indicamus mutationem aliquam factam esse in natura divina, sed in natura humana Divinitati unita. Rectè dicimus, Deus passus est, quia Dei & hominis una persona est: non autem rectè diceremus, Natura divina passa est. Ob ineffabilem illam unionem, quâ Deus homini in unitate personæ conjunctus est, sæpè ea quæ in Christo sunt propria hominis, attribuuntur Deo: veluti quando dicimus illa quæ modo commemoravimus,

Dominus gloriæ crucifixus est, Deus passus ac mortuus est, Deus in terra visus est: rursus quæ sunt propria Dei, attribuuntur homini, ut in illo loco Evangelij, *Nemo ascendit in celum, nisi qui descendit de celo, filius hominis qui est in celo*. In hunc modum quemlibet hominem aliquando dicimus immortalem, aliquando mortalem: immortalem quidem secundum animam, mortalem verò secundum corpus. Id sanè dicimus, & dicere possumus, propter illam unionem, quâ anima & caro intimè sibi in unitate personæ copulantur. Igitur Christus secundum naturam humanam esurivit, sitivit, comedit, bibit, dormivit, fatigatus est, flagellatus est, mortuus est: nam natura divina inalterabilis impassibilisq; permanet. Quemadmodum enim, dum arbor à sole illustrata conscinditur, non scinditur ipse sol: ita quando in Christo natura humana patiebatur, natura divina passioni obnoxia non fuit.

Quamvis autem Christus verè mortuus sit ut homo, & anima ejus verè à corpore separata fuerit (nam mox ad inferos descendit ut inde suos eriperet) Divinitas tamen neque ab anima neque à corpore ipsius fuit sejuncta. Nunquam enim factum est, neque fiet unquam divortium illius stupendæ & gratiosæ unionis, quâ ipsū Verbum Patris suæ sacratissimæ animæ, suoque incontaminato corpori

R r r

corpori

Enchiridij Parvalorū. Lib. 2.

Ioan. 8. Quomodo filius hominu descendit de celo.

Simile in arbore.

8. In viduo mortis, non est separata Divinitas ab anima & corpore Christi.

Quomodo Deus vel Verbum factum est homo, ut ferrum in igne. Ioan. 1.

Quomodo Deus passus & mortuus.

Enchiri-
dij Pax-
yulosi.
Liber 2.

corpori in utero beatæ Virginis Mariæ hypostaticè unicum fuit. Ergò & in sepulchro Christus, & in inferno Christus erat: quia utrobique Divinitas humanitati erat unita; in sepulchro quidem carni sine anima, in inferno autem animæ sine carne. Neque tunc una hypostasis in duas hypostases fuit dissecta: sed Verbi hypostasis semper mansit animæ & corporis hypostasis. Nam (sicut diximus) ipsa anima & ipsa caro Christi non habuerunt aliquam hypostasim, præter illam quæ est Verbi seu Filij Dei hypostasis.

Christus à mortuis resurgens, jam carnem habuit immortalem, mors illi ultra non dominabitur: & nostra caro post resurrectionem immortalis erit. Fiet in membris, quod factum est in capite. Christus caput est omnium electorum suorum, & electi membra Christi sunt. Christus caput Ecclesiæ est, & Ecclesia mysticum Christi corpus est. Totus Christus, caput & corpus. Hinc ait in Evangelio: *Nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit de cælo. Solus omnino, qui descendit, ascendit: quia solus, sed totus Christus*

†. Tritum est enim de unione hypostatica Theologicum axioma: *Quod semel assumptum, nunquam dimissum, & in eo fundatur dogma Catholicum de concomitantia Deitatis in carne & sanguine Eucharistico, iuxta Synodum Tridentinam sess. 13. cap. 3. & can. 1.* Unde rogo Lectorem, ut notare & admirari velit, sicut par est, soliditatem, claritatem, subtilitatem doctrinæ Theologicæ toto hoc Enchiridii libro traditæ, in qua non est dubitandum, R. D. Blossium tam malignis Ecclesiæ temporibus peculiariter à Deo illuminatum fuisse.

Post re-
surrectio-
nem Chris-
tus totus
immorta-
lis est.
Rom. 6.
2do. etiam
sicut ca-
put nos-
trum
Christus,
immorta-
les eri-
mus.
Joan. 3.

(caput scilicet cum vivis membris) in cælum ascendit. Hinc etiam in Psalmo ita loquitur: *Longè à salute mea, verba delictorum meorum.* Quod nostrum est, sibi attribuit; nostra delicta, sua dicens, ut capitis & corporis conjunctionem unitatemque ostendat. Ipse nos secum levavit in cælum. Ibi jam spe sumus, ubi caput nostrum & caro nostra est. Veniet ad judicium Christus Dominus: veniet in forma servi iudicaturus, quam pro nobis assumpsit, & in qua venit iudicandus. Hæc de incarnatione Dominica pietatis charitatisque plenissima, à nobis dicta hoc loco sufficiant.

CAPVT XII.

Quanam à simplicioribus cognosci debeant de anima rationali & Angelis.

S. I.

Creatio animarum & Angelorum.

1. Facilius ex anima cognitione, quam aliarum rerum, pervenitur ad agnitionem & amorem Dei.
2. Unica anima præstantior est universo mundo corporeo.
3. Per eam habet homo omnium creaturarum perfectiones.
4. Quatuor gradus rerum creaturarum.
5. Angeli & homo creati ad Dei imaginem, quæ licet potuerit in eis obscurari, non tamen pernitens deperdi.
6. Creati ad participationem beatitudinis divinæ, quàm multi ex eis liberi arbitrij culpa amiserunt.
7. Excellentia liberi arbitrij: & illud ad usum nobis manere, tam ad bonum quàm ad malum.

CVM Angelus & homo duntaxat possint ipsam Divinitatem

INSTRVCTIO VITAE ASCETICAE. 313

aperta fa-
ci ad co-
gnitionē
& ama-
rem Crea-
turā

tatem (de qua suprà locuti sumus) agnoscere, venerari & amare; non erit fortè inutile, neque ingratum parvulis ac pijs, si de illis aliqua in medium protulerimus: ob id maximè, quòd anima humana ex attenta intimaque sui consideratione, magis in cognitione sui Conditoris proficere possit, quàm ex consideratione quarumcunque rerum visibilibum. Ipsa enim magis è propinquo repræsentat Deum, quàm creatura visibilis: sicut hominis imago magis accedit ad veritatem corporis humani, quàm hominis vestigium terræ impressum.

2.
Anima
rationa-
lis tota
mundo
corporeo
melior.

† Dicimus igitur, Angelum & animam humanam ceteras omnes creaturas dignitate præcedere, imò verò unius hominis animam præstantiorem esse universo hoc mundo visibili. Deus enim orbibus cælestibus, elementis, lapidibus, metallis, dedit quidem esse; non autem dedit vivere, neque sentire, neque discernere:

† Monco te, amice & pie Lector, ut legens hæc admiranda dogmata Blossiana de spiritibus Angelicis & humanis, ex intimis reconditæ Philosophiæ ac Theologiæ deprompta, credas ea esse conformia doctrinæ Aristotelicæ ac Thomisticæ, idque videbis, si legas Aristotelis libros de Cælo, & libros de Anima; & D. Thomæ 1. p. Quæstiones varias à q. 50. quæ est de Angelis, usque ad finem primæ Partis, ubi omnia quæ de Angelis & anima humana hic traduntur, inter Doctores disputantur; item S. Basilij, & S. Ambrosii, & aliorum Hexaëmericos Tractatus. Sed cum maximè subtilium harum rerum tractatio ex mente Blossij ad pietatem & ædificationem animæ referenda sit, satis erit denuò monuisse, praxim harum omnium speculationum meditatoriam reperiri apud R. P. Thomam à IESV de Contemplatione divina lib. 4. Hierarchiæ 2. gradu 1.

herbis & arbutis dedit esse atque vivere, id est, vegetari, sed non sentire, neque discernere: brutis animalibus dedit esse, vegetari, & sentire, at non discernere: ceterùm Angelo atque homini dedit esse, vivere, sentire, ac discernere. Angelus & homo discernere possunt, propter intelligentiam atque rationem quam à Deo acceperunt.

Enchiridion
dij. Par-
vulorum
Lib. 2.

Homo secundum corpus & contemperamentum ex quatuor elementis, communicat cum lapidibus, alijsque rebus inanimatis, & cum plantis viventibus, atque cum pecudibus sentientibus.

3.
Tribus
anima
hominis
omnium
creaturarum
perfectio-
nes. Essentia
Vivens.

Secundum vitam vegetativam, communicat cum plantis & pecudibus duntaxat, communem possidens cum eis vim altricem, quâ nutritur; vim augmentatricem, quâ quisque ad statam determinatamque magnitudinem ctescit; & vim seminariam sive generatricem, quâ id quod ejusdem secum speciei ac naturæ sit, producere potest.

Secundum vitam sensitivam, communicat cum pecudibus tantum, sortitus communes cum eis sentiendi potentias: nam & ipse & illæ habent visum, auditum, olfactum, gustum, tactum, motum corporis ac membrorum (qui motus etiam vocis emissionem atque respirationem sit) facultatem quoque imaginandi, memorandi, & appetendi.

Sentire

Appetitus deducitur in concupiscentiam & iram: unde oriuntur

Appetere

R r r 2 tur

Enchiridij Parvulorū. Lib. 2.

tur hæc quatuor, nempè desiderium, quando res concupita abest; voluptas, si res concupita adsit; item timor, dum mente concipimus futuram rem quam nolumus; & tristitia, dum ea res quam nolumus præsens est.

Imaginari.

Pecudes, id est bruta animalia, cognoscere dicuntur ea, quæ sensibus apprehendunt: & sicut cognitionem habent secundum sensum, ita etiam vim imaginandi & memoriam sensitivam, appetitumque sensitivum obtinent. Ea enim quæ sensibus exterioribus, visu, auditu, olfactu, gustu & tactu percipiunt, possunt imaginari, recordari, & appetere. Ad vim imaginatricem spectant etiam illa phantasmata quæ Visa inania appellamus. Ea nullam rem, sicut in natura est, repræsentant: & ferè ex pluribus simulacris ac spectris simul comixtis efformantur, veluti si intus occurrat figura equi prodigiosæ molis & alati; nam talem natura non parit.

Intelligere vel le, cum Angelus sunt animalia composita.

Homo non solum præditus est vi cognoscendi, imaginandi, memorandi & appetendi secundum sensum; verum etiam præclare ornatus est virtute cognoscendi, cogitandi, memorandi que secundum intellectum, & appetendi secundum rationem. Ipse sensu corporis sola materialia, intellectu verò mentis & immaterialia & materialia cognoscit. Anima rationalis cognoscit Deum supra se, se in se, Angelum circa se, &

sensibilia infra se. Cognitio pecudum, est veluti umbra cognitionis hominis; & cognitio hominis in hoc exilio adhuc constituti, umbra cognitionis Angeli Deum sicuti est cernentis; atque cognitio Angeli, tenuis umbra cognitionis divinæ. Angelus non corporaliter, sed spiritualiter subsistit, vivit, & sentit: in qua spirituali dignitate homo secundum animam cum Angelo convenit.

Quemadmodum spiritus præstantior est corpore; ita existentia, vita, & sensus spiritualis præstantior est existentia, vitæ, sensuque corporali. Quare visus, auditus, olfactus, gustus, & tactus spiritualis perfectior est visu, auditu, olfactu, gustu, & tactu corporali.

Deus, qui creaturæ suæ ista contulit, perfectissimè habet quæ dedit: sed cum ipse sit ens summè simplex, summeque unum, in eo non est aliud vivere, sentire & intelligere, quàm esse: non enim aliud est id quod Deus habet, atque aliud ipse Deus qui habet.

Sicut ex prædictis liquet, dignitas rerum creaturarum distincta est tanquam quatuor gradibus, juxta gradatum ordinem quatuor elementorum. Quemadmodum enim terra densa & gravis in summo loco strata est, aqua verò subtilior & superior est ipsâ terrâ, aer subtilior, superiorque aquâ, & ignis levior atque superior aère: ita ea quæ subsistunt quidem, sed non vivunt, postremum dignitatis lo-

Qua sensu-
sunt,
Qua ratione
vivunt.

tis locum tenent inter creaturas: ipsis siquidem digniora sunt ea quæ subsistunt, & vivunt: istis item digniora sunt ea quæ subsistunt, vivunt ac sentiunt: rursus his digniora sunt ea quæ subsistunt, vivunt, sentiunt, atque intelligunt.

§. An imaginem Dei creari. An angelus & homo. Gen. 2. Imago non perditur.

Deus igitur Angelo & homini intellectum rationemque concessit, atque ita utrumque ad imaginem suam condidit: ad imaginem Dei factus est homo secundum animam. Quæ Dei imago potest sanè peccando obscurari, fœdarique, sed deperdi nunquam potest. sicut aurea Regis effigies, si in cœnum conijciatur, vel cœno illinatur, deturpatur quidem, non autem aboleretur. In his tribus creaturæ rationalis potentijs, memoriâ, intellectu & voluntate, sanctæ Trinitatis similitudo relucet. O miram dignitatem ipsius creaturæ rationalis, quæ Deum intellectu cognoscere, memoriâ recolere, voluntate eligere ac diligere, eoque frui potest! Per tres illas excellentissimas vires, est capax scientiæ, disciplinæ, consilij, virtutis, sapientiæ, sinceræ voluptatis, & beatitudinis sempiternæ. Bruta animantia intellectu & ratione carentia, voluntatem non habent. Ipsa cum intellectu ac voluntatis expertia sint, nihil aliter quàm per sensus comprehendere, & nihil liberè eligere possunt. Nonnunquam tamen dicuntur, ob quandam similitudinem, & illa intelligere

In tribus potentijs anima est imago divinitatis.

quæ sensu percipiunt, & illa vel le sive eligere quæ naturali appetitu instinctuque concupiscunt ac prosequuntur.

Enchiridij Parvulorum Lib. 2.

Bonus Deus Angelum hominemque ad hoc condidit, ut & ille & iste beatus quadam sui participatione fieret: vidit enim, suam beatitudinem & communicari posse, & minui non posse. Sed tantæ felicitatis consortium multi Angeli suâ culpâ perdidērunt: multi item homines similiter illud perdunt.

6. Et ad beatitudinis eterne participationem, nisi per peccatum ab ea excludamur.

Ipsè Deus, qui voluntate summe liber est, Angelo & homini liberum voluntatis arbitrium contulit, ut uterque laude atque præmio digna ageret. Quid enim laudis, quid præmij mereferet homo vel Angelus, si malû facere non potuisset, & bonum non voluntatis electione, sed necessitate naturæ faceret, quemadmodum ignis necessitate naturæ sursum fertur? Profectò neque Angelo, neque homini Deus aliquid præstantius contulit libero arbitrio. Nam si eis libertatem arbitrij negasset, onaninò benè vivendo, præmium non mererentur; sicut nec malè vivendo, supplicium: æternæ beatitudini capessendæ apti non essent: non magis laude digni haberentur, quàm bruta animalia; quæ cum naturam nequaquam ducant, sed à natura ducantur, non voluntate eligente, sed naturâ cogente, appetitum concupiscentiamque suam sequuntur. Creatura rationalis

7. Liberum arbitrium nunquam extinguitur.

Enchiridii Parvulorum Lib. 2.

si liberum arbitrium non haberet, voluntatem habere dici non posset: non enim voluntas esset, si coacta esset. Libera igitur & spontanea est voluntas, libereque eligit. Verum neque Angelus, neque homo, bonum † sine gratia & adiutorio Dei eligit.

† Bonum naturale vel morale potest fieri aut eligi à libero arbitrio viribus naturæ sine gratia; non autem supernaturale vel utile ad æternam salutem promerendam. Ita est definitum in Synodo Tridantina sess. 6. De justificatione Can. 1. 2. 3.

S. II.

Lapsus Angelorum & hominum.

1. Angelis & hominibus mora aliqua fuit concessa, in qua se ad Deum converterent: quæ pro sua libertate quidam bene, quidam male usi sunt.
2. Homo creatus in innocentia natura, & donis gratiæ;
3. Collocatus in paradiso, loco amantissimo, statumque ipsius convenientissimo.
4. Per peccatum tam à statu illo felici, quam à loco amano dejectus fuit.
5. Restitutus tamen gratia, per adventum Elij Dei in carnem.

1. **Q**uemadmodum autem Angelus divina lege certam quandam moram, (quantulacunque illa fuerit) acceperat, in qua se ad Deum, Deo adjuvante, convertere posset, si vellet: ita homini vitæ hujus curriculum indultum est, in quo si bene vivere velit, præstare id cum Dei auxilio possit. Et † sicut inter Angelos naturâ vertibiles mutabilesque; illi qui in prædicta mora Deo

Beati in bono confirmati:

† Quæ hic breviter habes de lapsu Angelorum, fusè ostenduntur apud D. Thomam per novem articulos q. 63. in 1. p. ubi agitur de Angelorum malitia quoad culpam.

per obedientiam atque amorem adhæserunt, gratiâ Dei in bono confirmati sunt, & jam à bono dimoveri non possunt; alij verò qui per rebellionem sese à Deo averterunt, in malo (gratiâ Dei eos destituyente) obdurati sunt, & jam à malo deflecti nequeunt: ita homines, qui ad Deum conversi, sive charitate ornati sunt quando ex hac vita emigrant, nunquam deinceps à Deo averti poterunt; etiam si tales sint qui nondum plenius cæli gaudijs beari, sed adhuc transitorijs purgatorij pœnis detineri debeant: qui autem à Deo aversi, charitateque profus vacui sunt dum moriuntur, perpetuò à Deo aversi erunt. Quæ tamen immobilitas non in eis libertatem arbitrij tollit, imò verò illam perficit in bonis. Ipsi enim boni Angeli, & sanctæ animæ è carnis ergastulo egressæ, liberrimè maximeque spontaneè bonum (gratiâ Dei adjuvante) eligunt, ac malum respuunt: mali item spontanea voluntate bonum respuunt, malumque eligunt.

Deus fecit hominem rectum, omnino pravitate carentem, omni virtute decorum, fortem, jucundum, securum, tranquillum, & bonis omnibus ornatum. Ipse enim homo antequam per inobedientiam peccaret, erat veluti alter Angelus. Nam omnis timoris omnisque anxietatis expertus, contemplatione divinorum pure animus oblectabat pascebatque. Deum cognoscebat, Dei familiaritate

nitate fruebatur, Deo obediebat, Deum reverebatur, diligebat, colebat & laudabat assidue. Eum ejusque gloriam in omnibus quærebat: non se perversè amabat, nihil inhonestè aut indecenter appetebat, carnem habens spiritum per omnia subjectam. Poterat non mori, & poterat mori: quia per Dei gratiam atque arbitrij libertatem poterat non peccare, & per eandem arbitrij libertatem poterat peccare. Si non fuisset transgressus præceptum Dei, si tentatori ad peccatum illicienti non consensisset, mortuus etiam non fuisset; possidens corpus semper vegetum, nulli morbo, nulli dissolutioni obnoxium.

suavitate refertum, & veris perpetua temperie vernantique ardentem. Ibi non æstus, non frigus, non venti, non tempestates, non aliqua alia peregrina erant, quæ molestiam adferre possent. De quo paradiso ipse homo, si Deum non offendisset, translatus fuisset in cælum, & animale corpus ejus (nulla morte interveniente) in spirituale fuisset demutatum, sicut corpora justorum in resurrectione immutabuntur.

Enchiridij Parvulor. Lib. 2.

1. Cor. 15.

At post offensam in Deum commissam, felicissimus ille status planè eversus est: id quod nos heu! miseri quotidie experimur.

4. Afiato & loco dejecti propriè peccati.

Nam peccato per liberum arbitrium admissio, ipsa arbitrij libertas non quidem profus perditæ, sed misere labefactata infirmataque est. Cœpit caro rebellis esse spiritui, & innumera mala subsequuta sunt. Adam & Eva prævaricatores primique parentes nostri è loco voluptatis ejecti, atque in hoc calamitosum exilium relegati, filios in libidinis ardore genuerunt: qui si non peccassent, habere liberos absque concupiscentiæ æstu potuissent, eo quem novit Deus modo. Hinc in posteros omnes secundum ipsam carnem concupiscentiam genitos peccatum, corruptio, & mors pertransijt. Dum enim anima rationalis corpori in libidinis fervore concepto, & concupiscentiarum pleno, à Deo infunditur,

Arbitrij debilitas, Carnis rebellis.

Rom. 5. Mortis & peccati originalis in posteris derivatio.

3. Positus fuit in paradiso quem plantaverat Deus. Congruum enim erat, ut is qui conditionem brutorum animantium tanto intervallo superabat, & ad dignitatem Angelicam proximè accedebat, locum sortiretur inferiorem quidem Angelorum domicilio, præstantiorem verò pecudum habitaculo. Homo quippe ex invisibili & visibili natura coalitus, omnifariam medius est, tanquam nexus quidam & vinculum omnium creaturæ. Incolebat ergo homo paradysum terrestrem, locum lucidissimum, locum omnigenæ amoenitatis, heritæ, voluptatis, & opulentæ; locum aère subtilissimo purissimoque præcellentem, plantis semper viventibus insignem, odoris grata

Gen. 2. & 3. Paradisi sui servitium protemmoda habitacione Adamo & Eva concessum.

Ejus a. quatuor.

Enchiridij Parvulorum Lib. 2.

tur, mox ex ipsius pollutæ corruptæque carnis consortio polluitur, vitiumque concupiscentiæ, & reatum originalis culpæ contrahit, quemadmodum si purum balsamum sordenti vasculo fuerit instillatum, continuò inficitur contaminaturque.

Attributa Angelorum & animarum.

1. Angelus & anima circumscribuntur loco, tempore, & comprehensione, seu limitibus naturæ. Angelus quidem loco, in quo operatur, anima verò rationalis, ratione corporis cui alligatur.

2. Angelus etiam & anima circumscribuntur tempore; non enim fuerunt semper: sed Angeli simul creati sunt initio temporis; anima verò tunc creatur, cum individuus corpori suo insinatur.

3. Circumscribuntur etiam comprehensioni intellectivæ terminis.

4. Sunt autem immateriales utriusque, licet Deo comparati quodammodo corporales dici possint.

5. Angelorum insertiones & lingua, & ipsorum Hierarchia.

6. Nunquam peccaverunt nunquam peccabunt Angeli: anima in hac vita adhuc peccatrix est.

si
Sed gratia tandem per Christum restituta facta.
Gen. 2.
Ioan. 3.
Ioan. 4.

Non tamen nos perditos benignus Deus dereliquit. Nam miseratus infelicitatem hominis ad imaginem suam, secundum Spiritum, conditi, qui maligni serpentis suggestione circumventus peccando perierat, misit Filium suum in mundum. Venit Unigenitus Dei ad nos, carnem nostram assumpsit, erexit prostratos, sanavit saucios, roboravit infirmos, illuminavit cæcos, docuit ignaros.

Galat. 4.

Ex filijs iræ, fecit filios misericordiæ; ex filijs diaboli, fecit filios Dei. Exempla virtutum ostendit, Sacramenta instituit, Sanguinem pro nobis fudit, sua nos morte

Ephes. 2.

redemit, & redemptis æternitatis aditum devicta morte re-

seravit.

* *

Angeli & animæ rationalis substantia, eximiam diviniæ substantiæ similitudinē præfert. Est enim spiritualis, invisibilis, infigurabilis, immaterialis, simplex, indivisibilis, sed circumscripta. Circumscribuntur Angelus atque anima humana trifariam, more sensibilibus, sed minus quàm sensibilia: circumscribuntur, inquam, loco, tempore, & comprehensione.

Loco circumscribuntur, non quidem corporali (cùm utriusque essentia sit incorporea) sed loco intellectuali. Sensibilia dimensionem longitudinis, altitudinis & latitudinis habentia, sui interpositione distantiam circumstantium in loco faciunt: spirituales verò & immateriales creaturæ non faciunt huiusmodi distantiam in loco. Si enim in certo aliquo

INSTRVCTIO VITÆ ASCETICÆ: 719

aliquo loco plures fuerint spiritus, non propterea redditur ipse locus angustior, quò minus corporalia & sensibilia recipere continereque possit. Angelus & anima humana idcirco dicuntur loco circumscribi, quòd præsentia atque operationis suæ modum finemque determinatum habeant. Ita alibi sunt, ut alibi non sint: solus enim Deus ubique est.

Si Angelus in cælo est, in terra simul non est: veluti si lumen cereoli accensi templum Ierosolymis illustret, ipsum idem lumen tunc in sacello Romæ sito non est, nec ipsum sacellum Romanum illustrat. Quando autem in terra est Angelus, aut ad externa administranda mittitur, non ob id minus fruitur jugi visione Dei; quàm si in cælo esset. Tanta ejus agilitas & pernitas est, ut celerius moveatur atque transeat, quàm fulgur emicet. Angelus & anima à corpore separata, nonnquam visibilem formam assumunt talem & qualem voluerit Deus, ut ab his conspici possint quibus apparent: verum ejusmodi figura de eorum substantia non est.

Anima rationalis in hac peregrinatione corpori alligata, magis censetur circumscribi loco, quàm Angelus qui corpori alligatus non est. Illa tota toti corpori, totaque cuilibet corporis viventis parti adesse dicitur; Deum aliquo modo imitata, qui totus in toto mundo, & totus in qualibet mundi parte est. Peculiariter ta-

men in corde & cerebro anima perhibetur esse, quemadmodum Deus in templo nomini suo dedicato, & in cælo singularis est.

Vnde non sine causa homo dicitur esse μικρόκοσμος, hoc est, minor mundus. Nam & quatuor gradus substantiarum, quibus major mundus perficitur, in se continet; quia subsistit, vivit, sentit & intelligit. In eo mens sive ratio est veluti supremum cælum. Convenit ergò ut appetitus rationalis dominetur, appetitus verò sensitivus obtemperet. Si anima sanctitate ornatur, in ea fides charitate illustris est tanquam sol, continentia ut luna, ceteræ virtutes sicut sidera.

Ipsa anima nec partiri, nec augeri, nec minui potest. Non est major in virili hominis ætate, & minor in ætate puerili: æquè magna est si corpus fuerit breve, sicut si esset proceritatis giganteæ. Ipsa corpus permeat, permeandoque vivificat; nutritionem, sensuum perceptionem, motum & appetitum efficiens. Eadem facilitate moveret corpus ingentis magnitudinis, qua facilitate movet corpus mediocris stature. Ipsa videt per oculos, audit per aures, loquitur per os: ipsa visibilem decorem, quem corpus habet, subministrat, Deo eum suppeditante. Non tamen est pulchrior in pulchro corpore quàm in deformi, nisi in pulchro corpore sit sanctior quàm in deformi: sed tam in deformi quàm

Enchiridij Part. 2. Lib. 2.

2. Cur homo dicitur esse parvus mundus? seu μικρόκοσμος.

4. Anima in corpore indivisibilis nec augetur, nec minuitur.

Vera anima pulchritudo.

Enchiri-
dij Par-
vulorū.
Liber 2.

in pulchro corpore est pulcherri-
ma, si peccatis non fuerit detur-
pata. Visibilis pulchritudo cor-
poris non prodest, si desit invisibi-
lis pulchritudo mentis: illam ho-
mo cum inanimatis & pecudi-
bus, istam cum Angelis commu-
nem habet. Anima rationalis eō
pulchrior est, quō innocentior, &
virtutibus donisq; cælestibus or-
natio fuerit.

3. Quid
corpus,
quid ani-
ma, per
mortem
deserit.

Quid si corpus sine anima, vi-
demus, quando per mortem se-
parata est anima à corpore. Frustrā
tunc patent oculorum fenestræ:
nam qui per illas prospiciebat,
abscessit. Jacet terrenum habitā-
culum ab habitatore desertum.

2.
Circum-
scribun-
tur dura-
tione, si-
ve sacu-
lo & tem-
pore.

Quōd Angelus & anima ratio-
nalis circumscribantur sæculo si-
ve tempore, manifestum est. Ne-
que enim semper fuerunt, sed esse
in ceperunt: quamquā esse non
desinent, quia immortalitatem
munere conditoris acceperunt.

1. Tres
spiritus
vitales à
Deo crea-
ti dura-
tione di-
stinguun-
tur.

* Hac
sunt fe-
re verba
sumptā
ex B. Gre-
gorio
Magno
Papa
lib. 4.
Dialo-
gorum
cap. 3.
2. Ange-
li omnes
errati si-
mul: ani-

Deus enim creavit tres spiritus
vitales, nempe spiritum brutorū
* animalium rationis expertem,
qui carne tegitur, & cum carne
moriatur; spiritum humanum ra-
tionis participem, qui carne te-
gitur, sed cum carne non mori-
tur; spiritum Angelicum etiam
rationis participem, qui nec car-
ne tegitur, nec moritur.

Angelus majoris ævi est, quā
anima humana. Nam Angelos
quidē omnes Deus in initio crea-
tionis mundi condidit, animas
autem non format antequam
condat corpora quibus illæ u-

niendæ sunt. Dum quamlibet
animam creat, eam simul corpo-
ri disposito infundit: ita ut ne
minimo quidem momento ipsa
animæ creatio præcedat sui infu-
sionem unionemque cum cor-
pore.

Porro neque Angelus, neque
anima humana, de substantia Dei
sunt: (nam si de substantia Dei
essent, nunquam ad malum de-
flecti, nunquam peccare potuis-
sent) sed tam illum quā istam
ex nihilo creavit Deus.

Circumscribuntur Angelus &
anima comprehensione, quia in-
tellectu comprehenduntur: inter-
minum etiam Deum omnino atq;
integrè comprehendere non pos-
sunt, cū intellectum termina-
tum habeant. Vbi venerimus ad
supernam & æternam illam pa-
triam, agnoscemus plenius natu-
ram Angeli atque animæ ratio-
nalis, agnoscemus speciem & ter-
minum substantiæ utriusque:
nam hic ipsæ animæ nostræ ne
sibi quidem facis cognitæ sunt,
tantum abest ut Angelos exactè
comprehendant.

Sanè alia est natura Angeli, at-
que alia natura animæ humanae,
& mens Angelica secundum na-
turam præstantior esse asseritur
mente humana.

Angelus non potest ingredi
substantiam animæ, neque anima
substantiam Angeli: spiritus ve-
rò increatus Deus, creaturæ sue
capax, tā spiritui Angelico quā
humano illabitur.

Quando

*Si Quomodo
diabolicus
instinctus
energum
magis.*

Quando aliquis vexatur à spiritu diabolico, non debemus existimare substantiam diaboli ingressam esse substantiam spiritus humani: sed ipsum spiritum malignum, malitiæ suæ effectum permissione Dei in corpore humano exercere, animamque tartareis diverberare flagellis, inficere venenis, aut inflammare incendijs.

4.

*Respectu
corporum
sunt im-
materialia
ter; com-
paratione
Dei, ma-
teriales
dici pos-
sunt tam
Angelus
quam a-
nima hu-
mana.*

Si vel Angelus vel anima humana conferatur cum crassitie corporis sensibilis, rectè immaterialis dicitur: si verò comparetur cum Deo, jam & ille corporeus, & ista corporea materialisque dici potest: non quòd corporeâ materia constet, sed quòd à Dei simplicitate nimium absit, quemadmodum aqua si conferatur cum terra, rara & subtilis est; si cum aëre conferatur, jam densa crassaque esse censetur. Sola Divinitas propriè dicitur immaterialis & incorporea, quæ ex se, id est ex sua natura est simplicissima. Itidem ipse Deus solus propriè dicitur immortalis: nam Angelus & anima non ex se, sed indultu & gratia conditoris immortales sunt.

5.

*Angelo-
rum locu-
tio &
hierar-
chia tri-
plex per
novem
choros.*

Voces sermonesque Angelorū spirituales sunt, tantò meliores & perfectiores vocibus nostris quas linguâ carnis emittimus, quantò spiritus dignior est corpore. Ipsarum cælestium substantiarum, videlicet spirituum Angelicorū, tres sunt hierarchiæ, id est, sacri Principatus: quæ ternaria distin-

ctio imaginem beatæ Trinitatis pulchrè repræsentat. Ad eisdem sanctæ Trinitatis similitudinem unaquæque hierarchia digeritur in tres ordines sive choros. Nam prima seu suprema hierarchia discreta est in Seraphim, Cherubim & Thronos: secunda sive media, in Dominationes, Virtutes & Potestates: tertia, in Principatus, Archangelos & Angelos.

Nos corruptibili carne depressi, & multis peccatorum sordibus foedati, longè inferiores sumus ipsi sanctis Angelis qui Deo nunquam displicuerunt; nunquam enim peccaverunt, neque peccabunt unquam. Et quamvis magno intervallo nos miseros dignitate puritateque transcendant, plurimum tamen oprant & satagunt, ut illis in æterna gloria æquemur, vel etiam eos præcedamus. Tanta videlicet humilitas, tanta benevolentia, tanta benignitas, caritas, in eis est. Hos imitari, hos diligere ac venerari, horum felicissimum consortium omnibus votis expetere, & ad illud semper suspirare debemus. O quam beati erimus, quando eorum jucundissimis cœtibus admixti, Dominum Deum nostrum unâ cum ipsis laudabimus in sæcula sæculorum! Nos tunc summo bono perfectè conjuncti, castissima voluptate divinæ fructiois omnino replebimur, & inenarrabili lætitia undique circumdabimur. Non totum gaudium intrare poterit.

*Enchiridion
dij Par-
vulorum.
Lib. 2.*

6.

*Anima
adhuc
sunt pec-
catrices
in vita
non autem
Angeli
& tamquam
Angeli,
optant
conferre
in celo
habere
nos. &
beatum
consortium.*

Enchiridij
Parvulorū.
Lib. 2.

Matth.
25

terit in nos gaudentes : sed toti gaudentes intrabimus in ipsum gaudium. Nam cum omnis creatus spiritus sit finitus, infinitum bonum, infinitum gaudium penitus comprehendere non potest: sicut pisciculus in immenso pelago natans, totam aquam imbibere nequit. Planè in Deo, in visione melleæ faciei ejus, in clara contemplatione Divinitatis ipsius, terminum finemque desideriorum nostrorum inveniemus; in eo enim omnis sufficientia & excellentia est.

§. IV.

Ex quarto libro Dialogorum beati Gregorij Papæ, quod invisibilia non ideo putari debent non esse, quod per experimentum minimè cognoscantur. Sive de aternitate animæ rationalis.

1. Primi parentibus dubium non erat dari invisibiles creaturas, quoniam illarum alloquio fruebantur.

2. Posteru eorum, qui hoc non experiebantur, capis esse dubium; quod egregia comparatione illustratur.

3. Probat autem ex libro Ecclesiastæ, substantias invisibiles, & vitam aliam, ista visibili meliorem.

4. Probat idem ex gradibus rerum.

5. Item experientia ipsa animæ rationalis, quam nemo dubitat esse in corpore vivo, licet ipsam non videat.

6. Præterea ex ipsa Dei natura, quæ cum sit invisibilis, non decuit eam carere invisibilitibus ministris.

7. Tandem experientia rerum visibilium, quæ non videntur nisi per invisibilia.

1.
Primi
parentes

Postquam * de paradisi gaudijs (culpâ exigente) expulsus est primus humani generis

parens, in hujus cæcitatibus atque exilij, quam patimur, venit ærumnam: quia peccando extraxit semetipsum fufus, jam illa cælestis patriæ gaudia, quæ prius contemplabatur, videre non potuit. In paradiso quippè affluerat homo verbis Dei perfusi, beatorum Angelorum spiritibus cordis munditiâ & celitudine visionis interesse; sed postquam huc cecidit, ab illo, quo implebatur, mentis lumine recessit.

Excujus videlicet carne nos in hujus exilij cæcitate nati, audimus quidem cæcitem esse patriam, audimus ejus cives Angelos Dei, audimus eorundem Angelorum socios spiritus iustorum & peccatorum sed carnales quique, quia illa invisibilia per experimentum scire non valent, dubitant, utrumne sit quod corporalibus oculis non vident. Quæ nimirum dubietas in primo parente nostro esse non potuit: quia exclusus à Paradisi gaudijs, hoc quod amiserat (quia viderat) recolerebat. Hi autem sentire vel recolere audita non possunt: quia eorum nullum (sicut ille) saltem de præterito experimentum tenent. * Ac si enim prægnans mulier mittatur in carcerem, ibique pariat puerum, qui natus puer in carcere nutriatur & crescat, cui forsalsè mater quæ hunc genuit, solem, lunam, stellas, montes, campos, volantes aves, currentes equos nomet; ille verò, qui est in

in carcere natus & nutritus, nihil aliud quam tenebras carceris sciat, & hæc quidem esse audiat, sed quia per experimentum non novit, veraciter esse diffidat: ita in hac exilij sui cæcitate nati homines, dum esse summa & invisibilia audiunt, diffidunt an vera sunt, quia sola hæc infima, in quibus nati sunt, visibilia noverunt. Vnde factum est, ut ipse invisibilium & visibilium creator, ad humani generis redemptionem Unigenitus Patris veniret, & spiritum ad corda nostra mitteret; quatenus per eum vivificati crederemus, quæ adhuc scire per experimentum non possumus. Quotquot ergo hunc spiritum hereditatis nostræ pignus accepimus, de vita invisibilium non dubitamus. Quisquis autem in hac credulitate adhuc solidus non est, debet proculdubio majorum diffidis fidem præbere, eisque jam per Spiritum sanctum invisibilium experimentum habentibus credere: quia & stultus est puer, si matrem idè æstimet de luce mentiri, quia ipse nihil aliud quam tenebras carceris agnovit.

3. * Concionator noster (scilicet Ecclesiastes) velut ex mente infirmantium humanæ suspitionis sententiam proponit, dum dicit: *Vnus interitus est hominis & jumentorum, & aqua utriusque conditio; sicut moritur homo, sic & illa moriuntur: similiter spirant omnia, & nihil habet homo jumento amplius.*

Dari vitam visibili meliorem atq; adeo substantiam nris stiles, docet Ecclesiastes: Eccl. 3. *Loquitur de

Qui tamen ex diffinitione rationis suam postmodum sententiam protulit, dicens: *Quid habet amplius sapiens à stulto? & quid pauper, nisi ut pergat illuc, ubi est vita? Qui igitur dixit, nihil habet homo jumento amplius, ipse rursus diffinivit, quia habet aliquid sapiens, non solum amplius à jumento, sed etiam ab homine stulto; videlicet ut pergat illuc, ubi est vita.* Quibus verbis primum indicat, quia hic hominum vita non est, cum esse alibi testatur. Habet ergo homo hoc amplius jumentis, quia illa post mortem non vivunt, hic verò tunc vivere inchoat, cum per mortem carnis hanc visibilem vitam consummat.

* Homo sicut in medio creatus est, ut esset inferior Angelo, superior jumento: ita habet aliquid commune cum summo, aliquid commune cum infimo: immortalitatem scilicet spiritus cum Angelo, mortalitatem verò carnis cum jumento, quousque & ipsam mortalitatem carnis gloria absorbeat resurrectionis.

PETRUS. * Quodam Fratre moriente præsentem me fuisse contigit. Qui repente dum loqueretur, vitalem emisit flatum: & quem prius mecum loquentem videbam, subito extinctum vidi: sed ejus anima utrùm egressa sit an non, non vidi. Et valdè durum videtur, ut credatur res esse, quam nullus valeat videre. GREGORIUS. Quid mirum,

Enchiridij Parvulor. Lib. 2.

nudò B. Gregorius lib. 4. Dial. cap. 4. ex verbis Ecclesiastæ seu Concionatoris cap. 3.

4.

Ex gradibus jumentis, hominis & Angeli. * Hæc dicit B. Gregorius eodem lib. 4. cap. 3.

5.

Experientia animæ rationalis quam tantum non videmus in corpore. * Hæc posert Petrus iuterlocutor eodem

Enchiridij Parvulorū. Lib. 2.

lib. 4. cap. 5. & mox respondet Gregorius.

Perre, si egredientem animam non vidisti, quam & manentem in corpore non vides? Nunquid modò cum mecum loqueris, quia videre in me non vales animam meam, idcirco me esse exanimem credis? Natura quippè animæ invisibilis est; atque ita ex corpore invisibiliter egreditur, sicut in corpore invisibiliter manet.

6.

De natura Dei in visibilibus, qui etiam assignandi sunt ministris invisibilibus;

Non quidem subtiliter, sed solenter dico: quia sicut vis animæ vivificat & movet corpus, sic vis divina implet quæ creavit omnia: & alia inspirando vivificat, alijs tribuit ut vivant (vitâ scilicet vegetativâ;) alijs verò hoc solummodò præstat ut sint. Quia verò esse non dubitas creatorem & regentem, implentem & circumplectentem, transcendentem & sustinentem, incircumscriptum atque invisibilem Deum: ita dubitare non debes, hunc invisibilia obsequia habere. Debent quippe ea quæ ministrant, ad ejus similitudinem tendere cui ministrant: ut quæ invisibili serviunt, esse invisibilia non dubitentur.

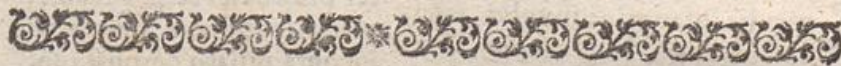
Hæc autem quæ esse credimus, nisi sanctos Angelos & Spiritus justorum? Sicut ergò motum considerans corporis, vitam animæ manentis in corpore perpendis ab imo; ita vitam animæ exeuntis è corpore perpendere debes à summo: quia potest invisibiliter vivere, quam oportet in obsequio invisibilis Conditoris manere.

Nulla visibilia nisi per invisibilia videntur. Ecce enim cuncta corporea oculus tui corporis aspicit: nec tamen ipse corporeus oculus aliquid corporeum videret, nisi hunc res incorporea ad videndum acueret. Nam tolle mentem quæ non videtur, & in casum patet oculus qui videbat. Subtrahe animam corpori, remanent proculdubidò oculi in corpore aperti. Si igitur per se videbant, cur discedente anima nihil vident? Hinc ergò collige, quia ipsa quoque visibilia non nisi per invisibilia videntur.

* *

PIÆ

PIÆ PRÆCATIONCVLÆ
ET DOXOLOGIÆAD DEUM
DEIPARAMQVE VIRGINEM
MARIAM.I.
AD DEVM.*Oratio Dominica.*

*Oratio
Domini-
ca à Do-
mino Iesu
d' Bata
Matth
cap. 6.*

PATER noster, qui es in cælis: sanctificetur nomen tuum. Adveniat regnum tuum. Fiat voluntas tua, sicut in cælo, & in terra. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Et ne nos inducas in tentationem. Sed libera nos à malo. Amen.

Alia Precatio.

*Offertorium
tri aster-
no Filii,
& cor ac
merita
eius.*

OPIA Pater cælestis, miserere mei vilissimi vermiculi. Ego in plenam expiationem atque sa-

tisfactionem pro omnibus peccatis, excessibus ac negligentijs meis, & pro peccatis totius mundi, offero tibi sacratissimum cor Unigeniti tui, sanctissimamque conversationem, passionem & mortem ejus. Tibi, eidemq; Filio tuo Domino meo Jesu Christo, ac Spiritui sancto, uni Deo, honor & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

Salutatio ad IESVM.

AVE dulcedo cordis mei, & vita animæ meæ Jesu Christe fili Dei, Rex æternæ gloriæ, qui incarnatus, passus, & mortuus fuisti pro me: benedictus tu in sæcula, & benedicta dulcissima Genitrix tua Virgo Maria. Ablue me, quæso, pretioso Sanguine tuo, & ab omni peccato emunda, meritisque ac virtutibus tuis exorna, ut tibi placeam. Amen.

*Quævis
allocutio
& petitio
ad dul-
cissimum
IESVM.*

Item

Oratio
ad
Deum
&
Deipa-
rani.

Item ad IESVM.

Oratiarū
actio pro
tota Chri-
sti vita
& passio-
ne sibi
impensa.

Ecce fasci-
culus
myrrha
collectus
ex omni-
bus labo-
ribus &
doloribus
vitae &
mortis
dulcissimi
IESV.

ADoro te benignissime Do-
mine IESU CHRISTE, &
gratias ago tibi, sicut possum
ex intimis medullis animæ meæ,
pro universis beneficijs inexhau-
stæ bonitatis tuæ: gratias ago pro
omnibus quæ pro salute mea fa-
cere, loqui & tolerare voluisti.

Gratias ago, quod tu pijs-
simus Redemptor meus dignatus sis pro
me incarnari, & in frigoris aspe-
ritate à Maria Virgine nasci, pan-
niculis infantulus involvi, fasci-
colis stringi, in præsepio super
fœnum vagiens reclinari, uberi-
bus virgineis lactari, octavo à na-
tuitate tua die circumcidi, varijs
laboribus & ærumnis juvenis fa-
tigari, crebris persecutionibus &
convitijs infestari, tædio mœrore-
que gravissimo affici, sudore san-
guineo præ vehementia anxietati-
tum suffundi, ab iniquis irreve-
renter comprehendi, protervè li-
gari, ignominiosè abduci, falsò
accusari, injustè damnari, fœdè
conspui, alapis & colaphis inhu-
maniter cædi, facie indecenter ve-
lari, contumelijs & illusionibus
vexari, coram profano iudice sitti,
veste ridicula velut amens indui,
impiè contemni, nudus ad co-
lumnam vinculis adstringi, fla-
gris crudeliter conscindi, proprio
sanguine per rotum corpus rubri-
cari, vestimento purpureo in
majus opprobrium contegi, spinis
coronari, nugatoriè salutari, a-

rundine percuti, pondere crucis
premi, amarissimo potu myrrha-
tifellitiquè vini affligi, in cruce
atrociter extendi, diris clavibus ma-
nus & pedes configi, blasphemijs
impeti ac tandem miserabiliter
inter latrones pendens ac vehe-
mèter sitiens aceto gustato mori.

Gratias ago pro universis de-
pressionibus ludibrijs, tunctioni-
bus, plagis, doloribus & angus-
tijs tuis: gratias ago pro effluo-
ne pretiosissimi Cruoris, qui è sa-
cro sanctis Vulneribus tuis largi-
ter profluxit, & pro separatione
præcellentissimæ animæ tuæ ab
incontaminato corpore tuo.

Rogo te, Domine, & obsecro
per istas miserationes tuas, ut om-
nes peccatorum maculas quas
contraxi, misericorditer deleas,
& me ac ceteros fideles tuos, præ-
cipueque eos qui meis orationi-
bus specialiter commendati sunt,
perfectè purifices, sanes, illumi-
nes, & ad vitam æternam perdu-
cas. Amen.

Alia precatio ad IESVM.

O Spes, refugium, & salus mi-
serorum, Jesu! miserere mei.
O pax, gaudium & dulcor electo-
rum Jesu! lætifica me. O lux
pulchritudinis immensæ! Ani-
mam meam tuis illustrationibus
irradia, tuis influxibus pasce ad
gloriam nominis tui. Tribue,
Domine, ut nulli rei visibili per
inordinatum affectum alliger, sed
omnia transitoria perfectè con-
temnam,

INSTRUCTIO VITAE ASCETICAE.

temnam, caelestia votis ardentibus concupiscam, te Deum meum summum atque unicum bonum meum super omnia aestuante diligam. Amen.

Doxologia Rhythmica
Ad IESVM.

*Ad Vultu-
nera ro-
sea Chri-
sti Do-
mini.*
SALVE CHRISTI sacer vultus,
Casus, conspicuus, inculcus,
Qui mutasti tuum florem,
Pro me versus in pallorem.
Salve caput venerandum,
Totis votis amplexandum,
Quod dira spina prefferunt,
Et undique confixerunt.
Ave carodelicata,
Flagris scissa, fatigata,
Qua pro me pergens ad lethum,
Gustasti fel & acetum.
Ave latus fons dulcoris,
In quo patet vis amoris,
Te saluto cor amœnum,
Cor omnibus bonis plenum.
Manus, pedes perforatos,
Et cruore purpuratos
Corde veneror & ore,
Interno ductus amore.
Tuas, mi JESU, sacratas
Et mirè vernantes plagas,
Nunc inscribe meo cordi,
Vt sim gratus tuo cordi.
In his piè me reconde,
* Et in Vt inde fugam abundè,
eternū Vnde te ferventer amem,
laudem Amen. * Et ad se denter clamem. Amen.

Alia Doxologia Rhythmica
Ad IESVM.

OJESU *suavis Domine,*
Culpa pulsa caligine,
Mentem illustra lumine,
Et reple cor dulcedine.
Da mihi te diligere,
Amoris vicem reddere,
Ardenter te requirere,
Et tibi soli vivere.
Tu totus es amabilis,
Totus desiderabilis,
Tu dulce refrigerium,
Dulce cordis solatium.
Mi JESU fac ut sentiam
Tui dulcoris copiam,
Et tandem per presentiam,
Tuam contempler gloriam. Amen.

527 Doxolo-
gia ad
Deum &
Deipara-
ram.

Pia ad
IESVM
delicia.

II.

AD VIRGINEM DEI-
PARAM ET SANCTOS.

Salutatio Angelica ad
B. MARIAM.

AVE Maria, gratiâ plena, Do-
minus tecum, benedicta tu
in mulieribus, & benedictus fru-
ctus ventris tui, IESUS CHRISTUS,
Amen.

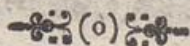
Salutatio
Angeli
ad B. V.
Mariam.
Luca 1.

Alia Salutatio ad
B. MARIAM.

SALVE fidus clarissimum, unde
Sortus est Sol iustitiæ & Rex glo-
riæ, amator ac Redemptor ani-
marum

Saluta-
tio Ma-
ter Dei.

T t t

Doxolo-
gia ad
Deum &
Deipara-
mam.

marum nostrarum. Nos te, o Virgo admirabilis, nos te Matrem Dei-hominis, Matrem luminis æterni, quâ possumus devotione veneramur: tu mentes nostras divinis influxibus pascere, ad gloriam ipsius unigeniti tui. Amen.

*Rursum ad B. MARIAM
Salutatio.*

Invoca-
tur in au-
xilium.

AVE candidum lilium fulgidæ semperque tranquillæ Trinitatis, ave fragrantissima viola divinæ suavitatis, ave vernans rosa cælestis amœnitatis, Virgo Maria, ex qua nasci, & cujus lacte pasci Rex cælorum voluit Iesus Christus splendor paternæ gloriæ. Adesto, o Mater, fragilitati meæ in omni tentatione & necessitate, in omni periculo peccati, & in hora mortis meæ: ut te auxiliante atque protegente merear semper in Domino esse securus. Amen.

Item Precatio ad B. MARIAM.

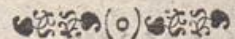
Patrona
& Advo-
cata apud
Deum.

OMARIA, Mater Dei beatissima, rogo te per sacratissimam incarnationem, nativitatem, conversationem, passionem, & mortem ipsius filij tui Domini mei Iesu Christi, miserere mei, & perfectam veniam atque gratiam mihi impetra. Eja Advocata mea singularis, illos tuos misericordes oculos ad me converte. Adesto mihi fugiter, pia gubernatrix, quamdiu in pericu-

loso mari sæculi hujus navigo, & præcipuè in vitæ præsentis termino: ut te prælucente, te dirigente, te perducente, feliciter perveniam ad portum cælestis Ierusalem, ubi te diligam, laudem & glorificem, per omnia sæcula. Amen.

Alia Precatio ad B. MARIAM.

Miserere mei Domina, miserere mei: quia miseratione cum crevit ab infantia. Magnam miseriam indignissimi peccatoris, sublevet magna atque ingens miseratione pijsimæ Matris. Largire, o benigna, ut illis annumer quos tanquam filios amas, doces, diriges, foves, ac protegis: quia tu es, & semper eris dulcis spes mea post Dominum, ac dulce solatium animæ meæ. Utinam gratum obsequium tibi præstare possim! Ego hætenus te dignè non colui: pro qua negligentia & offensa mea, offero tibi mellis suum cor Unigeniti tui Iesu Christi. O charum præsidium meum! occurre quærentite, & adjuva confidentem in te. Separa mentem meam ab omnibus quæ sub cælo sunt, faciens illam prægustare mellitas sorbitiunculas jucunditatis æternæ, ad gloriam Dei. Amen.

Doxo-

Doxologia Rhythmica
Ad B. MARIAM.

AVE grata lux dierum,
Ave gemma mulierum,
Qua lactasti Regem regum,
Genitorem filia.

Mundum ornas novo flore,
Præstem gignens miromore:
Virgo manescum honore,
Nova prolis gratiâ.

Dele culpas, ô MARIA.

Placanatumprecepia;

Quia pette patet via

Ad æterna gaudia,

Munda peccatus fœdatum,

Fove, sana, sanctiatum,

Et illustra tenebratum,

Mea solvens vincula.

Mater consolationis,

Servum tuum ornas donis,

Spiritalibus bonis,

Replens cordis intima.

Me confirma vacillantem,

Me conserva te laudantem,

Tandemq; perduc letantem

Ad regna caelestia. Amen.

Alia Doxologia Rhythmica
Ad B. MARIAM.

AVE Virgo gratiosa,
Stella sole clarior:
Mater Dei gloriosa,
Favo mellis dulcior.
Tu es illa speciosa,
Quâ nulla est pulchrior:
Rubicunda plus quàm rosa,
Lilæ candidior.

Præsta misellis juvamen,

Reginâ clementia:

Mœrentibus fer solamen,

Aurora lætitiæ.

Prædulcis fons pietatis

Dona nobis veniam,

Et purgatos à peccatis

Duc ad cali patriam. Amen.

Ad quemlibet SANCTVM,
& ad plures SANCTOS
Precatio.

O Beatissime Apostole N. ô Pia ap-
pellatio
Sancti
eujusvis
Patroni.
gloriosissime Martyr Christi
N. ô sanctissime Confessor Do-
mini N. ô dulcissima sponsa Al-
tissimi N. miserere mei. Ego te
saluto, te veneror, te invoco:
ego in augmentum gaudij ac glo-
riæ tibi offero totius boni totius-
que beatitudinis gazophylacium,
cor Jesu Christi dulcissimum.
Ago gratias ipsi Domino Deo
nostro qui te elegit, & in suis be-
nedictionibus prævenit. Adjuva
me, quæso, tuis meritis ac preci-
bus nunc & in hora mortis meæ.
Impetra mihi plenam omnium
peccatorum meorum remissio-
nem, & gratiam sanctam. Ora
ora pro hac Congregatione, &
pro tota Ecclesia Dei, Amen.

Si oratio dirigitur ad plures San-
ctos, prædicta enuntiantur plurali
numero.

Tit 2

Ad

Doxolo
gia ad
Deum &
Deipa-
ram.

*Ad proprium ANGELVM
Precatio.*

*Angeli
Custodi
invoca-
tio.*

O Sancte Angele, cui à Domi-
no commillus sum, miserere
mei. Ego te saluto, te veneror,
te invoc: ego in augmentū gaudij
ac gloriæ tibi offero rotius boni
totiusq; beatitudinis gazophyla-
cium, cor Jesu Christi dulcissi-
mum. Ago gratias pro pietatis
tuæ curâ fidelissimâ, quam erga
me indignum demonstrare non
cessas. Custodi quæso, semper
animam meam & corpus meum:
adjuva atque protege me nunc
& in hora mortis meæ. Amen.

mortis illius. & omnia merita dul-
cissimæ Genitricis ejus Virginis
Mariæ, atque omnium Sanctorū
tuorum. Tibi eidemq; Filio
tuo ac Spiritui sancto, uni Deo,
honor & gloria in sæcula sæcu-
lorum. Amen.

*Hæc oblatio tam pro vivis quam
pro defunctis, cum ingenti usitate
sæpius repetitur.*

*Itidem qui Sacramentum Eucha-
ristiæ sumit, aut sumpsit, vel qui Sa-
crificio Missæ interest, poterit ipsam
adorandam Dominici Corporis Ho-
stiam post consecrationem offerre pro
seipso, aut pro alijs tam vivis quam
defunctis, hoc vel simili modo:*

III.

OBLATIONES
DEVOTÆ.

*Oblatio dignissima tam pro vivis
quam pro Defunctis.*

*Oblatio
ad Pa-
trem.*

O Pie Pater cælestis, miserere
mei [vel N. aut NN.] Ego
in perfectam emendationem at-
que satisfactionem pro omnibus
peccatis meis [vel N. aut NN.]
& in condignam suppletionem
meritorum quæ mihi [vel N. seu
NN.] desunt, offero tibi omnem
charitatem pietatemq; divini
cordis Vnigeniti tui, & omne
exercitium beatissimæ animæ
beatissimiq; corporis ejus, om-
nem quoque fructum sanctissimæ
conversationis, passionis, ac

PIE Pater cælestis, ego in per-
fectam emendationem atque
satisfactionem pro omnibus pec-
catis meis [vel N. aut NN.] &
in condignam suppletionem me-
ritorum quæ mihi [vel N. seu
NN.] desunt, offero tibi hanc
sacrosanctam Hostiam: offero eam
ad laudem nominis tui sempiter-
nam, & ad salutem omnium fide-
lium tuorum vivorum atque de-
functorum.

*O quam presens & efficax reme-
dium adfert hæc cælestis Hostia cum
benignitate mentis oblata!*

*Possit idem Sacramentum offerri
etiam in honorem sive in augmen-
tum gaudij & gloriæ cuiuslibet
SANCTI vel plurium SANCTORUM,
iam in caloglorificatorum: itemq;
in honorem beatorū ANGELORUM,
his aut alijs verbis:*

DOMI-

Alia sa-
era Eu-
charistia
oblatio.

Domine Deus meus, ego in honorem & in augmentum gaudij, ac gloriæ sancti N. [vel Sanctorum NN.] offero tibi hoc vivificum Sacramentum Corporis & Sanguinis Vnigeniti tui: offero illud ad laudem nominis tui sempiternam, & ad salutem omnium fidelium tuorum, vivorum atque defunctorum. Amen.

Si oblatio dirigitur ad Personam Filij, omittetur in ipsa oblatione hæc dictio, Vnigeniti.

Commendatio & oblatio actuum vel exercitiorum atque tribulationum.

Oblatio
afflictionum
aut tri-
bulationum.

PIE IESU, ego has actiones meas, hoc exercitium, has preces, hæc quæ feci, commendo mellifluis cordi tuo emendanda & perficienda: tibi que ea offero in unione sanctissimarum actionum vel exercitiorum, aut orationum tuarum, & in unione illius admirabilis amabilisque amoris tui quo redemptionem nostram peregisti: offero ea ad laudem nominis tui sempiternam, & ad salutem omnium fidelium tuorum vivorum atque defunctorum. Amen.

Ipse Christus Jesus multum à nobis expetit, ut pia opera atque exercitia nostra, quæ ex se imperfecta sunt, cordi eius emendanda perficiendaque commendemus, si non verbis, saltem animi voto.

Oblatio ad versitatum fiet in unione Passionis Dominica, hoc vel consimili modo:

Doxolo-
giæ ad
Deum &
Deipara-
ram.

Domine IESU, ego hanc tribulationem, hoc impedimentum, hæc gravamina, has calamitates meas, offero tibi in unione eorū quæ tolerasti pro me, in unione sanctissimæ Passionis tuæ offero ea ad æternam laudem nominis tui, & in expiationem omnium peccatorum meorum, [vel ad salutem meam, aut N. seu NN.] atque totius Ecclesiæ. Amen.

Alia in
unione
passionum
Christi.

Item ad PATREM sic:

PIE Pater cælestis, ego hunc mœrorem, hanc afflictionem, hunc dolorem meum, omnia quæ me gravant, offero tibi in unione sacratissimæ Passionis dilectissimi Filij tui, ad æternam laudem nominis tui, & in expiationem omnium peccatorum meorum [vel, ad salutem meam, aut N. seu NN.] atque totius Ecclesiæ. Amē.

Alia ad
Deum
Patrem.

Possunt similiter pia aliorum opera & tribulationes commendari atque offerri Domino pro illis ipsis quibus eas tolerant, sive tolerarunt.

IV.

ORATIO DULCISSIMA

*Alternis Rhythmis & Laudibus directa nunc ad DEUM-hominem.
nunc ad VIRGINEM-
Matrem.*

SUMMI summe tu Patris Vnice,
Mundi sator, & rector fabricæ,
T t t 3 Pietra-

Doxolo
gia ad
Deum &
Deipa-
sam.

Pietatis affectu deicæ,
Peccatores afflictos respice,
Deus- homo.

Summa summi tu Mater filij,
Clavem nostri tenens auxilij:
Fove tui lacte consilij
Peregrinos hujus exilij,
Virgo- Mater.

Consolare, ô summe Domine,
Qui tuo sunt redempti Sanguine,
Qui pro mundi tollendo crimine,
Hæc duo fers in tuo nomine,
Deus- homo.

Consolare, ô summa Domina,
Sicientes tua solamina:
De qua Sola felice femina
Prædicantur hæc duo nomina,
Virgo- Mater.

O figura Patris substantiæ!
Tu es splendor paternæ gloriæ,
Tu es verum lumen justitiæ,
Plenitudo totius gratiæ,
Deus- homo.

O Regina regni Davidici!
Tu es virga floris Dominici,
Tu es arca panis Angelici,
De qua Sancti merentur refici,
Virgo- Mater.

Virtus Patris & sapientiæ,
Suaviter disponens omnia:
Tibi cum Patre una substantia,
Æquus honor, eadem gloria,
Deus homo.

Stella maris, Regina sæculi,
Tu es Mater illius Parvuli,
Quem adorant omnes & singuli,
Qui est vita fidelis populi,
Virgo- Mater.

O Sanctorum Sancte mirabilis,
Toti mundo desiderabilis,

Homō potens, & Deus humilis!
Non est tibi nec erit similis,
Deus- homo.

O Sanctarum sola sanctissima,
Sola partu tanto dignissima;
Vt de tua carne mundissima,
Nasceretur majestas maxima,
Virgo Mater.

IESU CHRISTE fons indeficiens
Fons humana corda reficiens,
Te suspiro, te solūm sitiens,
Tu solus es mihi sufficiens,
Deus- homo.

O unicum decus virgineum,
Thronū sedens super ætheretū!
Nomen tuum unguentū melleū,
Liquefacit affectum ferreum,
Virgo- Mater.

Summum bonum, plenū dulcedine,
Verum lumen de vero lumine:
Solo cujus audito nomine,
Satiatur mira pinguedine,
Deus homo.

Summi boni reclinatorium,
Dulcis rivi, dulce cellarium,
Quod indulcans dulcedo dulciū
Prælegit sibi in proprium,
Virgo Mater.

Patrum Pater celsior ceteris,
Reparator humani generis,
Sumpta carne pro nobis miseris,
Mulieris de carne pauperis,
Deus homo.

Mater Matrum, & Virgo virginū,
Apotheca salutis hominum,
Carne pura capiens Dominum
Initij nesciens terminum,
Virgo Mater.

Audi, Precor, ô qui das gratiam,
Peccatoris hujus miseriam:
Da per tuam misericordiam,
Pecca-

INSTRUCTIO VITÆ ASCETICÆ

533

Doxolo
giæ ad
Deum &
Deipha-
ram.

Peccatorum meorum veniam, Deus-homo.	Coram IESU benigna clamita, Ut & mea remittat debita, Virgo-Mater.
Audi, precor, ô plena gratia, Peccatoris hujus suspiria: Et pro tua milericordia, Deo meo me reconcilia, Virgo-Mater.	Esto nobis Pater propitius, Quorum frater es atque socius: Te laudamus, te benedicimus, Adoramus, & semper colimus, Deus-homo.
Tibi, pie, fac beneplacitum Peccatoris istius gemitum, Solvens mei rearus debitum, Quia nullum prætendo meritum, Deus-homo.	Esto nobis Mater propitia, Quorum soror es atque socia: In tuarum laudum præconia, Corda nostra fac voluntaria, Virgo-Mater.
Tibi, pia, fac acceptabilem Peccatoris hanc vocem flebilem: Reddens mihi Deum placabilem, Ne se præster inexorablem, Virgo-Mater.	Benedicte creator omnium, Benedicas mentes fidelium, Nomen tuum benedictium, Mortis tuæ per beneficium, Deus-homo.
O intactæ fili puerperæ, Audi planctus animæ miseræ, Quæ peccati jacens in pulvere, Ut jumentum dolet putrescere, Deus-homo.	Benedicta in mulieribus, Benedicas benedictibus, Quem lactasti tuis uberibus, Qui dat escam esurientibus, Virgo-Mater.
O intacta Virgo puerpera, Ad te clamat mens mea misera, Quæ nefanda ruit ad scelera Ab ætate nunc usque tenera, Virgo-Mater.	Laus & honor & jubilatio, Decus, virtus, & benedictio, Benedicta sit incarnatio, Et mors tua, & resurrectio, Deus-Homo.
Pie Pater, errantem corrige, Piam manum labenti porrige, Iam de luto me facis erige, Et in viam justorum dirige, Deus homo.	Benedicta sis candens liliū, Nos liberans post hoc exilium: Ut laudemus Patrem & Filium, Qui te fecit fontem dulcedinum, Virgo-Mater.
Me famulum errantem visita, Pio corde de me recogita:	

HLVDO-